നിരാകരണ പത്രം

പ്രാദേശിക ഭാഷയിൽ വിവർത്തനം ചെയ്ത വിധിന്യായം നിർമ്മിത ബുദ്ധ്യാധിഷ്ഠിത വിവർത്തന ഉപകരണത്തിന്റെ സഹായത്താടെ കേരള ഹൈക്കോടതിയിലെ ഐ.റ്റി. ഡയറക്ടറേറ്റ് സാധൂകരിച്ചിട്ടുള്ളതാകുന്നു. എന്നിരുന്നാലും, ഇതിന്റെ ഉള്ളടക്കത്തിൽ ആശയപരമായോ സാംഗത്യപരമായോ വ്യാകരണപരമായോ ആഖ്യാനപരമായോ തെറ്റുകൾ കടന്നു കൂടാൻ സാധ്യതയുള്ളതാണ്. ഈ തർജ്ജമ കേവലം വ്യവഹാര കക്ഷികളുടെയും പൊതുജനങ്ങളുടെയും പൊതുവായ അറിവിലേക്ക് ഉപയോഗപ്പെടുത്തുവാൻ വേണ്ടി മാത്രം ഉദ്ദേശിച്ചിട്ടുള്ളതുമാണ്. ഔദ്യോഗികവും പ്രായോഗികവുമായ എല്ലാ ആവശ്യങ്ങൾക്കും വിധി നിർവഹണ നടപ്പാക്കലുകൾക്കും പ്രസ്തുത വിധിന്യായത്തിന്റെ ഇംഗ്ലീഷ് പതിപ്പ് ആധികാരികവും അന്തിമവും ആയിരിക്കും.

സുനിൽ തോഡിയും മറ്റുള്ളവരും

v.

ഗുജറാത്ത് സംസ്ഥാനവും മറ്റൊരാളും.

(ക്രിമിനൽ അപ്പീൽ നം.1446 of 2021)

ഡിസംബർ **03, 2021**

[ജസ്റ്റിസ് ഡോ. ധനഞ്ജയ വൈ ചന്ദ്രചൂഡ്, ജസ്റ്റിസ് എ. എസ്. ബോപണ്ണ]

1881-ലെ നെഗോഷ്യബിൾ ഇൻസ്ട്രുമെന്റ്സ് നിയമം – *138, 141* എന്നീ വകുപ്പുകൾ – *1973*-ലെ ക്രിമിനൽ നടപടിച്ചട്ടം – *202, 203, 482* എന്നീ വകുപ്പുകൾ – സുരക്ഷയായി നൽകിയ ചെക്ക് മടങ്ങിയത് – രണ്ടാം എതിർകക്ഷിയും കമ്പനിയും തമ്മിൽ ഒരു പവർ സപ്ലൈ ഉടമ്പടി *(പി.എസ്.എ)* ഒപ്പുവച്ചു – ഈ ഉടമ്പടി പ്രകാരം, അപ്പീൽവാദികൾ ഡയറക്ടർമാരായ കമ്പനിക്ക് രണ്ടാം എതിർകക്ഷി വൈദ്യുതി നൽകേണ്ടിയിരുന്നു – വിതരണം ചെയ്ത വൈദ്യുതിയുടെ പണമടവ് ലെറ്റർ ഓഫ് ക്രെഡിറ്റ് *(എൽ.സികൾ)* വഴി നടത്തണമെന്ന് ഉടമ്പടി വ്യവസ്ഥ ചെയ്തിരുന്നു – *28.08.2017* എന്ന് തീയതി വെച്ച *2,67,84,000* രൂപയുടെ ഒരു പോസ്റ്റ്-ഡേറ്റഡ് ചെക്ക് കമ്പനി എതിർകക്ഷിക്ക് നൽകി, അതിന്റെ മറുവശത്ത്, "പരിശോധിച്ചതിന് ശേഷം സുരക്ഷാ ആവശ്യങ്ങൾക്കായി മാത്രം നിക്ഷേപിക്കുക" എന്ന് രേഖപ്പെടുത്തിയിരുന്നു – വൈദ്യുതി വിതരണം *01.07.2016*-ന് ആരംഭിച്ചു – എൽ.സികൾ നൽകിയിരുന്നെങ്കിലും, അവ രണ്ടാം എതിർകക്ഷിയുടെ ബാങ്കർമാർക്ക് സ്വീകാര്യമായ രൂപത്തിലായിരുന്നില്ലെന്ന് ആരോപിക്കപ്പെട്ടു – രണ്ടാം എതിർകക്ഷി ബില്ലുകൾ നൽകി – കമ്പനി രണ്ടാം എതിർകക്ഷിയുമായുള്ള കരാർ റദ്ദാക്കി – കമ്പനി നൽകിയ ചെക്ക് നിക്ഷേപിച്ചു – 'ഡ്രോയർ പണമടവ് നിർത്തിവെച്ചു' എന്ന

കാരണം പറഞ്ഞ് ചെക്ക് മടങ്ങി – നെഗോഷ്യബിൾ ഇൻസ്ട്രുമെന്റ്സ് നിയമത്തിന്റെ *138*-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരം അപ്പീൽവാദികൾ കുറ്റം ചെയ്തുവെന്ന് ആരോപിക്കപ്പെട്ടു – രണ്ടാം എതിർകക്ഷി ഒരു ക്രിമിനൽ പരാതി സമർപ്പിച്ചു – മജിസ്ട്രേറ്റ് അപ്പീൽവാദികൾക്ക് സമൻസ് അയച്ചു – അപ്പീൽവാദികൾ ക്രിമിനൽ നടപടിച്ചട്ടത്തിന്റെ *482*-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരം ഹർജികൾ സമർപ്പിച്ചു – പരാതി റദ്ദാക്കാനുള്ള ഹർജികൾ ഹൈക്കോടതി തള്ളി – സുപ്രീം കോടതിയിൽ, ചെക്ക് സുരക്ഷാ ആവശ്യങ്ങൾക്കായി നൽകിയതാണെന്നും പണമാക്കി മാറ്റാനായിരുന്നില്ലെന്നും അപ്പീൽവാദികൾ വാദിച്ചു –വിധി*:* നെഗോഷ്യബിൾ ഇൻസ്ട്രുമെന്റ്സ് നിയമത്തിലെ *138*-ാം വകുപ്പിന്റെ വിശദീകരണം അനുസരിച്ച് 'കടം അല്ലെങ്കിൽ മറ്റേതെങ്കിലും ബാധ്യത' എന്നാൽ നിയമപരമായി നടപ്പിലാക്കാവുന്ന കടം അല്ലെങ്കിൽ മറ്റ് ബാധ്യത എന്നാണ് അർത്ഥമാക്കുന്നത് – കടം എന്ന പദത്തിൽ ഒരു നിലവിലെ ബാധ്യത കാരണം ഭാവിയിൽ നൽകുമെന്ന് വാഗ്ദാനം ചെയ്ത തുകയും ഉൾപ്പെടുന്നു – കടം ഉണ്ടായതിന് ശേഷം നൽകുന്ന ഒരു പോസ്റ്റ്-ഡേറ്റഡ് ചെക്ക് 'കടം' എന്ന നിർവചനത്തിൽ ഉൾപ്പെടും – എന്നിരുന്നാലും, അടയ്ക്കേണ്ട തുക ഒരു അനിശ്ചിത സംഭവത്തെ ആശ്രയിച്ചിരിക്കുന്നുവെങ്കിൽ, ആ അനിശ്ചിത സംഭവം സംഭവിച്ചതിന് ശേഷം മാത്രമേ അത് ഒരു കടമായി മാറുകയുള്ളൂ – അതിനാൽ, ഈ കേസിൽ, രണ്ടാം എതിർകക്ഷി വൈദ്യുതി വിതരണം ആരംഭിച്ചതിന് ശേഷം ഒരു കടം ഉണ്ടായി, എൽ.സികൾ സ്വീകരിക്കാത്തതിനാൽ പണമടവ് നടന്നില്ല – കരാർ റദ്ദാക്കുന്നതിന് മുമ്പ് മൂന്ന് മാസത്തേക്ക് കമ്പനിക്ക് വൈദ്യുതി വിതരണം ചെയ്തിരുന്നുവെന്ന് അപ്പീൽവാദികൾ തർക്കിക്കുന്നില്ല – പി.എസ്.എ പ്രകാരം വൈദ്യുതി വിതരണത്തിനുള്ള പണമടവുകൾ കുടിശ്ശികയാകുകയും കമ്പനി അതിന്റെ കുടിശ്ശിക അടയ്ക്കുന്നതിൽ പരാജയപ്പെടുകയും ചെയ്തപ്പോൾ, ചെക്ക് പണമടവിനായിസമർപ്പിക്കാൻ രണ്ടാം എതിർകക്ഷിക്ക് നിയമപരമായി അവകാശമുണ്ടായിരുന്നു – ചെക്കിനെ ഒരു സുരക്ഷയായി ലേബൽ ചെയ്യുന്നത് മാത്രം, വൈദ്യുതി വിതരണം ചെയ്തതിനും അതിന് പണം നൽകേണ്ടതിനും

ഒരു നിയമപരമായി നടപ്പിലാക്കാവുന്ന കടമോ ബാധ്യതയോ നിറവേറ്റുന്നതിനുള്ള ഒരു ഉപകരണമെന്ന അതിന്റെ സ്വഭാവത്തെ ഇല്ലാതാക്കില്ല – ഒരു സുരക്ഷയായി നൽകിയ ചെക്കിന്റെ കൈവശക്കാരനെ കരാർ പ്രകാരം പണമടവിനായിസമർപ്പിക്കുന്നതിൽ നിന്ന് തടയുന്ന ഒരു കർശനമായ നിയമമില്ല.

1881-ലെ നെഗോഷ്യബിൾ ഇൻസ്ട്രുമെന്റ്സ് നിയമം – *138, 141* എന്നീ വകുപ്പുകൾ – *1973*-ലെ ക്രിമിനൽ നടപടിച്ചട്ടം – *202, 203, 482* എന്നീ വകുപ്പുകൾ – സുരക്ഷയായി നൽകിയ ചെക്ക് മടങ്ങിയത് – രണ്ടാം എതിർകക്ഷിയും കമ്പനിയും തമ്മിൽ ഒരു പവർ സപ്ലൈ ഉടമ്പടി *(പി.എസ്.എ)* ഒപ്പുവച്ചു – *28.08.2017* എന്ന് തീയതി വെച്ച *2,67,84,000* രൂപയുടെ ഒരു പോസ്റ്റ്-ഡേറ്റഡ് ചെക്ക് കമ്പനി എതിർകക്ഷിക്ക് നൽകി, അതിന്റെ മുവശത്ത്, "പരിശോധിച്ചതിന് ശേഷം സുരക്ഷാ ആവശ്യങ്ങൾക്കായി മാത്രം നിക്ഷേപിക്കുക" എന്ന് രേഖപ്പെടുത്തിയിരുന്നു – വൈദ്യുതി വിതരണം ആരംഭിച്ചു – രണ്ടാം എതിർകക്ഷി ബില്ലുകൾ നൽകി – കമ്പനി രണ്ടാം എതിർകക്ഷിയുമായുള്ള കരാർ റദ്ദാക്കി – കമ്പനി നൽകിയ ചെക്ക് നിക്ഷേപിച്ചു – 'ഡ്രോയർ പണമടവ് നിർത്തിവെച്ചു' എന്ന കാരണം പറഞ്ഞ് ചെക്ക് മടങ്ങി – നെഗോഷ്യബിൾ ഇൻസ്ട്രുമെന്റ്സ് നിയമത്തിന്റെ *138*-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരം അപ്പീൽവാദികൾ കുറ്റം ചെയ്തുവെന്ന് ആരോപിക്കപ്പെട്ടു – രണ്ടാം എതിർകക്ഷി ഒരു ക്രിമിനൽ പരാതി സമർപ്പിച്ചു – മജിസ്ട്രേറ്റ് അപ്പീൽവാദികൾക്ക് സമൻസ് അയച്ചു – ഈ കേസിൽ പ്രതികൾ ഔറംഗാബാദിൽ താമസിക്കുമ്പോൾ, *138*-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരമുള്ള പരാതി മുന്ദ്രയിലെ മജിസ്ട്രേറ്റിന് മുമ്പാകെയാണ് സമർപ്പിച്ചത് – ഈ സാഹചര്യങ്ങളിൽ, മജിസ്ട്രേറ്റ് നടപടികൾ പുറപ്പെടുവിക്കുന്നത് മാറ്റിവയ്ക്കാനും സ്വയം കേസ് അന്വേഷിക്കാനോ അല്ലെങ്കിൽ ഒരു പോലീസ് ഉദ്യോഗസ്ഥനെയോ മറ്റേതെങ്കിലും വ്യക്തിയെയോ കൊണ്ട് അന്വേഷിപ്പിക്കാനോ ബാധ്യസ്ഥനായിരുന്നുവെന്ന് അപ്പീൽവാദികൾ വാദിച്ചു – സമൻസ് ഉത്തരവ് മനസ്സാന്നിധ്യമില്ലാതെ പുറപ്പെടുവിച്ചതാണെന്നും വാദിക്കപ്പെട്ടു –വിധി: *202*-ാം വകുപ്പിന്റെ *(1)*-ാം ഉപവകുപ്പ്

പ്രകാരം, ഒരു കുറ്റകൃത്യത്തെക്കുറിച്ച് പരാതി ലഭിച്ചാൽ, അത് പരിഗണിക്കാൻ അധികാരമുള്ള ഒരു മജിസ്ട്രേറ്റിന് പ്രതികൾക്കെതിരെ നടപടികൾ പുറപ്പെടുവിക്കുന്നത് മാറ്റിവയ്ക്കാനും *(i)* കേസ് അന്വേഷിക്കാനോ; അല്ലെങ്കിൽ *(ii)* ഒരു പോലീസ് ഉദ്യോഗസ്ഥനെക്കൊണ്ടോ അല്ലെങ്കിൽ താൻ ഉചിതമെന്ന് കരുതുന്ന മറ്റേതെങ്കിലും വ്യക്തിയെക്കൊണ്ടോ അന്വേഷണം നടത്താൻ നിർദ്ദേശിക്കാനോ അധികാരമുണ്ട് – മജിസ്ട്രേറ്റ് സ്വയം അന്വേഷണം നടത്തുകയാണെങ്കിൽ, സാക്ഷികളെ വിസ്തരിക്കേണ്ടത് നിർബന്ധമല്ല, അനുയോജ്യമായ കേസുകളിൽ *202*-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരം നടപടികൾക്ക് മതിയായ കാരണങ്ങളുണ്ടെന്ന് ബോധ്യപ്പെടാൻ മജിസ്ട്രേറ്റിന് രേഖകൾ പരിശോധിക്കാവുന്നതാണ് – ഈ കേസിൽ, മജിസ്ട്രേറ്റ് ഇവയെല്ലാം പരിഗണിച്ചിട്ടുണ്ട്: *(i)* പരാതി; *(ii)* പരാതിക്കാരൻ സമർപ്പിച്ച സത്യവാങ്മൂലം; *(iii)* തെളിവ് പട്ടിക പ്രകാരമുള്ള തെളിവുകൾ; കൂടാതെ *(iv)* പരാതിക്കാരന്റെ വാദങ്ങൾ – മജിസ്ട്രേറ്റ് പുറപ്പെടുവിച്ച ഉത്തരവ് യുക്തി പ്രയോഗിക്കാതെ പുറപ്പെടുവിച്ചതാണെന്ന് പറഞ്ഞ് അസാധുവാക്കാൻ കഴിയില്ല – കാരണം നടപടികൾ പുറപ്പെടുവിക്കണമോ എന്ന് തീരുമാനിക്കുമ്പോൾ, മജിസ്ട്രേറ്റിന് നടപടികൾക്ക് മതിയായ കാരണമുണ്ടോ എന്ന് ബോധ്യപ്പെടണം, അല്ലാതെ ശിക്ഷയ്ക്ക് മതിയായ കാരണമുണ്ടോ എന്നല്ല എന്നത് സ്ഥിരീകരിക്കപ്പെട്ട കാര്യമാണ്.

അപ്പീലുകൾ തള്ളിക്കൊണ്ട് കോടതി ഇനിപ്പറയുന്നത് വിധിച്ചു.

വിധി: 1. ഈ കേസിൽ, കക്ഷികൾ തമ്മിലുള്ള പവർ സപ്ലൈ ഉടമ്പടി (പി.എസ്.എ) അനുസരിച്ച്, അപ്പീൽവാദികൾ ഡയറക്ടർമാരോ മാനേജിംഗ് ഡയറക്ടറോ ആയ കമ്പനിക്ക് രണ്ടാം എതിർകക്ഷി വൈദ്യുതി നൽകേണ്ടിയിരുന്നു. വിതരണം ചെയ്ത വൈദ്യുതിയുടെ പണമടവ് ലെറ്റർ ഓഫ് ക്രെഡിറ്റ് (എൽ.സികൾ) വഴി നടത്തണമെന്ന് ഉടമ്പടി വ്യവസ്ഥ ചെയ്തിരുന്നു. എൽ.സികൾ നൽകിയിരുന്നെങ്കിലും, അവ രണ്ടാം എതിർകക്ഷിയുടെ ബാങ്കർമാർക്ക് സ്വീകാര്യമായ രൂപത്തിലായിരുന്നില്ലെന്ന് ആരോപിക്കപ്പെട്ടു. കരാർ

റദ്ദാക്കുന്നതിന് മുമ്പ് മൂന്ന് മാസത്തേക്ക് കമ്പനിക്ക് വൈദ്യുതി വിതരണം ചെയ്തിരുന്നുവെന്ന കാര്യത്തിൽ അപ്പീൽവാദികൾ തർക്കിക്കുന്നില്ല. മറ്റൊരു വിധത്തിൽ പറഞ്ഞാൽ, വൈദ്യുതി വിതരണത്തിനുള്ള കരാർ നടപ്പിലാക്കുകയും രണ്ടാം എതിർകക്ഷി വൈദ്യുതി നൽകുകയും കമ്പനി അത് ഉപയോഗിക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. [23-ാം ഖണ്ഡിക][1106-എഫ്-എച്ച്]

2. നെഗോഷ്യബിൾ ഇൻസ്ട്രുമെന്റ്സ് നിയമത്തിലെ 138-ാം വകുപ്പിന്റെ വിശദീകരണം അനുസരിച്ച് 'കടം അല്ലെങ്കിൽ മറ്റേതെങ്കിലും ബാധ്യത' എന്നാൽ നിയമപരമായി നടപ്പിലാക്കാവുന്ന കടം അല്ലെങ്കിൽ മറ്റ് ബാധ്യത എന്നാണ് അർത്ഥമാക്കുന്നത്. കടം എന്ന പദത്തിൽ, നിലവിലെ ബാധ്യത കാരണം ഭാവിയിൽ നൽകുമെന്ന് വാഗ്ദാനം ചെയ്ത തുകയും ഉൾപ്പെടുന്നു. കടം ഉണ്ടായതിന് ശേഷം നൽകുന്ന ഒരു പോസ്റ്റ്-ഡേറ്റഡ് ചെക്ക് 'കടം' എന്ന നിർവചനത്തിൽ ഉൾപ്പെടും. എന്നിരുന്നാലും, അടയ്ക്കേണ്ട തുക ഒരു അനിശ്ചിത സംഭവത്തെ ആശ്രയിച്ചിരിക്കുന്നുവെങ്കിൽ, ആ അനിശ്ചിത സംഭവം സംഭവിച്ചതിന് ശേഷം മാത്രമേ അത് ഒരു കടമായി മാറുകയുള്ളൂ. അതിനാൽ, ഈ കേസിൽ, രണ്ടാം എതിർകക്ഷി വൈദ്യുതി വിതരണം ആരംഭിച്ചതിന് ശേഷം ഒരു കടം ഉണ്ടായി, എൽ.സികൾ സ്വീകരിക്കാത്തതിനാൽ പണമടവ് നടന്നില്ല. ചെക്ക് എഴുതിയ സമയത്ത് നിലവിലുള്ള ഒരു കടമാണോ 138-ാം വകുപ്പിന്റെ പരിധിയിലുള്ളത്, അതോ ചെക്ക് പണമാക്കുന്നതിന് മുമ്പ് ഉണ്ടായ ഒരു കടത്തെയും അത് ഉൾക്കൊള്ളുന്നുണ്ടോ എന്നതാണ് ഇവിടെ നിർണ്ണയിക്കേണ്ട വിഷയം. [25-ാം ഖണ്ഡിക] [1107-ബി-സി; 1108-എ-സി]

3. നെഗോഷ്യബിൾ ഇൻസ്ട്രുമെന്റ്സ് നിയമത്തിന്റെ (എൻ.ഐ നിയമം) ലക്ഷ്യം, ചെക്കുകളുടെ സ്വീകാര്യത വർദ്ധിപ്പിക്കുകയും ബിസിനസ്സ് ഇടപാടുകൾക്ക് വിനിമയ രേഖകളുടെ കാര്യക്ഷമതയിൽ വിശ്വാസം വളർത്തുക എന്നതുമാണ്. ചെക്ക് എഴുതിയതിന്

ശേഷം, എന്നാൽ അത് പണമാക്കുന്നതിന് മുമ്പ് കടം ഉണ്ടാകുന്ന കേസുകളെ ഈ വകുപ്പ് ഒഴിവാക്കുന്ന രീതിയിൽ വ്യാഖ്യാനിച്ചാൽ, വ്യവസ്ഥയുടെ ഉദ്ദേശ്യം ഇല്ലാതാകും. ചെക്ക് എഴുതിയ തീയതിയിൽ നിലവിലുള്ള കടം മാത്രം ഉൾപ്പെടുന്നതായി 'കടം അല്ലെങ്കിൽ മറ്റ് ബാധ്യത' എന്ന് വ്യാഖ്യാനിച്ചാൽ, 138-ാം വകുപ്പിന്റെ യഥാർത്ഥ ഉദ്ദേശ്യം നിറവേറ്റപ്പെടില്ല. കൂടാതെ, പാർലമെന്റ് 'കടം അല്ലെങ്കിൽ മറ്റ് ബാധ്യത' എന്ന പ്രയോഗമാണ് ഉപയോഗിച്ചിരിക്കുന്നത്. രണ്ട് വ്യത്യസ്ത ശൈലികൾ ഉപയോഗിച്ചതിനാൽ, "അല്ലെങ്കിൽ മറ്റ് ബാധ്യത" എന്ന പ്രയോഗത്തിന് അതിന്റേതായ അർത്ഥമുണ്ടായിരിക്കണം. 'മറ്റ് ബാധ്യത' എന്ന പ്രയോഗത്തിന് 'ഒരു കടം' എന്നതിനേക്കാൾ വിശാലമായ ഉള്ളടക്കമുണ്ട്, അതിനെ കടത്തിന് തുല്യമാക്കാൻ കഴിയില്ല. ഈ കേസിൽ, വൈദ്യുതി വിതരണം ആരംഭിച്ചതിന് തൊട്ടുപിന്നാലെയാണ് ചെക്ക് നൽകിയത്. ഒരു വാണിജ്യ ഇടപാടിന്റെ പശ്ചാത്തലത്തിൽ ചെക്ക് നൽകിയത് ബിസിനസ്സ് ഇടപാടുകളുടെ പശ്ചാത്തലത്തിൽ മനസ്സിലാക്കണം. ചെക്ക് നൽകിയതിന് തൊട്ടുപിന്നാലെ വൈദ്യുതി വിതരണം നടന്നു. വിതരണം ചെയ്ത വൈദ്യുതിയുടെ കുടിശ്ശിക അടയ്ക്കാൻ കമ്പനി ഏറ്റെടുത്ത ബാധ്യതയുടെ പശ്ചാത്തലത്തിൽ ചെക്ക് നൽകിയിട്ടില്ലെന്ന് കരുതുന്നത് ബിസിനസ്സ് ഇടപാടുകൾക്ക് വിരുദ്ധമായ ഒരു ഫലം ഉളവാക്കും. കമ്പനിക്ക് തൃപ്തികരമായ എൽ.സി നൽകാൻ കഴിഞ്ഞില്ലെങ്കിൽ പോലും വൈദ്യുതി ഉപയോഗിച്ചാൽ, കുടിശ്ശിക തീർക്കുന്നതിനായി ചെക്കുകൾ ഹാജരാക്കാമായിരുന്നു. [26-ാം പാരാ][1108-ഡി-എച്ച്]

4. പി.എസ്.എ പ്രകാരം വൈദ്യുതി വിതരണത്തിനുള്ള പണമടവുകൾ കുടിശ്ശികയാവുകയും കമ്പനി അതിന്റെ കുടിശ്ശിക അടയ്ക്കുന്നതിൽ പരാജയപ്പെടുകയും ചെയ്തപ്പോൾ, ചെക്ക് പണമടവിനായിഹാജരാക്കാൻ രണ്ടാം എതിർകക്ഷിക്ക് നിയമപരമായി അവകാശമുണ്ടായിരുന്നു. ചെക്കിനെ കേവലം ഒരു സുരക്ഷയായി

അടയാളപ്പെടുത്തുന്നത് കൊണ്ടുമാത്രം, വൈദ്യുതി വിതരണം ചെയ്തതിനും അതിന് പണം നൽകേണ്ടതിനും നിയമപരമായി നടപ്പിലാക്കാവുന്ന കടമോ ബാധ്യതയോ നിറവേറ്റുന്നതിനുള്ള ഒരു ഉപകരണമെന്ന അതിന്റെ സ്വഭാവത്തെ ഇല്ലാതാകില്ല. ഒരു സുരക്ഷയായി നൽകിയ ചെക്കിന്റെ കൈവശക്കാരനെ കരാർ പ്രകാരം പണമടവിനായി ഹാജരാക്കുന്നതിൽ നിന്ന് തടയുന്ന ഒരു കർശനമായ നിയമവുമില്ല. നിയമപരമായി നടപ്പിലാക്കാവുന്ന ഒരു കടമോ ബാധ്യതയോ ഉണ്ടായിട്ടുണ്ടോ എന്നതിനെ ആശ്രയിച്ചിരിക്കും ഇതെല്ലാം. [27-ാം പാരാ][1109-ബി-ഡി]

5. ക്രിമിനൽ നടപടിച്ചട്ടത്തിലെ 202-ാം വകുപ്പിന്റെ (1)-ാം ഉപവകുപ്പ് പ്രകാരം, ഒരു കുറ്റകൃത്യത്തെക്കുറിച്ച് പരാതി ലഭിച്ചാൽ, അത് പരിഗണിക്കാൻ അധികാരമുള്ള ഒരു മജിസ്ട്രേറ്റിന് പ്രതികൾക്കെതിരെ നടപടികൾ പുറപ്പെടുവിക്കുന്നത് മാറ്റിവയ്ക്കാനും (i) കേസ് അന്വേഷിക്കാനോ; അല്ലെങ്കിൽ (ii) ഒരു പോലീസ് ഉദ്യോഗസ്ഥനെക്കൊണ്ടോ അല്ലെങ്കിൽ താൻ ഉചിതമെന്ന് കരുതുന്ന മറ്റേതെങ്കിലും വ്യക്തിയെക്കൊണ്ടോ അന്വേഷണം നടത്താൻ നിർദ്ദേശിക്കാനോ അധികാരമുണ്ട്. അന്വേഷണത്തിനോ പരിശോധനയ്ക്കോ വേണ്ടിയുള്ള നടപടികൾ പുറപ്പെടുവിക്കുന്നത് മാറ്റിവയ്ക്കുന്നതിന്റെ ഉദ്ദേശ്യം, നടപടികൾക്ക് മതിയായ കാരണമുണ്ടോ ഇല്ലയോ എന്ന് നിർണ്ണയിക്കുക എന്നതാണ്. എന്നിരുന്നാലും, പ്രതി മജിസ്ട്രേറ്റിന്റെ അധികാരപരിധിക്ക് പുറത്താണ് താമസിക്കുന്നതെങ്കിൽ, മജിസ്ട്രേറ്റ് ഇത് ചെയ്യണമെന്നത് നിർബന്ധമാണ്. കേസിലെ പ്രതികൾ ഔറംഗാബാദിൽ ആണ് താമസിക്കുന്നത്, 138-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരമുള്ള പരാതി മുന്ദ്രയിലെ മജിസ്ട്രേറ്റിന് മുമ്പാകെയാണ് സമർപ്പിച്ചത്. ഈ സാഹചര്യങ്ങളിൽ, മജിസ്ട്രേറ്റ് നടപടികൾ പുറപ്പെടുവിക്കുന്നത് മാറ്റിവയ്ക്കാനും സ്വയം കേസ് അന്വേഷിക്കാനോ അല്ലെങ്കിൽ ഒരു പോലീസ് ഉദ്യോഗസ്ഥനെയോ മറ്റേതെങ്കിലും

വ്യക്തിയെയോ കൊണ്ട് അന്വേഷിപ്പിക്കാനോ ബാധ്യസ്ഥനായിരുന്നുവെന്ന് അപ്പീൽവാദികൾ വാദിച്ചു. [32-ാം ഖണ്ഡിക][1111-ഇ-എച്ച്]

6. നെഗോഷ്യബിൾ ഇൻസ്ട്രുമെന്റ്സ് നിയമത്തിലെ 145-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരം പരാതിക്കാരന്റെ തെളിവ് സത്യവാങ്മൂലം വഴി നൽകാവുന്നതാണ്, ഇത് ക്രിമിനൽ നടപടിച്ചട്ടത്തിൽ എന്തുതന്നെ അടങ്ങിയിരുന്നാലും അന്വേഷണത്തിലോ വിചാരണയിലോ മറ്റ് നടപടികളിലോ തെളിവായി വായിക്കാവുന്നതാണ്. 138-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരമുള്ള പരാതികളിലെ വിചാരണ വേഗത്തിലാക്കുക എന്ന മഹത്തായ ലക്ഷ്യത്തോടെയാണ് 2003 മുതൽ ഈ നിയമത്തിൽ 145-ാം വകുപ്പ് ഉൾപ്പെടുത്തിയതെന്ന് ഭരണഘടനാ ബെഞ്ച് നിരീക്ഷിച്ചു. അതിനാൽ, പരാതിക്കാരന്റെ തെളിവ് സത്യവാങ്മൂലം വഴി നൽകാമെങ്കിൽ, സാക്ഷികളുടെ തെളിവ് സത്യപ്രതിജ്ഞ ചെയ്ത് എടുക്കണമെന്ന് നിർബന്ധം പിടിക്കേണ്ട കാര്യമില്ലെന്ന് കോടതി ചൂണ്ടിക്കാട്ടി. തൽഫലമായി, 138-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരമുള്ള പരാതികളിൽ സാക്ഷികളെ സത്യപ്രതിജ്ഞ ചെയ്ത് പരിശോധിക്കുന്ന കാര്യത്തിൽ ക്രിമിനൽ നടപടിച്ചട്ടത്തിലെ 202(2) വകുപ്പ് ബാധകമല്ലെന്ന് വിധിച്ചു. പരാതിക്കാരന് വേണ്ടി സാക്ഷികളുടെ തെളിവ് സത്യവാങ്മൂലം വഴി അനുവദിക്കാമെന്ന് കോടതി വ്യക്തമാക്കി. മജിസ്ട്രേറ്റ് സ്വയം അന്വേഷണം നടത്തുകയാണെങ്കിൽ, സാക്ഷികളെ വിസ്തരിക്കുന്നത് നിർബന്ധമല്ല, അനുയോജ്യമായ കേസുകളിൽ 202-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരം നടപടികൾക്ക് മതിയായ കാരണങ്ങളുണ്ടെന്ന് ബോധ്യപ്പെടാൻ മജിസ്ട്രേറ്റിന് രേഖകൾ പരിശോധിക്കാവുന്നതാണ്. [38-ാം ഖണ്ഡിക][1118-എ-ഡി]

7. ഈ കേസിൽ, മജിസ്ട്രേറ്റ് താഴെ പറയുന്നവയെല്ലാം പരിഗണിച്ചു: (i) പരാതി; (ii) പരാതിക്കാരൻ സമർപ്പിച്ച സത്യവാങ്മൂലം; (iii) തെളിവ് പട്ടിക പ്രകാരമുള്ള തെളിവുകൾ; കൂടാതെ (iv) പരാതിക്കാരന്റെ വാദങ്ങൾ. [39-ാം ഖണ്ഡിക][1118-ഇ]

8. മജിസ്ട്രേറ്റ് പുറപ്പെടുവിച്ച ഉത്തരവ് മനസ്സാന്നിധ്യമില്ലാതെ പുറപ്പെടുവിച്ചതാണെന്ന് പറഞ്ഞ് അസാധുവാക്കാൻ കഴിയില്ല. ഡെപ്യൂട്ടി ചീഫ് കൺട്രോളർ ഓഫ് ഇംപോർട്ട്സ് **&** എക്സ്പോർട്ട്സ് ***v.*** റോഷൻലാൽ അഗർവാൾ കേസിൽ, നടപടികൾ പുറപ്പെടുവിക്കണമോ എന്ന് തീരുമാനിക്കുമ്പോൾ, മജിസ്ട്രേറ്റിന് നടപടികൾക്ക് മതിയായ കാരണമുണ്ടോ എന്ന് ബോധ്യപ്പെടണം, അല്ലാതെ ശിക്ഷയ്ക്ക് മതിയായ കാരണമുണ്ടോ എന്നല്ലെന്ന് ഈ കോടതി വിധിച്ചിട്ടുണ്ട്. ശിക്ഷയെ പിന്തുണയ്ക്കാൻ തെളിവുകൾ മതിയായതാണോ എന്ന് വിചാരണയിൽ മാത്രമേ നിർണ്ണയിക്കാൻ കഴിയൂ. [40-ാം ഖണ്ഡിക][1118-എഫ്-ജി]

9. അപ്പീൽവാദികൾക്കെതിരായ പരാതി റദ്ദാക്കാൻ ഹൈക്കോടതി തയ്യാറായില്ല, കാരണം ചെക്ക് മടങ്ങിയതുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് അവർ വിചാരണ നേരിടാൻ അർഹരാണെന്ന് പ്രഥമദൃഷ്ട്യാ തെളിയിക്കപ്പെട്ടിരുന്നു. ഒരു കമ്പനി 138-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരം ഒരു കുറ്റം ചെയ്തതായി ആരോപിക്കപ്പെട്ടാൽ, 'കമ്പനിയുടെ ബിസിനസ്സ് നടത്തുന്നതിന് ചുമതലയുള്ളതും ഉത്തരവാദിത്തമുള്ളതുമായ' ഓരോ വ്യക്തിയും കുറ്റക്കാരായി കണക്കാക്കപ്പെടുമെന്ന് നെഗോഷ്യബിൾ ഇൻസ്ട്രുമെന്റ്സ് നിയമത്തിലെ 141-ാം വകുപ്പ് വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുന്നു. കുറ്റം തന്റെ അറിവില്ലാതെയാണ് ചെയ്തതെന്ന് അല്ലെങ്കിൽ താൻ മതിയായ ശ്രദ്ധ പുലർത്തിയിരുന്നെന്ന് തെളിയിക്കുകയാണെങ്കിൽ അതിൽ നിന്ന് ഒഴിവാക്കാമെന്ന് വ്യവസ്ഥയിൽ പറയുന്നു. [41-42 എന്നീ ഖണ്ഡികകൾ][1119-ജി-എച്ച്; 1120-എ]

10. കമ്പനി ചെയ്ത കുറ്റത്തിന് മാനേജിംഗ് ഡയറക്ടറെയോ ഡയറക്ടറെയോ പ്രതിചേർക്കണമോ എന്ന് നിർണ്ണയിക്കാനുള്ള മാനദണ്ഡം, നെഗോഷ്യബിൾ ഇൻസ്ട്രുമെന്റ്സ് നിയമത്തിലെ 141-ാം വകുപ്പിലെ വ്യവസ്ഥകൾ പാലിച്ചിട്ടുണ്ടോ എന്ന് പരിശോധിക്കുക എന്നതാണ്, അതായത്, കുറ്റം ചെയ്യുമ്പോൾ വ്യക്തി കമ്പനിയുടെ

കാര്യങ്ങളുടെ ചുമതലയുള്ളതും ഉത്തരവാദിത്തമുള്ളതുമായിരുന്നോ എന്ന്. എന്നിരുന്നാലും, നിയമത്തിലെ 141-ാം വകുപ്പിൽ വ്യവസ്ഥ ചെയ്തിട്ടുള്ള നിബന്ധനകൾ പാലിച്ചിട്ടുണ്ടോ എന്ന് നിർണ്ണയിക്കുന്നത് ഒരു വിചാരണയുടെ വിഷയമാണ്. അവർക്കെതിരെ പ്രഥമദൃഷ്ട്യാ കേസ് സ്ഥാപിക്കാൻ പരാതിയിൽ മതിയായ ആരോപണങ്ങളുണ്ട്. വിചാരണ ഘട്ടത്തിൽ മാത്രമേ അവർക്ക് 141-ാം വകുപ്പിലെ വ്യവസ്ഥയെ ആശ്രയിക്കാൻ കഴിയൂ, നടപടികൾ പുറപ്പെടുവിക്കുന്ന ഘട്ടത്തിൽ അല്ല. [44-ാം ഖണ്ഡിക][1122-ഡി-ഇ]

11. ഈ കേസിൽ, അപ്പീൽവാദികളുടെ ഭാഗത്തുനിന്ന് ഉന്നയിക്കപ്പെട്ട പ്രധാന വെല്ലുവിളികൾ എല്ലാം വിചാരണയിൽ ഉന്നയിക്കേണ്ട പ്രതിരോധ വിഷയങ്ങളാണെന്ന് വ്യക്തമാണ്. മജിസ്ട്രേറ്റ് തന്റെ വിവേചനാധികാരം വിനിയോഗിച്ചതിനാൽ, ഹൈക്കോടതിക്ക് അതിന്റെ വിവേചനാധികാരം മാറ്റിസ്ഥാപിക്കാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. ഹൈക്കോടതി വളരെ ശ്രദ്ധാപൂർവം പരിഗണിച്ച ഒരു വിധിയിൽ, അപ്പീൽവാദികളുടെ വാദങ്ങൾ വിശകലനം ചെയ്യുകയും ന്യായീകരിക്കാവുന്ന കാരണങ്ങളാൽ അവയ്ക്ക് കഴമ്പില്ലെന്ന് നിഗമനത്തിലെത്തുകയും ചെയ്തു. [45-ാം ഖണ്ഡിക][1122-എഫ്]

എച്ച്.എം.ടി വാച്ചസ് *v.* എം.എ ഹബീദ **(2015) 11** എസ്.സി.സി **776 : [2015] 3** എസ്.സി.ആർ **719;**മെഹമൂദ് ഉൾ റഹ്മാൻ *v.* ഖാസിർ മുഹമ്മദ് ഖുണ്ട **(2015) 12** എസ്.സി.സി **420 : [2015] 4** എസ്.സി.ആർ **841;**ബിർള കോർപ്പറേഷൻ മിറ്റഡ് *v.* അഡ്വെൻ്റ്സ് ഇൻവെസ്റ്റ്മെൻ്റ്സ് ആൻഡ് ഹോൾഡിംഗ്സ് **(2019) 16** എസ്.സി.സി **610 : [2019] 7** എസ്.സി.ആർ **655;**കൃഷ്ണ ലാൽ ചൗള *v.* ഉത്തർപ്രദേശ് സംസ്ഥാനം **(2021) 5** എസ്.സി.സി **435 : 2021** എ.ഐ.ആർ **1381;***റെ:* എൻ.ഐ നിയമത്തിൻ്റെ *138*-ാം വകുപ്പിൻ്റെ കീഴിലെ കേസുകളുടെ ദ്രുതഗതിയിലുള്ള വിചാരണകൾ **2020**-ലെ സുവോ മോട്ടോ റിട്ട് പെറ്റീഷൻ **(**ക്രിമിനൽ**)** നം**.2, 2021** ഏപ്രിൽ **16**-ന് തീരുമാനിച്ചത്**;** എസ്.എം.എസ് ഫാർമസ്യൂട്ടിക്കൽസ് *v.* നീത ഭല്ല

(2005) 8 എസ്.സി.സി **89 : [2005] 3** സപ്ലി. എസ്.സി.ആർ **371;**മൈനുദ്ദീൻ അബ്ദുൾ സത്താർ ഷെയ്ക്ക് *v.* വിജയ് ഡി സാൽവി **(2015) 9** എസ്.സി.സി **622 : [2015] 6** എസ്.സി.ആർ **1033 –** എന്നിവയെല്ലാം ആശ്രയിച്ചു.

ഇൻഡസ് എയർവേസ് പ്രൈവറ്റ് ലിമിറ്റഡ് *v.* മാഗ്നം ഏവിയേഷൻ പ്രൈവറ്റ് ലിമിറ്റഡ് **(2014) 12** എസ്.സി.സി **539 : [2014] 5** എസ്.സി.ആർ **56;**സമ്പേലി സത്യനാരായണ റാവു *v.* ഇന്ത്യൻ റിന്യൂവബിൾ എനർജി ഡെവലപ്മെന്റ് ഏജൻസി ലിമിറ്റഡ് **(2016) 10** എസ്.സി.സി **458 : [2016] 6** എസ്.സി.ആർ **531;**ശ്രീപാതി സിംഗ് *v.* ഝാർഖണ്ഡ് സംസ്ഥാനം **2021** എസ്.സി.സി ഓൺലൈൻ എസ്.സി **1002;**കേശോറാം ഇൻഡസ്ട്രീസ് *v.* സി.ഡബ്ല്യു.ടി എ.ഐ.ആർ **1966** എസ്.സി **1370;**മെസ്സേഴ്സ് വോംബ് ലബോറട്ടറീസ് പ്രൈവറ്റ് ലിമിറ്റഡ് *v.* വിജയ് അഹൂജ ക്രിമിനൽ അപ്പീൽ നം.**1382-1383** ഓഫ് **2019, 2019** സെപ്റ്റംബർ **11-**ന് തീരുമാനിച്ചത്;വിജയ് ധനുക *v.* നജിമ മംതാജ് **(2014) 14** എസ്.സി.സി **638 : [2014] 4** എസ്.സി.ആർ **171;**പെപ്സി ഫുഡ്സ് ലിമിറ്റഡ് *v.* സ്പെഷ്യൽ ജൂഡീഷ്യൽ മജിസ്ട്രേറ്റ് **(1998) 5** എസ്.സി.സി **749 : [1997] 5** സപ്ലി. എസ്.സി.ആർ **12;**അഭിജിത്ത് പവാർ *v.* ഹേമന്ത് മധുകർ നിംബൽക്കർ **(2017) 3** എസ്.സി.സി **528 : [2016] 9** എസ്.സി.ആർ **475;**ഡെപ്യൂട്ടി ചീഫ് കൺട്രോളർ ഓഫ് ഇംപോർട്ട്സ് *&* എക്സ്പോർട്ട്സ് *v.* റോഷൻലാൽ അഗർവാൾ **(2003) 4** എസ്.സി.സി **139 : [2003] 2** എസ്.സി.ആർ **621;**ഭ്രഷൺ കുമാർ *v.* ഡൽഹി സംസ്ഥാനം *(*എൻ.സി.ടി ഓഫ് ഡൽഹി*)* **(2012) 5** എസ്.സി.സി **424 : [2012] 2** എസ്.സി.ആർ **696;**സുനിൽ ഭാരതി മിത്തൽ *v.* സി.ബി.ഐ **(2015) 4** എസ്.സി.സി **609 : [2015] 1** എസ്.സി.ആർ **377 –** എന്നിവയെല്ലാം പരാമർശിച്ചു.

ബഞ്ചരം മജ്ജുംദാർ *v.* അദ്യനാഥ് ഭട്ടാചാർജി **(1909)** ഐ.എൽ.ആർ **36** കാൽ **936** – പരാമർശിച്ചു.

വെബ്ബ് *v.* സ്റ്റെൻഷൻ എന്നതിലെ ലിൻഡെ എൽ.ജെ **1888** ക്യു.ബി.ഡി **518;** പീപ്പിൾ *v.* ആർഗ്യൂലോ **1869 37** കാലിഫ് **524** – എന്നിവയെല്ലാം പരാമർശിച്ചു.

കേസ് നിയമ പരാമർശം

[2014] 5 എസ്.സി.ആർ **56**	പരാമർശിച്ചു	**18–**ാം ഖണ്ഡിക
[2016] 6 എസ്.സി.ആർ **531**	ആശ്രയിച്ചു	**20–**ാം ഖണ്ഡിക
[2015] 3 എസ്.സി.ആർ **719**	ആശ്രയിച്ചു	**21–**ാം ഖണ്ഡിക
[2014] 4 എസ്.സി.ആർ **171**	പരാമർശിച്ചു	**33–**ാം ഖണ്ഡിക
[2015] 4 എസ്.സി.ആർ **841**	ആശ്രയിച്ചു	**34–**ാം ഖണ്ഡിക
[1997] 5 സപ്ലി. എസ്.സി.ആർ **12**	പരാമർശിച്ചു	**34–**ാം ഖണ്ഡിക
[2016] 9 എസ്.സി.ആർ **475**	പരാമർശിച്ചു	**34–**ാം ഖണ്ഡിക
[2019] 7 എസ്.സി.ആർ **655**	ആശ്രയിച്ചു	**36–**ാം ഖണ്ഡിക

[2003] 2 എസ്.സി.ആർ **621**	പരാമർശിച്ചു	**40–**ാം ഖണ്ഡിക
[2012] 2 എസ്.സി.ആർ **696**	പരാമർശിച്ചു	**40–**ാം ഖണ്ഡിക
[2015] 1 എസ്.സി.ആർ **377**	പരാമർശിച്ചു	**42–**ാം ഖണ്ഡിക
[2005] 3 സപ്ലി. എസ്.സി.ആർ **371**	ആശ്രയിച്ചു	**43–**ാം ഖണ്ഡിക
[2015] 6 എസ്.സി.ആർ **1033**	ആശ്രയിച്ചു	**43–**ാം ഖണ്ഡിക

ക്രിമിനൽ അപ്പീൽ അധികാരികത: 2021-ലെ ക്രിമിനൽ അപ്പീൽ നം.144.

2017-ലെ സ്പെഷ്യൽ ക്രിമിനൽ ആപ്ലിക്കേഷൻ നം.9754-ൽ അഹമ്മദാബാദിലെ ഗുജറാത്ത് ഹൈക്കോടതിയുടെ 26.06.2019 തീയതിയിലെ വിധിന്യായത്തിലും ഉത്തരവിലും നിന്ന്.

അതോടൊപ്പം

2021-ലെ ക്രിമിനൽ അപ്പീൽ നം.1447.

അപ്പീൽവാദികൾക്ക് വേണ്ടി സിദ്ധാർത്ഥ് ലുത്ര, ശ്രീമതി. മീനാക്ഷി അറോറ എന്നീ സീനിയർ അഭിഭാഷകരും ദേബ്മാല്യ സി. ബാനർജി, സമർജിത്ത് പട്ടനായക്, റോഹൻ

ശർമ്മ, വികാസ് ഗോഗ്നെ, കാർത്തിക് ഭട്നഗർ, പുനീത് റെലാൻ, ഇർഫാൻ മുസമിൽ, രാഹുൽ ടോട്ടല, നിക്കോളാസ് ചൗധരി, ഉജ്ജ്വൽ സിംഗ്, അൻമോൽ, രാഹുൽ ത്യാഗി, മെസ്സേഴ്സ് കരൺജവാല & കോ. എന്നീ അഭിഭാഷകരും.

എതിർകക്ഷികൾക്ക് വേണ്ടി മോഹിത് മാത്തൂർ, ശ്രീമതി. റെബേക്ക ജോൺ എന്നീ സീനിയർ അഭിഭാഷകരും., അമൻ ഗുപ്ത, ശ്രീമതി. ആസ്ഥ മേത്ത, ശ്രീമതി. ദീപൻവിത പ്രിയങ്ക, ശ്രീമതി. പ്രേരണ മൊഹാപാത്ര എന്നീ അഭിഭാഷകരും.

കോടതിയുടെ വിധി പുറപ്പെടുവിച്ചത്

ജസിസ് ഡോ. ധനഞ്ജയ വൈ ചന്ദ്രചൂഡ്.

1. ഗുജറാത്ത് ഹൈക്കോടതിയിലെ സിംഗിൾ ജഡ്ജി, 1973-ലെ ക്രിമിനൽ നടപടിച്ചട്ടത്തിലെ[1] 482-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരം അപ്പീൽവാദികൾ സമർപ്പിച്ച ഹർജികൾ തള്ളി. 1881-ലെ നെഗോഷ്യബിൾ ഇൻസ്ട്രുമെന്റ്സ് നിയത്തിലെ[2] 138-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരമുള്ള കുറ്റങ്ങൾക്ക് രണ്ടാം എതിർകക്ഷി സമർപ്പിച്ച ക്രിമിനൽ പരാതി[3] റദ്ദാക്കാനും പരാതിയിന്മേൽ ജെ.എം.എഫ്.സി മുന്ദ്രയുടെ 2017 നവംബർ 3-ലെ സമൻസ് ഉത്തരവിനെ ചോദ്യം ചെയ്യാനുമായിരുന്നു ഈ ഹർജികൾ. പരാതി, 2,67,84,000/- രൂപയുടെ ചെക്ക് മടങ്ങിയതുമായി ബന്ധപ്പെട്ടാണ്. ഹൈക്കോടതിയുടെ ഉത്തരവിൽ നിന്ന് ഉയർന്നുവന്ന രണ്ട് അപ്പീലുകളിൽ, അപ്പീൽവാദികൾ യഥാക്രമം, ആർ.എൽ. സ്റ്റീൽസ് & എനർജി ലിമിറ്റഡ്[4] എന്ന കമ്പനിയുടെ നാല് ഡയറക്ടർമാരും[5] മാനേജിംഗ് ഡയറക്ടറുമാണ്.[6]

---

1 "സി.ആർ.പി.സി"

2 എൻ.ഐ.നിയമം

3 2017-ലെ സി.സി നം.1220

4 "കമ്പനി"

5 എസ്.എൽ.പി (സി.ആർ.എൽ) 6590/2019

6 എസ്.എൽ.പി (സി.ആർ.എൽ) 6995/2019

2. വിവാദം ഉടലെടുത്ത പശ്ചാത്തലം ശ്രദ്ധിക്കേണ്ടതാണ്. 2015 ഡിസംബർ 19-ന്, മഹാരാഷ്ട്രയിലെ ഔറംഗാബാദിൽ സ്ഥിതി ചെയ്യുന്ന കമ്പനിയുടെ പ്ലാന്റിലേക്ക് തടസ്സമില്ലാത്ത വൈദ്യുതി വിതരണം ചെയ്യുന്നതിനായി കമ്പനി രണ്ടാം എതിർകക്ഷിക്ക് ഒരു ലെറ്റർ ഓഫ് ഇൻറന്റ് നൽകി. ലെറ്റർ ഓഫ് ഇൻറൻറിലെ (കെ) ഉപവ്യവസ്ഥ അനുസരിച്ച്, കമ്പനി ഉറക്കുന്ന ഒരു ലെറ്റർ ഓഫ് ക്രെഡിറ്റ്[7] (എൽ.സി) വഴി അറുപത് ദിവസത്തിനുള്ളിൽ എല്ലാ പണമടവുകളും നടത്തണമെന്ന് വ്യവസ്ഥ ചെയ്തിരുന്നു.2016 ഏപ്രിൽ 29-ന്, 45 ദിവസത്തേക്ക് പട്ടിക ചെയ്യേണ്ട ഊർജ്ജത്തിന്റെ അളവിന് തുല്യമായ തുകയ്ക്ക് പണമടവ് സുരക്ഷയായി ചെക്ക് നൽകുമെന്ന് കമ്പനി ഇമെയിൽ വഴി അറിയിച്ചു. പ്രതിമാസ ബില്ലിംഗിനുള്ള പണമടവുകൾ ബില്ലുകൾ ലഭിച്ച് ഏഴ് ദിവസത്തിനുള്ളിൽ എൽ.സി വഴി നടത്തേണ്ടതായിരുന്നു. 2016 ഏപ്രിൽ 30-ന് രണ്ടാം എതിർകക്ഷിക്ക് വേണ്ടി നൽകിയ കമ്മ്യൂണിക്കേഷനിൽ ഇത് അംഗീകരിച്ചു. 2016 ജൂൺ 30-ന്, "സുരക്ഷാ നിക്ഷേപത്തിനായി മാത്രം" രണ്ട് ചെക്കുകൾ നൽകുകയാണെന്നും, "സ്ഥിരീകരണം ലഭിച്ച ശേഷം മാത്രം" ചെക്കുകൾ നിക്ഷേപിക്കണമെന്നും കമ്പനി രണ്ടാം എതിർകക്ഷിക്ക് കമ്മ്യൂണിക്കേഷൻ വഴി അറിയിച്ചു. ചെക്കുകളുടെ വിവരങ്ങൾ താഴെ നൽകുന്നു:

ചെക്ക് നമ്പർ	തുക
013287	13392000/-
013286	26784000/-

7 എൽ.സി

3. അതനുസരിച്ച്, 2017 ഓഗസ്റ്റ് 28 എന്ന് തീയതി വെച്ച 2,67,84,000/- രൂപയുടെ ഒരു പോസ്റ്റ്-ഡേറ്റഡ് ചെക്ക് അതിന്റെ മുവശത്ത് "സ്ഥിരീകരിച്ചതിന് ശേഷം സുരക്ഷാ ആവശ്യങ്ങൾക്കായി മാത്രം നിക്ഷേപിക്കുക" എന്ന എൻഡോഴ്സ്മെന്റോടെ നൽകി. വൈദ്യുതി വിതരണം 2016 ജൂലൈ 1 മുതൽ ആരംഭിച്ചു. 2016 ജൂലൈ 4-ന്, കമ്പനി തങ്ങളുടെ ബാങ്കറായ കരൂർ വൈശ്യ ബാങ്കിന് ഒരു കത്ത് അയച്ച് മുകളിൽ പറഞ്ഞ രണ്ട് ചെക്കുകളുടെയും പണമടവ് നിർത്താൻ അഭ്യർത്ഥിച്ചു. 2016 ജൂലൈ 24-ന്, രണ്ടാം എതിർകക്ഷിയും കമ്പനിയും തമ്മിൽ ഒരു പവർ സപ്ലൈ ഉടമ്പടി[8] (പി.എസ്.എ) ഒപ്പുവച്ചു. ഓരോ കലണ്ടർ മാസത്തിലെയും പത്താം തീയതി എൽ.സി വഴി കമ്പനി രണ്ടാം എതിർകക്ഷിക്ക് പണമടവ് നടത്തണമെന്ന് കരാർ വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുന്നു. കരാറിലെ ഉപവ്യവസ്ഥ 2.5.1 ഇങ്ങനെ വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുന്നു:

> "2.5.1 ഈ കരാർ നടപ്പിലാക്കുന്ന തീയതിയിലോ അല്ലെങ്കിൽ വിതരണം ആരംഭിക്കുന്ന തീയതിക്ക് 30 (മുപ്പത്) ദിവസത്തിനുള്ളിലോ, മെമ്പർ കൺസ്യൂമർ, ജനറേറ്റർക്ക് സ്വീകാര്യമായ രൂപത്തിലും ഉള്ളടക്കത്തിലും, ഏതെങ്കിലും ഇന്ത്യൻ ബാങ്കിൽ നിന്ന് 45 ദിവസത്തെ ഊർജ്ജ ബില്ലിന് തുല്യമായ ഒരു ബി.ജി./പോസ്റ്റ്-ഡേറ്റഡ് ചെക്ക് നൽകേണ്ടതാണ്."

4. പവർ സപ്ലൈ ഉടമ്പടിയുടെ പ്രധാന നിബന്ധനകൾ താഴെ പറയുന്നവയായിരുന്നു:

> (എ) ലെറ്റർ ഓഫ് ക്രെഡിറ്റ് – 2.5 ഉപവ്യവസ്ഥ പ്രകാരം, കമ്പനി വൈദ്യുതി വിതരണത്തിനുള്ള പണമടവുകൾ എൽ.സികൾ വഴി നടത്താൻ ബാധ്യസ്ഥരായിരുന്നു. രണ്ടാം എതിർകക്ഷിയുടെ ബാങ്കിന്റെ

8 "പി.എസ്.എ"

ആവശ്യകതകൾക്കനുസരിച്ച് കമ്പനി ഒരു എൽ.സി നൽകണമെന്ന് ഉപവ്യവസ്ഥ 2.6 വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുന്നു;

(ബി) പണമടവ് തീയതിയും പിഴയും – ഉപവ്യവസ്ഥ 2.7 പ്രകാരം, ഓരോ മാസവും പത്താം തീയതി കമ്പനി പണമടവ് നടത്തേണ്ടിയിരുന്നു; വീഴ്ച വരുത്തിയാൽ പ്രതിവർഷം പതിനഞ്ച് ശതമാനം കാലതാമസ പിഴ നൽകേണ്ടി വരും;

(സി) പണമടവുകളിലെ വീഴ്ച – 8.2 ഉപവാക്യം പ്രകാരം, ഒരു തർക്കമുണ്ടെങ്കിൽ പോലും, ന്യായമായ കാരണമില്ലാതെ പണമടവിൽ വീഴ്ച വരുത്തിയില്ലെങ്കിൽ, കക്ഷികൾ ബാധ്യതകൾക്ക് വിധേയരായിരിക്കും;

(ഡി) സമ്പൂർണ്ണ കരാർ – പി.എസ്.എ ഒരു സമ്പൂർണ്ണ കരാറിനെ പ്രതിനിധീകരിക്കുന്നുവെന്നും, മുൻകാല ഡ്രാഫ്റ്റുകൾ, കരാറുകൾ അല്ലെങ്കിൽ ധാരണകൾ എന്നിവയെ അസാധുവാക്കുകയും റദ്ദാക്കുകയും ചെയ്യുന്നുവെന്നും 14-ാം ഉപവ്യവസ്ഥ വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുന്നു.

5. 2016 ഓഗസ്റ്റ് 10, 2016 സെപ്റ്റംബർ 12, 2016 സെപ്റ്റംബർ 27 തീയതികളിൽ, കമ്പനിയുടെ നിർദ്ദേശപ്രകാരം പഞ്ചാബ് നാഷണൽ ബാങ്ക് രണ്ടാം എതിർകക്ഷിക്ക് അനുകൂലമായി മൂന്ന് എൽ.സികൾ പുറത്തിറക്കി.

6. പരാതി പ്രകാരം, കമ്പനി നൽകിയ എൽ.സി-കൾ അവരുടെ ബാങ്കർമാർ നിഷ്കർഷിച്ചിരുന്ന രൂപത്തിൽ ആയിരുന്നില്ല. ഈ നിലപാട് ഇമെയിൽ വഴി കമ്പനിയെ

അറിയിച്ചിരുന്നുവെന്നും, എന്നിട്ടും ശരിയായ ഫോർമാറ്റിൽ എൽ.സി-കൾ നൽകുന്നതിൽ കമ്പനി പരാജയപ്പെട്ടുവെന്നും ആരോപിക്കപ്പെടുന്നു.

7. 2016 ഓഗസ്റ്റ് 4-ന്, 2016 ജൂലൈ 1 മുതൽ 2016 ജൂലൈ 31 വരെയുള്ള കാലയളവിൽ വിതരണം ചെയ്ത വൈദ്യുതിക്ക് 1,77,56,157/- രൂപയുടെ താൽക്കാലിക ബിൽ രണ്ടാം എതിർകക്ഷി നൽകി. 2016 ഓഗസ്റ്റ് 27-ന്, 2016 ജൂലൈ മാസത്തിലെ വൈദ്യുതി വിതരണത്തിന് 1,66,48,028/- രൂപയുടെ ഇൻവോയ്സ് നൽകി. 2016 സെപ്റ്റംബർ 1-ന്, 2016 ഓഗസ്റ്റ് മാസത്തിൽ വിതരണം ചെയ്ത വൈദ്യുതിക്ക് 2,17,24,875/- രൂപയുടെ ഇൻവോയ്സ് നൽകി. 2016 ഒക്ടോബർ 1-ന്, 2016 സെപ്റ്റംബർ മാസത്തിൽ വിതരണം ചെയ്ത വൈദ്യുതിക്ക് 2,19,18,186/- രൂപയുടെ ഇൻവോയ്സ് നൽകി.

8. 2016 ഒക്ടോബർ 20-ന്, കമ്പനി രണ്ടാം എതിർകക്ഷിയുമായുള്ള കരാർ റദ്ദാക്കി. കമ്പനി നൽകിയ ചെക്ക് 2017 ഓഗസ്റ്റ് 28-ന് നിക്ഷേപിച്ചു. 2017 സെപ്റ്റംബർ 18-ന്, നെഗോഷ്യബിൾ ഇൻസ്ട്രുമെന്റ്സ് നിയമത്തിലെ 138-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരമുള്ള കുറ്റകൃത്യങ്ങൾ ആരോപിച്ചുകൊണ്ട് രണ്ടാം എതിർകക്ഷി അപ്പീൽവാദികൾക്ക് ഒരു നിയമപരമായ നോട്ടീസ് അയച്ചു. രണ്ടാം എതിർകക്ഷി അവരുടെ കണക്ക് പുസ്തകങ്ങളിൽ സൂക്ഷിക്കുന്ന ലെഡ്ജർ പ്രകാരം 6,02,91,089/- രൂപ കുടിശ്ശികയായി അവശേഷിക്കുന്നുണ്ടെന്ന് നോട്ടീസിൽ ആരോപിച്ചു. 'ഡ്രോയർ പണമടവ് നിർത്തിവെച്ചു' എന്ന കാരണത്താൽ മടങ്ങിയ, കരൂർ വൈശ്യ ബാങ്ക്, ഔറംഗാബാദിൽ നിന്ന് 2017 ഓഗസ്റ്റ് 28-ന് നൽകിയ ചെക്ക് അപ്പീൽവാദികൾ നൽകിയതാണെന്നും നോട്ടീസിൽ ആരോപിച്ചു. 2017 ഒക്ടോബർ 5-ന്, നിയമപരമായ നോട്ടീസിന് മറുപടിയായി ഒരു മറുപടി നൽകി. നൽകിയ ചെക്ക് സുരക്ഷാ ആവശ്യങ്ങൾക്ക് മാത്രമുള്ളതാണെന്നും പണമാക്കി മാറ്റാനുള്ളതല്ലെന്നും അതിൽ പറഞ്ഞിരുന്നു.

9.2017 നവംബർ 2-ന്, അപ്പീൽവാദികൾക്കെതിരെ മജിസ്ട്രേറ്റ്, മുന്ദ്രയിലെ അഡീഷണൽ ചീഫ് ജൂഡീഷ്യൽ മജിസ്ട്രേറ്റിന്റെ കോടതിയിൽ രണ്ടാം എതിർകക്ഷി ഒരു ക്രിമിനൽ പരാതി സമർപ്പിച്ചു. സമൻസ് പുറപ്പെടുവിക്കാനും 5,35,68,000 രൂപ പിഴ ചുമത്താനും ആവശ്യപ്പെട്ടായിരുന്നു ഇത്. 2017 നവംബർ 3-ന്, പരാതിയെ പിന്തുണച്ചുകൊണ്ട് ഒരു സത്യവാങ്മൂലം സമർപ്പിച്ചു. 2017 നവംബർ 6-ന്, മജിസ്ട്രേറ്റ് അപ്പീൽവാദികൾക്ക് സമൻസ് പുറപ്പെടുവിച്ചു. ക്രിമിനൽ പരാതി റദ്ദാക്കാൻ അപ്പീൽവാദികൾ ക്രിമിനൽ നടപടിച്ചട്ടത്തിലെ 482-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരം ഹർജികൾ സമർപ്പിച്ചു. അതോടൊപ്പം, പരാതിക്കാരൻ കുടിശ്ശിക വീണ്ടെടുക്കുന്നതിനായി ഒരു സാധാരണ സിവിൽ കേസ് സമർപ്പിച്ചു.

10. 2019 ജൂൺ 24-ലെ ചോദ്യം ചെയ്യപ്പെട്ട വിധിയും ഉത്തരവും വഴി, പരാതി റദ്ദാക്കാനുള്ള ഹർജികൾ ഹൈക്കോടതി തള്ളി. എന്നിരുന്നാലും, കമ്പനിയുടെ ദൈനംദിന നടത്തിപ്പിന്റെ ചുമതലയില്ലാത്ത ഒരു നോമിനി ഡയറക്ടറും ഒരു വനിതാ നോൺ-എക്സിക്യൂട്ടീവ് ഡയറക്ടറും സമർപ്പിച്ച റദ്ദാക്കൽ ഹർജി ഹൈക്കോടതി അനുവദിച്ചു. ഹർജി തള്ളാൻ ഹൈക്കോടതിയെ നയിച്ച കാരണങ്ങൾ താഴെ പറയുന്നവയാണ്:

(i) ചെക്കുകൾ നൽകുന്നത്, വൈദ്യുതി ചാർജ്ജുകൾ അടയ്ക്കാത്തത്, എൽ.സി-കൾ നൽകിയത് എന്നിവയുമായി ബന്ധപ്പെട്ട വിഷയങ്ങൾ വസ്തുതാപരമായ ചോദ്യങ്ങളാണ്. അവ വിചാരണക്കോടതി തീരുമാനിക്കേണ്ടതാണ്;

(ii) പരാതി യഥാർത്ഥമാണെന്ന് തോന്നുന്നു. ക്രിമിനൽ നടപടികൾ ആരംഭിച്ചതിന് പിന്നിൽ ഒരു ദുരുദ്ദേശ്യമുണ്ടെന്ന് സ്ഥാപിക്കപ്പെടാതെ ഹൈക്കോടതിക്ക് ക്രിമിനൽ

നടപടിച്ചട്ടത്തിലെ 482-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരമുള്ള അധികാരം വിനിയോഗിക്കാൻ കഴിയില്ല; കൂടാതെ

(iii) ഈ കേസിൽ എന്നപോലെ, ഒരേ വസ്തുതകളുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ സിവിൽ, ക്രിമിനൽ നടപടികൾ രണ്ടും നിലനിൽക്കും.

11. അപ്പീൽവാദികൾക്ക് വേണ്ടി ബഹുമാനപ്പെട്ട സീനിയർ കൗൺസൽമാർ ആയ ശ്രീ. സിദ്ധാർത്ഥ് ലുത്രയും ശ്രീമതി. മീനാക്ഷി അറോറയും ഹാജരായി. രണ്ടാം എതിർകക്ഷിക്ക് വേണ്ടി ബഹുമാനപ്പെട്ട സീനിയർ കൗൺസൽമാർ ആയ ശ്രീ. മോഹിത് മാത്തുരും ശ്രീമതി. റെബേക്ക ജോണും, ഹാജരായി. ഗുജറാത്ത് സംസ്ഥാനത്തിന് വേണ്ടി ബഹുമാനപ്പെട്ട കൗൺസൽ ആയ ശ്രീമതി. ആസ്ഥ മേത്ത ഹാജരായി.

12. ശ്രീ. സിദ്ധാർത്ഥ് ലുത്ര, ബഹുമാനപ്പെട്ട സീനിയർ കൗൺസൽ അപ്പീലുകളെ പിന്തുണച്ചുകൊണ്ട് മൂന്ന് വാദങ്ങൾ ഉന്നയിച്ചു:

(i) രണ്ടാം എതിർകക്ഷിക്ക് നൽകിയ ചെക്കുകൾ, എല്ലായ്പ്പോഴും പണമടവിനുള്ള ഒരു സുരക്ഷയായിട്ടാണ് ഉദ്ദേശിച്ചത്. 2017 ഓഗസ്റ്റ് 28-ലെ 2,67,84,000/- രൂപയുടെ ചെക്കിന്റെ മുൻവശത്തെ എൻഡോഴ്സ്മെന്റിൽ ഇത് വ്യക്തമാണ്, കൂടാതെ പി.എസ്.എ പ്രകാരം പണമടവ് എൽ.സി വഴി നടത്തണമെന്ന് വ്യവസ്ഥ ചെയ്തിട്ടുള്ളതും ഇതിന് ബലം നൽകുന്നു. കമ്പനി രണ്ടാം എതിർകക്ഷിക്ക് എതിരെ സിവിൽ ജഡ്ജി, സീനിയർ ഡിവിഷൻ, ആർ.സി.എസ് 15/2017 കോടതിയിൽ ഒരു കേസ് സമർപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്. അതിൽ രേഖാമൂലമുള്ള പ്രസ്താവനയിലെ പ്രതിരോധവാദം ഇതാണ്:

(എ) 2016 ജൂലൈ മുതൽ സെപ്റ്റംബർ വരെ വൈദ്യുതി ഉപയോഗ ചാർജുകൾ അടയ്ക്കുന്നതിൽ കമ്പനിക്ക് വീഴ്ച സംഭവിച്ചു; കൂടാതെ

(ബി) വൈദ്യുതി ബില്ലുകൾ/ഇൻവോയ്സുകൾ കവർ ചെയ്യുന്നതിനായി കമ്പനി എൽ.സി നൽകിയിരുന്നെങ്കിലും, കമ്പനിയുടെ ബാങ്കർമാർ നൽകിയ എൽ.സി-കളുടെ കരട് നിബന്ധനകൾക്കനുസരിച്ച് അവ നൽകുന്നത് മനഃപൂർവം ഒഴിവാക്കി. രണ്ടാം എതിർകക്ഷി കമ്പനിക്കെതിരെ മദ്രാസ് ഹൈക്കോടതിയിൽ CS 236/2019 ആയി സമർപ്പിച്ച കേസിൽ, പരാതിയിലെ 8-ാം ഖണ്ഡികയിലെ വാദം, ചെക്കുകൾ സുരക്ഷയായിട്ടാണ് നൽകിയത് എന്നാണ്:

"8. കക്ഷികൾ തമ്മിൽ ധാരണയായ പ്രകാരം, എതിർകക്ഷി പിന്നീട് തങ്ങളുടെ 013287 , 013286 എന്നീ നമ്പറുകളിൽ ഉള്ള യഥാക്രമം 1,33,92,000/- രൂപയും (ഒരു കോടി മുപ്പത്തിമൂന്ന് ലക്ഷത്തി തൊണ്ണൂറ്റിരണ്ടായിരം മാത്രം) 2,67,84,000/- രൂപയും (രണ്ട് കോടി അറുപത്തിഏഴ് ലക്ഷത്തി എൺപത്തിനാലായിരം മാത്രം) മൂല്യമുള്ള രണ്ട് ചെക്കുകൾ സുരക്ഷാ നിക്ഷേപമായി പരാതിക്കാരന് നൽകി, അനുമതി ലഭിച്ചതിന് ശേഷം മാത്രമേ ചെക്കുകൾ നിക്ഷേപിക്കാൻ പാടുള്ളൂ എന്ന വ്യവസ്ഥയോടെ. ഇത് അംഗീകരിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടെന്നും, ഈ വ്യവസ്ഥ പി.എസ്.എ യുടെ 2.5.1 ഉപവാക്യത്തിൽ ഉൾപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ടെന്നും പരാതിക്കാരൻ പ്രസ്താവിക്കുന്നു. അനുബന്ധ ചെക്കുകൾ പ്ലെയിന്റ് ഡോക്യുമെന്റ് നം.5 (Colly) ആയി ഇതോടൊപ്പം സമർപ്പിക്കുന്നു.

എന്നിരുന്നാലും, എതിർകക്ഷി പിന്നീട് 2016 ജൂലൈ 4-ലെ കത്ത് വഴി തങ്ങളുടെ ബാങ്കിനോട് ഈ ചെക്കുകളുടെ പണമടവ് നിർത്താൻ ഉത്തരവിട്ടു. ഈ കമ്മ്യൂണിക്കേഷൻ പ്ലെയിന്റ് ഡോക്യുമെന്റ് നം.6 ആയി ഇതോടൊപ്പം സമർപ്പിക്കുന്നു."

തൽഫലമായി, ചെക്കുകൾ സുരക്ഷയായിട്ടാണ് നൽകിയിട്ടുള്ളത് എന്നതിനാലും, നിക്ഷേപിക്കാൻ ഉദ്ദേശിച്ചിരുന്നില്ലാത്തതിനാലും, 138-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരം ഒരു പരാതി സമർപ്പിക്കുന്നത് നടപടിക്രമങ്ങളുടെ ദുരുപയോഗമാണ്. അതിനാൽ, സി.ആർ.പി.സി 482-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരം അധികാരം ഉപയോഗിക്കുന്നത് ഇനിപ്പറയുന്ന സാഹചര്യങ്ങളിൽ ന്യായീകരിക്കാവുന്നതാണ്;

(ii) പ്രതി കോടതിയുടെ അധികാരപരിധിക്ക് പുറത്താണ് താമസിക്കുന്നതെങ്കിൽ, നടപടികൾ പുറപ്പെടുവിക്കുന്നത് മാറ്റിവെക്കാൻ 202-ാം വകുപ്പ് സി.ആർ.പി.സി വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുന്നു. 202-ാം വകുപ്പിലെ വ്യക്തമായ വ്യവസ്ഥകൾ ഉണ്ടായിരുന്നിട്ടും, മജിസ്ട്രേറ്റ് ഒരു അന്വേഷണവും നടത്തിയില്ല; കൂടാതെ

(iii) സമൻസ് ഉത്തരവിൽ കാരണങ്ങൾ ഒന്നും രേഖപ്പെടുത്താത്തതിനാൽ മനസ്സാന്നിധ്യമില്ലായ്മ പ്രകടമാണ്.

ഈ പശ്ചാത്തലത്തിൽ, വാദത്തിനിടെ താഴെ പറയുന്ന സംഭവങ്ങളുടെ ക്രമം ഊന്നിപ്പറഞ്ഞു:

- 2016 ഓഗസ്റ്റ് 10: എൽ.സി പുറപ്പെടുവിച്ചു;
- 2016 സെപ്റ്റംബർ 30: പരാതിക്കാരൻ വൈദ്യുതി വിതരണം നിർത്തി;
- 2016 ഒക്ടോബർ 20: കമ്പനി പി.എസ്.എ റദ്ദാക്കി;
- 2017 ജൂൺ 30: ബാങ്കർമാർക്ക് പണമടവ് നിർത്താൻ നിർദ്ദേശങ്ങൾ നൽകി;
- 2017 ഓഗസ്റ്റ് 31: ചെക്കുകൾ ഹാജരാക്കി;
- 2017 നവംബർ 2: 138-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരം പരാതി സമർപ്പിച്ചു;
- 2017 നവംബർ 3: പരാതിയെ പിന്തുണച്ചുകൊണ്ട് സത്യവാങ്മൂലം സമർപ്പിച്ചു; കൂടാതെ
- 2017 നവംബർ 6: സമൻസ് ഉത്തരവ് പുറപ്പെടുവിച്ചു.

13. മുകളിൽ പറഞ്ഞ സംഭവങ്ങളുടെ ക്രമത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ, എൻ.ഐ നിയമത്തിൻ്റെ 138-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരം ഒരു പരാതി സമർപ്പിക്കുന്നത് നടപടിക്രമങ്ങളുടെ ദുരുപയോഗമാണെന്ന് സമർപ്പിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. വാദങ്ങൾ വിലയിരുത്തുന്നതിനിടയിൽ, പരാമർശിക്കപ്പെട്ട നിയമപരമായ മുൻകരുതലുകൾ പരിഗണിക്കും.

14. 482-ാം വകുപ്പ് സി.ആർ.പി.സി പ്രകാരം അധികാരം ഉപയോഗിക്കുന്നതിന് വ്യക്തമായ ഒരു കേസ് സ്ഥാപിക്കപ്പെട്ടുവെന്ന് ബഹുമാനപ്പെട്ട സീനിയർ കൗൺസൽ ശ്രീമതി. മീനാക്ഷി അറോറ താഴെ പറയുന്ന കാരണങ്ങൾ ഉന്നയിച്ചു:

(i) 2016 ഒക്ടോബർ 20-ന് കമ്പനി കരാർ റദ്ദാക്കിയെങ്കിലും, ചെക്കുകൾ ബാങ്കിൽ ഹാജരാക്കിയത് 2017 ഓഗസ്റ്റ് 31-ന് മാത്രമാണ്;

(ii) ചെക്കുകൾ പണമടവിനുള്ള സുരക്ഷയായിട്ടാണ് നൽകിയതെന്നത് ചെക്കുകളുടെ മുവശത്തെ എൻഡോഴ്സ്മെന്റിൽ നിന്നും മദ്രാസ് ഹൈക്കോടതിയിൽ രണ്ടാം എതിർകക്ഷി സമർപ്പിച്ച പരാതിയിലെ 8-ാം ഖണ്ഡികയിലെ അംഗീകാരത്തിൽ നിന്നും വ്യക്തമാണ്;

(iii) പി.എസ്.എ യുടെ നിബന്ധനകൾ പ്രകാരം, പണമടവ് എൽ.സി വഴി നടത്താനാണ് ഉദ്ദേശിച്ചിരുന്നത്, അല്ലാതെ ചെക്ക് വഴിയായിരുന്നില്ല;

(iv) രണ്ടാം എതിർകക്ഷി തങ്ങളുടെ കുടിശ്ശിക വീണ്ടെടുക്കുന്നതിനായി ഒരു സിവിൽ കേസ് സമർപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്;

(v) രണ്ടാം എതിർകക്ഷിയുടെ വീഴ്ച കാരണം എം.എസ്.ഇ.ഡി.സി.എൽ ഒരു അധിക ചാർജ് ചുമത്തിയിട്ടുണ്ട്; കൂടാതെ

(vi) ഡയറക്ടർമാർ കമ്പനിയുടെ നടത്തിപ്പിന്റെ ചുമതലയുള്ളവരും ഉത്തരവാദിത്തമുള്ളവരാണെന്നുള്ള കേവലമായ പ്രസ്താവനയല്ലാതെ, പരോക്ഷ ബാധ്യത തത്വം പ്രയോഗത്തിൽ വരുത്തുന്നതിനായി പരാതിയിൽ അവർക്ക് പ്രത്യേക ചുമതലയൊന്നും നൽകിയിട്ടില്ല.

15. മുഭാഗത്ത്, രണ്ടാം എതിർകക്ഷിക്ക് വേണ്ടി ഹാജരായ ബഹുമാനപ്പെട്ട സീനിയർ കൗൺസൽ ശ്രീ. മോഹിത് മാത്തുറും ശ്രീമതി. റെബേക്ക ജോണും താഴെ പറയുന്നവ സമർപ്പിച്ചു:

(i) 2016 ഓഗസ്റ്റ്, സെപ്റ്റംബർ, ഒക്ടോബർ മാസങ്ങളിൽ വിതരണം ചെയ്ത വൈദ്യുതിക്ക് കമ്പനിയുടെ ബാധ്യതയുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് തർക്കങ്ങളില്ലെന്ന് ചോദ്യം ചെയ്യപ്പെട്ട വിധിയിൽ ഹൈക്കോടതി ചൂണ്ടിക്കാട്ടിയിട്ടുണ്ട്;

(ii) പി.എസ്.എ പ്രകാരം പണമടവ് എൽ.സി വഴി നടത്താൻ വ്യവസ്ഥ ചെയ്തിരുന്നെങ്കിലും, എൽ.സി-കൾ രണ്ടാം എതിർകക്ഷിയുടെ ബാങ്കർമാർക്ക് സ്വീകാര്യമായ ഫോർമാറ്റിൽ ആയിരുന്നില്ലാത്തതിനാൽ അവ മടക്കി നൽകാൻ കഴിഞ്ഞില്ല;

(iii) ചെക്കുകൾ ആദ്യം ഒരു സുരക്ഷയായി നൽകിയ സാഹചര്യത്തിലും എൻ.ഐ നിയമത്തിലെ 138-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരം നടപടി എടുക്കുന്നത് നിയമം നിരോധിക്കുന്നില്ല;

(iv) മജിസ്ട്രേറ്റിന്റെ സമൻസ് ഉത്തരവ് നിയമത്തിന് അനുസൃതമാണ്. 2017 നവംബർ 2-ന് പരാതി സമർപ്പിക്കുകയും 2017 നവംബർ 3-ലെ സത്യവാങ്മൂലം അതിനെ പിന്തുണക്കുകയും ചെയ്തു. നടപടികളുടെ സംക്ഷിപ്ത സ്വഭാവം കണക്കിലെടുക്കുമ്പോൾ, പ്രത്യേകിച്ച് എൻ.ഐ നിയമത്തിലെ 138-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരമുള്ള ഒരു കേസിൽ, സമൻസ് ഉത്തരവിന് വിശദമായ കാരണങ്ങൾ നൽകേണ്ടതില്ല; കൂടാതെ

(v) പരാതിയിൽ ഡയറക്ടർമാർക്ക് ആരോപിക്കപ്പെട്ട പങ്കുകൾ വ്യക്തമാക്കുന്നുണ്ട്, ഈ ഘട്ടത്തിൽ, പരോക്ഷ ബാധ്യതയുടെ മാനദണ്ഡം പ്രഥമദൃഷ്ട്യാ പാലിക്കപ്പെടുന്നു.

മുകളിൽ പറഞ്ഞ കാര്യങ്ങളുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ, സി.ആർ.പി.സി 482-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരമുള്ള ഹർജികൾ തള്ളിക്കളയാൻ ഹൈക്കോടതി വിശദമായ കാരണങ്ങൾ നൽകിയിട്ടുള്ളതിനാൽ, ഈ കോടതിക്ക് ഹൈക്കോടതിയുടെ വിധിയിൽ ഇടപെടാൻ കാരണമില്ലെന്ന് സമർപ്പിക്കപ്പെട്ടു.

16. ഗുജറാത്ത് സംസ്ഥാനത്തിന് വേണ്ടി ഹാജരായ ബഹുമാനപ്പെട്ട കൗൺസൽ ശ്രീമതി. ആസ്ഥ മേത്ത സമർപ്പിച്ചത്, ഹൈക്കോടതിയിലും ഈ കോടതിയിലും നടപടികൾ നിലവിലുള്ളതിനാൽ 2017 മുതൽ വിചാരണ മുന്നോട്ട് പോയിട്ടില്ല എന്നാണ്. ഹൈക്കോടതിയുടെ ഉത്തരവിൽ ഇടപെടാൻ യാതൊരു അടിസ്ഥാനവുമില്ലെന്ന് ബഹുമാനപ്പെട്ട കൗൺസൽ വാദിച്ചു.

17. ഞങ്ങളുടെ പരിഗണനയ്ക്ക് വരുന്ന വിഷയങ്ങൾ താഴെ പറയുന്നവയാണ്:

(i) 'സുരക്ഷയായി' നൽകിയ ചെക്ക് മടങ്ങുന്നത് നെഗോഷ്യബിൾ ഇൻസ്ട്രുമെന്റ്സ് നിയമത്തിലെ 138-ാം വകുപ്പിന്റെ വ്യവസ്ഥകളിൽ ഉൾപ്പെടുമോ?

(ii) സി.ആർ.പി.സി 202-ാം വകുപ്പ് അനുസരിച്ച്, മജിസ്ട്രേറ്റ് നടപടികൾ പുറപ്പെടുവിക്കുന്നത് മാറ്റിവെക്കേണ്ടിയിരുന്നോ?

(iii) അപ്പീൽവാദികൾക്കെതിരെ പ്രഥമദൃഷ്ട്യാ പരോക്ഷ ബാധ്യതയുടെ കേസ് നിലനിൽക്കുന്നുണ്ടോ?

18. അപ്പീൽവാദികൾക്ക് വേണ്ടി ഉന്നയിക്കപ്പെട്ട ആദ്യത്തെ വാദം, 2.67 കോടി രൂപയുടെ ചെക്ക് സുരക്ഷയായിട്ടാണ് നൽകിയിട്ടുള്ളതെന്നതിനാലും, അതിനാൽ അത് നിയമപരമായി നടപ്പിലാക്കാവുന്ന കടത്തിനോ ബാധ്യതയ്ക്കോ എതിരല്ലാത്തതിനാലും നെഗോഷ്യബിൾ ഇൻസ്ട്രുമെന്റ്സ് നിയമത്തിലെ 138-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരമുള്ള പരാതി നിലനിൽക്കില്ല എന്നതാണ്. അപ്പീൽവാദികൾ ഈ കോടതിയിലെ രണ്ട് ജഡ്ജിമാരുടെ ബെഞ്ചിന്റെ ഇൻഡസ് എയർവേസ് പ്രൈവറ്റ് ലിമിറ്റഡ് **v.** മാഗ്നം ഏവിയേഷൻ പ്രൈവറ്റ് ലിമിറ്റഡ്[9] എന്ന വിധിയിൽ ആശ്രയം ചെലുത്തിയിട്ടുണ്ട്. ആ കേസിൽ, വാങ്ങുന്നവരായ അപ്പീൽവാദികൾ പർച്ചേസ് ഓർഡറുകൾക്ക് മുൻകൂർ പണമടവായി നൽകിയ പോസ്റ്റ്-ഡേറ്റഡ് ചെക്കുകൾ നിയമപരമായി നടപ്പിലാക്കാവുന്ന കടത്തിന്റെയോ മറ്റ് ബാധ്യതയുടെയോ ഭാഗമായി കണക്കാക്കാമോ എന്നും, ചെക്കുകൾ മടങ്ങിയത് 138-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരം കുറ്റകൃത്യമാകുമോ എന്നുമായിരുന്നു വിഷയം. എയർക്രാഫ്റ്റ് ഭാഗങ്ങൾ വിതരണം ചെയ്യുന്നതിനായി അപ്പീൽവാദികൾ ആദ്യ എതിർകക്ഷിക്ക് രണ്ട് പർച്ചേസ് ഓർഡറുകൾ നൽകുകയും മുൻകൂർ പണമടവായി രണ്ട് പോസ്റ്റ്-ഡേറ്റഡ് ചെക്കുകൾ നൽകുകയും ചെയ്തിരുന്നു. വാങ്ങുന്നവരിൽ നിന്ന് പർച്ചേസ് റദ്ദാക്കാനും രണ്ട് ചെക്കുകളും തിരികെ നൽകാനും അഭ്യർത്ഥിച്ചുകൊണ്ട് വിതരണക്കാരന് ഒരു കത്ത് ലഭിച്ചു. വിതരണക്കാർ നോട്ടീസ് നൽകിയതിനെ തുടർന്ന്, 138-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരം ഒരു പരാതി സമർപ്പിക്കുകയും മജിസ്ട്രേറ്റ് അത് പരിഗണിച്ച് സമൻസ് പുറപ്പെടുവിക്കുകയും ചെയ്തു. ഹൈക്കോടതി 482-ാം വകുപ്പ് സി.ആർ.പി.സി പ്രകാരമുള്ള ഒരു ഹർജി അനുവദിക്കുകയും നടപടികൾ പുറപ്പെടുവിച്ച ഉത്തരവ് റദ്ദാക്കുകയും ചെയ്തു. 138-ാം വകുപ്പിലെ "ഏതെങ്കിലും കടത്തിന്റെയോ മറ്റ് ബാധ്യതയുടെയോ തീർപ്പ്" എന്ന പ്രയോഗത്തെ വ്യാഖ്യാനിച്ച്, ചെക്ക് ഇഷ്യൂ ചെയ്യുന്ന സമയത്ത് ഒരു ബാധ്യത ഉണ്ടായിരിക്കണമെന്ന്[10] ഹൈക്കോടതി വിധിച്ചു.

9 (2014) 12 എസ്.സി.സി 539

10 **138.** അക്കൗണ്ടിൽ പണമില്ലായ്മ തുടങ്ങിയ കാരണങ്ങളാൽ ചെക്ക് മടങ്ങുന്നത്.— ഒരാൾ ഒരു ബാങ്കറുടെ പക്കൽ നിലനിർത്തിയിട്ടുള്ള തന്റെ അക്കൗണ്ടിൽ നിന്ന് മറ്റൊരു വ്യക്തിക്ക് ഏതെങ്കിലും തുക നൽകുന്നതിനായി, ഏതെങ്കിലും കടമോ മറ്റ് ബാധ്യതയോ പൂർണ്ണമായോ ഭാഗികമായോ വീട്ടുന്നതിന് വേണ്ടി ഡ്രോ ചെയ്ത ചെക്ക്, അക്കൗണ്ടിൽ ചെക്ക് പാസ്സാക്കാൻ

അപ്പീലിൽ, ജസ്റ്റിസ് ആർ.എം. ലോധ രണ്ട് ജഡ്ജി ബെഞ്ചിന് വേണ്ടി വിധി എഴുതി, അപ്പീൽ[11] അനുവദിച്ചു , കൂടെ ഇങ്ങനെ നിരീക്ഷിച്ചു:

"9. 138-ാം വകുപ്പിന്റെ ഉദ്ദേശ്യങ്ങൾക്കായി "കടം അല്ലെങ്കിൽ മറ്റ് ബാധ്യത" എന്ന പ്രയോഗത്തിന്റെ അർത്ഥം 138-ാം വകുപ്പിന്റെ വിശദീകരണം വ്യക്തമാക്കുന്നു. ഈ പ്രയോഗം ഒരു നിയമപരമായി നടപ്പിലാക്കാവുന്ന കടം അല്ലെങ്കിൽ മറ്റ് ബാധ്യത എന്നാണ് അർത്ഥമാക്കുന്നത്. ചെക്ക് ഏതെങ്കിലും കടത്തിന്റെയോ മറ്റ് ബാധ്യതയുടെയോ തീർപ്പിനായി നൽകിയതാണെങ്കിൽ, മടങ്ങിയ ചെക്കിനെ 138-ാം വകുപ്പ് ഒരു കുറ്റകൃത്യമായി കണക്കാക്കുന്നു. 138-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരം ഒരു കുറ്റകൃത്യം ആകർഷിക്കാൻ, ചെക്ക് എഴുതിയ തീയതിയിൽ നിയമപരമായി നടപ്പിലാക്കാവുന്ന ഒരു കടമോ മറ്റ് ബാധ്യതയോ നിലനിൽക്കുന്നുണ്ടായിരിക്കണമെന്ന് വിശദീകരണം ഒരു സംശയവുമില്ലാതെ

ആവശ്യമായ തുക ഇല്ലാത്തതിനാലോ അല്ലെങ്കിൽ ആ ബാങ്കുമായി ഉണ്ടാക്കിയ കരാർ പ്രകാരം അക്കൗണ്ടിൽ നിന്ന് നൽകാൻ നിശ്ചയിച്ചിട്ടുള്ള തുകയേക്കാൾ കൂടുതലായതിനാലോ, ബാങ്ക് പണമില്ലാതെ മടക്കി അയച്ചാൽ, അങ്ങനെയുള്ള വ്യക്തി ഒരു കുറ്റം ചെയ്തു എന്ന് കരുതപ്പെടുന്നതും, ഈ നിയമത്തിലെ മറ്റേതെങ്കിലും വ്യവസ്ഥകൾക്ക് തടസ്സമില്ലാതെ, എട്ട് [രണ്ട് വർഷം വരെ നീട്ടാവുന്ന] തടവോ, അല്ലെങ്കിൽ ചെക്ക് തുകയുടെ ഇരട്ടി വരെയാകാവുന്ന പിഴയോ, അല്ലെങ്കിൽ ഇവ രണ്ടും ഒരുമിച്ചോ ശിക്ഷിക്കപ്പെടുന്നതാണ്:

എന്നാൽ, താഴെ പറയുന്ന സാഹചര്യങ്ങളിലൊഴികെ ഈ വകുപ്പിൽ അടങ്ങിയിരിക്കുന്നതൊന്നും ബാധകമല്ല:—

(a) ചെക്ക് ഡ്രോ ചെയ്ത തീയതി മുതൽ ആറ് മാസത്തിനുള്ളിലോ അല്ലെങ്കിൽ അതിന്റെ സാധുതാ കാലാവധിക്കുള്ളിലോ, ഇവയിലേത് നേരത്തെയാണോ ആ സമയത്തിനുള്ളിൽ ബാങ്കിൽ ഹാജരാക്കിയിരിക്കണം;

(b) ചെക്ക് പണമില്ലാതെ മടങ്ങിയതിനെക്കുറിച്ചുള്ള വിവരം ബാങ്കിൽ നിന്ന് ലഭിച്ച് [മുപ്പത് ദിവസത്തിനുള്ളിൽ], പണമടയ്ക്കേണ്ട ആൾ അല്ലെങ്കിൽ ചെക്കിന്റെ കൈവശക്കാരൻ, സാഹചര്യം അനുസരിച്ച്, ചെക്ക് വരച്ചയാൾക്ക് രേഖാമൂലം നോട്ടീസ് നൽകി പ്രസ്തുത തുക ആവശ്യപ്പെടണം; കൂടാതെ

(c) അത്തരം നോട്ടീസ് ലഭിച്ച് പതിനഞ്ച് ദിവസത്തിനുള്ളിൽ, ചെക്ക് ഡ്രോ ചെയ്തയാൾ പണമടയ്ക്കേണ്ട ആൾക്കോ അല്ലെങ്കിൽ, സാഹചര്യം അനുസരിച്ച്, ചെക്കിന്റെ കൈവശക്കാരനോ പ്രസ്തുത തുക നൽകുന്നതിൽ പരാജയപ്പെടുകയാണെങ്കിൽ.

വിശദീകരണം.— ഈ വകുപ്പിന്റെ ആവശ്യങ്ങൾക്കായി, "കടമോ മറ്റ് ബാധ്യതയോ" എന്നാൽ നിയമപരമായി നടപ്പിലാക്കാൻ കഴിയുന്ന കടമോ മറ്റ് ബാധ്യതയോ എന്നാണ് അർത്ഥമാക്കുന്നത്.

11 **ആന്ധ്രാപ്രദേശ് ഹൈക്കോടതിയുടെ സ്വാസ്തിക് കോട്ടേഴ്സ് v.** ദീപക് ബ്രോസ്, **1997** ക്രിമിനൽ എൽജെ **1942 (**എ.പി**)** കേസിലെയും, **ഗുജറാത്ത് ഹൈക്കോടതിയുടെ ശങ്കു കോൺക്രീറ്റ്സ് v.** സ്റ്റേറ്റ് ഓഫ് ഗുജറാത്ത്, **2000** ക്രിമിനൽ എൽ.ജെ **1988 (ഗുജറാത്ത്)** കേസിലെയും, **മദ്രാസ് ഹൈക്കോടതിയുടെ ബാലാജി സീഫുഡ്സ് എക്സ്പോർട്ട്സ് v.** മാക് ഇൻഡസ്ട്രീസ്, **(1999) 1** സി.ടി.സി **6 (മദ്രാസ്)** കേസിലെയും വിധികൾ അംഗീകരിക്കപ്പെട്ടു.

വ്യക്തമാക്കുന്നു. മറ്റൊരു വിധത്തിൽ പറഞ്ഞാൽ, നിലവിലുള്ളതോ മുൻപ് തീർപ്പാക്കിയതോ ആയ ഒരു ബാധ്യതയുടെ തീർപ്പിനായി ചെക്ക് എഴുതുന്നത് 138-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരം ഒരു കുറ്റകൃത്യം കൊണ്ടുവരുന്നതിന് അനിവാര്യമാണ്. സാധനങ്ങൾ വാങ്ങുന്നതിനുള്ള മുൻകൂർ പണമടവായി ഒരു ചെക്ക് നൽകുകയും, റദ്ദാക്കൽ കാരണമോ മറ്റോ പർച്ചേസ് ഉത്തരവ് അതിന്റെ യുക്തിപരമായ നിഗമനത്തിലെത്താതെ പോവുകയും, പർച്ചേസ് ഉത്തരവ് നൽകിയ സാധനങ്ങളോ വസ്തുക്കളോ വിതരണം ചെയ്യാതിരിക്കുകയും ചെയ്താൽ, ഞങ്ങളുടെ പരിഗണനയിൽ, ആ ചെക്ക് നിലവിലുള്ള ഒരു കടത്തിനോ ബാധ്യതയ്ക്കോ വേണ്ടി എഴുതിയതായി കണക്കാക്കാൻ കഴിയില്ല. മുൻകൂർ പണമടവ് സ്വഭാവത്തിലുള്ള ചെക്ക് പണമടവ് സൂചിപ്പിക്കുന്നത്, ചെക്ക് എഴുതിയ സമയത്ത് നിലവിലുള്ള ഒരു ബാധ്യതയും ഉണ്ടായിരുന്നില്ല എന്നാണ്."

19. സിവിൽ, ക്രിമിനൽ ബാധ്യതകൾ തമ്മിലുള്ള വ്യത്യാസം ചൂണ്ടിക്കാട്ടി, മുൻകൂർ പണമടവ് വ്യവസ്ഥയിൽ ലംഘനം ഉണ്ടായാൽ, അത് എൻ.ഐ നിയമത്തിലെ 138-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരം ക്രിമിനൽ ബാധ്യത വരുത്തില്ലെന്ന് നിരീക്ഷിക്കപ്പെട്ടു. കാരണം, ചെക്ക് എഴുതിയ സമയത്ത് നിയമപരമായി നടപ്പിലാക്കാവുന്ന ഒരു കടമോ ബാധ്യതയോ ഇല്ലായിരുന്നു. ഒരു കരാറിൽ ഏർപ്പെടുമ്പോൾ, വാങ്ങുന്നയാൾ ഒരു മുൻകൂർ പണമടവ് നൽകേണ്ടതും, ആ വ്യവസ്ഥയിൽ ലംഘനം ഉണ്ടാകുകയും ചെയ്താൽ, വാങ്ങുന്നയാൾക്ക് വിൽപ്പനക്കാരന്റെ നഷ്ടം നികത്തേണ്ടി വന്നേക്കാം, എന്നാൽ ഇത് 138-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരം ഒരു ക്രിമിനൽ ബാധ്യത ഉണ്ടാക്കില്ലെന്ന് കോടതി വിധിച്ചു.കരാർ നടപ്പിലാക്കുന്ന സമയത്ത് മുൻകൂർ പണമടവായി ചെക്ക് നൽകുന്നത് - ഇൻഡസ് എയർവേസ് കേസിൽ സ്വീകരിച്ച കാഴ്ചപ്പാടനുസരിച്ച് - നിലവിലുള്ള ഒരു ബാധ്യതയായി കണക്കാക്കില്ല,

അങ്ങനെ ചെക്ക് മടങ്ങുമ്പോൾ 138-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരം ഒരു കുറ്റകൃത്യം ആകർഷിക്കുകയുമില്ല.

20. സാംപെല്ലി സത്യനാരായണ റാവു **v.** ഇന്ത്യൻ റിന്യൂവബിൾ എനർജി ഡെവലപ്മെന്റ് ഏജൻസി ലിമിറ്റഡ്[12] എന്ന കേസിൽ, രണ്ട് ജഡ്ജിമാരടങ്ങുന്ന ബെഞ്ചിന്റെ ഒരു പുതിയ വിധിന്യായം ഇൻഡസ് എയർവേസ് കേസിലെ വിധിയിൽ ആശ്രയം ചെലുത്തി. സാംപെല്ലി കേസിൽ, വൈദ്യുതി ഉത്പാദനത്തിൽ ഏർപ്പെട്ടിരുന്ന ഒരു കമ്പനിയുടെ ഡയറക്ടറായിരുന്ന അപ്പീൽവാദി, എതിർകക്ഷി പുനരുപയോഗിക്കാവുന്ന ഊർജ്ജ മേഖലയിൽ പ്രവർത്തിക്കുന്ന ഒരു സർക്കാർ സ്ഥാപനമായിരുന്നു. ഒരു പവർ പ്രോജക്ടിനായി വായ്പ നൽകാൻ എതിർകക്ഷി സമ്മതിക്കുകയും, വായ്പാ ഗഡുക്കളുടെ പേയ്മെന്റിനായി പോസ്റ്റ്-ഡേറ്റഡ് ചെക്കുകൾ സുരക്ഷയായി നൽകണമെന്ന് കരാർ വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുകയും ചെയ്തു. ചെക്കുകൾ മടങ്ങിയതിനെ തുടർന്ന്, 138-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരം പരാതികൾ ഫയൽ ചെയ്യപ്പെടുകയും, ഇത് ഹൈക്കോടതിയിൽ റദ്ദാക്കൽ ഹർജികൾക്ക് കാരണമാവുകയും ചെയ്തു. സുരക്ഷയായി നൽകിയ പോസ്റ്റ്-ഡേറ്റഡ് ചെക്കുകൾ മടങ്ങിയത് 138-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരം നിലവിൽ നിയമപരമായി നടപ്പിലാക്കാവുന്ന കടമോ ബാധ്യതയോ അല്ലെന്നായിരുന്നു ഈ കോടതിയിൽ ഉന്നയിക്കപ്പെട്ട വാദം. ഇൻഡസ് എയർവേസ് കേസ് പരിഗണിച്ചതിന് ശേഷം, ചെക്ക് തീയതിയിൽ ഒരു ബാധ്യതയോ കടമോ നിലവിലുണ്ടെങ്കിൽ അല്ലെങ്കിൽ തുക നടപ്പിലാക്കാവുന്നതായി മാറിയിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ മാത്രമേ 138-ാം വകുപ്പ് ആകർഷിക്കപ്പെടുകയുള്ളൂ എന്ന് ഈ കോടതി വിധിച്ചു. സാംപെല്ലി കേസിൽ (മേൽപ്പറഞ്ഞത്) ഇൻഡസ് എയർവേസ് കേസ് വേർതിരിച്ചറിയാനുള്ള കാരണം, ഇൻഡസ് എയർവേസ് കേസിൽ ചെക്ക് ഒരു ബാധ്യത തീർക്കുന്നതിന് നൽകിയതല്ല, മറിച്ച് റദ്ദാക്കപ്പെട്ട ഒരു പർച്ചേസ് ഓർഡറിനുള്ള മുൻകൂർ പണവടവായിട്ടായിരുന്നു. മറിച്ച്,

12 (2016) 10 എസ്.സി.സി 458

സാംപെല്ലി കേസിൽ, കാലാവധി കഴിഞ്ഞ ഒരു വായ്പാ ഗഡു തിരികെ അടയ്ക്കുന്നതിനായിരുന്നു ചെക്ക്. വായ്പാ കരാറിൽ ഗഡുക്കൾ തിരികെ അടയ്ക്കുന്നതിനായി നൽകിയ ചെക്കുകളെ സുരക്ഷയായിട്ടാണ് വിശേഷിപ്പിച്ചതെങ്കിലും, ചെക്ക് നിലവിലുള്ള നടപ്പിലാക്കാവുന്ന ഒരു കടത്തിന്റെയോ ബാധ്യതയുടെയോ തീർപ്പിനാണോ, അതോ നിലവിലുള്ള കടമോ ബാധ്യതയോ ഇല്ലാത്ത ഒരു മുൻകൂർ പണമടവിനാണോ എന്നതായിരുന്നു യഥാർത്ഥ മാനദണ്ഡമെന്ന് കോടതി നിരീക്ഷിച്ചു.

21. സാംപെല്ലി കേസിൽ ശ്രദ്ധിച്ച വ്യതിരിക്തമായ സവിശേഷതകൾക്ക് പുറമെ, ഈ കോടതിയുടെ വിധിയിൽ മറ്റൊരു കാരണവും സ്വാധീനം ചെലുത്തി., ചെക്കുകൾ സുരക്ഷയായിട്ടാണോ നൽകിയത് എന്നത് എതിർകക്ഷിയുടെ പ്രതിരോധവാദം ശരിയാണോ എന്ന് വിധിക്കാനും അത് വിചാരണയുടെ വിഷയവുമാണെന്ന് സ്ഥാപിക്കാനും എച്ച്.എം.ടി വാച്ചസ് **v.** എം.എ ഹബീദ[13] എന്ന വിധിയിൽ കോടതി ആശ്രയം ചെലുത്തി. ഇൻഡസ് എയർവേസ് കേസിൽ ഉദ്ധരിച്ച എച്ച്.എം.ടി വാച്ചസ് കേസിലെ ഭാഗം ഇതാണ്:

> "10. ചെക്കുകൾ സുരക്ഷയായിട്ടാണോ അതോ മറ്റ് ബാധ്യതകൾക്കായിട്ടാണോ നൽകിയിട്ടുള്ളത് എന്നത് ഒരു വസ്തുതാപരമായ ചോദ്യമാണ്, അത് കക്ഷികളുടെ തെളിവുകൾ രേഖപ്പെടുത്തിയതിന് ശേഷം വിചാരണക്കോടതിക്ക് മാത്രമേ നിർണ്ണയിക്കാൻ കഴിയൂ. ഞങ്ങളുടെ അഭിപ്രായത്തിൽ, ക്രിമിനൽ നടപടിച്ചട്ടത്തിലെ 482-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരമുള്ള ഹർജിയിൽ, കുറ്റം ചെയ്തിട്ടില്ലെന്ന നിഗമനത്തിലെത്താൻ, ഹൈക്കോടതി തർക്കവിഷയങ്ങളായ വസ്തുതാപരമായ ചോദ്യങ്ങളിൽ തങ്ങളുടെ കാഴ്ചപ്പാട് പ്രകടിപ്പിക്കേണ്ടിയിരുന്നില്ല.

13 (2015) 11 എസ്.സി.സി 776

കക്ഷികൾക്കിടയിൽ അംഗീകരിക്കപ്പെടാത്ത വസ്തുതാപരമായ കാര്യങ്ങളിലേക്ക് കടന്നത് ഹൈക്കോടതിക്ക് സംഭവിച്ച നിയമപരമായ പിഴവാണ്."

22. അടുത്തിടെ വന്ന രണ്ട് ജഡ്ജി ബെഞ്ചിന്റെ ശ്രീപാതി സിംഗ് **v.** ഝാർഖണ്ഡ് സംസ്ഥാനം[14] എന്ന വിധിന്യായത്തിൽ, ഐ.പി.സി 420-ാം വകുപ്പ് നെഗോഷ്യബിൾ ഇൻസ്ട്രുമെന്റ്സ് നിയമത്തിലെ 138-ാം വകുപ്പ് എന്നിവ പ്രകാരം ഒരു പരാതിയിൽ മജിസ്ട്രേറ്റ് കേസെടുക്കുകയും സമൻസ് പുറപ്പെടുവിക്കുകയും ചെയ്ത ഉത്തരവ് ഹൈക്കോടതിയിൽ ചോദ്യം ചെയ്യപ്പെട്ടു. രണ്ടാം എതിർകക്ഷിയും പരാതിക്കാരനും തമ്മിൽ ഒരു ഇടപാട് ഉണ്ടായിരുന്നു, അതിനെത്തുടർന്ന് അപ്പീൽവാദി പണം മുൻകൂറായി നൽകി. നിരവധി ചെക്കുകൾ കൈമാറിയെങ്കിലും അവ ഹാജരാക്കിയപ്പോൾ മടങ്ങി. ഹൈക്കോടതി ഹർജികൾ അനുവദിച്ചു. ഈ കോടതിയിൽ ഒരു അപ്പീൽ സമർപ്പിച്ചു. ഈ കോടതിക്ക് മുമ്പാകെ, വായ്പ തീർക്കുന്നതിനായി നൽകിയതും തിരികെ പിടിക്കുന്നതിനായി ഹാജരാക്കിയതുമായ ചെക്കിനെ ഇടപാടിനുള്ള സുരക്ഷയായി കണക്കാക്കാൻ കഴിയില്ലെന്ന് അപ്പീൽവാദി വാദിച്ചു.അപ്പീലിൽ, ഈ കോടതി ശ്രദ്ധിച്ചത്, നാല് വായ്പാ കരാറുകൾ പ്രകാരം രണ്ടാം എതിർകക്ഷിക്ക് ആകെ 2 കോടി രൂപ നൽകാൻ സമ്മതിച്ചിരുന്നുവെന്നും ആറ് ചെക്കുകൾ സുരക്ഷയായിട്ടാണ് നൽകിയതെന്നുമാണ്. വായ്പാ കരാർ പ്രകാരം ചെക്കുകൾ സുരക്ഷയായിട്ടാണ് നൽകിയതെന്നതിനാൽ പരാതി നിലനിൽക്കില്ലെന്ന് ഹൈക്കോടതി വിധിച്ചിരുന്നു. രണ്ട് ജഡ്ജി ബെഞ്ചിന് വേണ്ടി വിധി പറഞ്ഞ ജസ്റ്റിസ് എ.എസ്. ബോപണ്ണ, ഇൻഡസ് എയർവേസ് വിധിയെ ആശ്രയിക്കുകയും, സാംപെല്ലി കേസ് പരിഗണിച്ച് അവയിലെ വ്യതിരിക്തമായ സവിശേഷതകൾ ചൂണ്ടിക്കാട്ടുകയും ചെയ്തു. വായ്പാ ഇടപാടിൽ, കടം വാങ്ങുന്നയാൾ ഒരു നിശ്ചിത സമയപരിധിക്കുള്ളിൽ തുക തിരിച്ചടയ്ക്കാൻ സമ്മതിക്കുകയും തിരിച്ചടവ്

14 2021 എസ്.സി.സി ഓൺലൈൻ എസ്.സി 1002

ഉറപ്പാക്കാൻ ഒരു ചെക്ക് സുരക്ഷയായി നൽകുകയും വായ്പ തിരിച്ചടയ്ക്കാതിരിക്കുകയും ചെയ്താൽ, സുരക്ഷയായി നൽകിയ ചെക്ക് ഹാജരാക്കാൻ പാകമാകുമെന്ന് കോടതി വിധിച്ചു. കോടതി ഇപ്രകാരം നിരീക്ഷിച്ചു:

> "17. ഒരു സാമ്പത്തിക ഇടപാടിന്റെ ഭാഗമായി സുരക്ഷയായി നൽകിയ ഒരു ചെക്കിനെ എല്ലാ സാഹചര്യങ്ങളിലും വിലയില്ലാത്ത ഒരു കടലാസായി കണക്കാക്കാൻ കഴിയില്ല. 'സുരക്ഷ' അതിന്റെ യഥാർത്ഥ അർത്ഥത്തിൽ സുരക്ഷിതമായിരിക്കുന്ന അവസ്ഥയാണ്, ഒരു വായ്പയ്ക്ക് നൽകുന്ന സുരക്ഷ എന്നത് പണമടവിന്റെ പ്രതിജ്ഞയായി നൽകുന്ന ഒന്നാണ്. ഇടപാടിലെ കക്ഷികൾക്ക് ബാധ്യതയുള്ള ഒരു കടമയുടെ പൂർത്തീകരണം ഉറപ്പാക്കാൻ ഇത് നൽകുകയോ നിക്ഷേപിക്കുകയോ ഈടായി വെക്കുകയോ ചെയ്യുന്നു. ഒരു ഇടപാടിൽ, ഒരു വായ്പ നൽകുകയും കടം വാങ്ങുന്നയാൾ നിശ്ചിത സമയപരിധിക്കുള്ളിൽ തുക തിരിച്ചടയ്ക്കാൻ സമ്മതിക്കുകയും അത്തരം തിരിച്ചടവ് ഉറപ്പാക്കാൻ ഒരു ചെക്ക് സുരക്ഷയായി നൽകുകയും ചെയ്താൽ; കാലാവധിക്ക് മുമ്പ് വായ്പാ തുക മറ്റ് ഏതെങ്കിലും രൂപത്തിൽ തിരിച്ചടയ്ക്കാതിരിക്കുകയോ അല്ലെങ്കിൽ പണമടവ് മാറ്റിവയ്ക്കാൻ കക്ഷികൾക്കിടയിൽ മറ്റ് ധാരണകളോ കരാറുകളോ ഇല്ലെങ്കിൽ, സുരക്ഷയായി നൽകിയ ചെക്ക് ഹാജരാക്കാൻ പാകമാവുകയും ചെക്ക് കൈവശക്കാരന് അത് ഹാജരാക്കാൻ അർഹതയുണ്ടായിരിക്കുകയും ചെയ്യും. അത്തരം ഹാജരാക്കലിൽ, അത് മടങ്ങുകയാണെങ്കിൽ, 138-ാം വകുപ്പും നെഗോഷ്യബിൾ ഇൻസ്ട്രുമെന്റ്സ് നിയമത്തിലെ മറ്റ് വ്യവസ്ഥകളും അനുസരിച്ചുള്ള പ്രത്യാഘാതങ്ങൾ ഉണ്ടാകും."

കൂടാതെ, കോടതി ഇനിപ്പറയുന്നതും വിശദീകരിച്ചു:

"18. ഒരു ചെക്ക് നൽകുകയും ഒരു നിശ്ചിത സമയപരിധിക്കുള്ളിൽ ഒരു തുകയുടെ തിരിച്ചടവിന് 'സുരക്ഷയായി' കണക്കാക്കുകയും ചെയ്യുമ്പോൾ, അത്തരം ചെക്ക് 'സുരക്ഷയായി' നൽകിയിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ, വായ്പയോ അല്ലെങ്കിൽ ഗഡുവോ തിരിച്ചടയ്ക്കാൻ പാകമാകുന്നതിന് മുമ്പ് അത് ഹാജരാക്കാൻ കഴിയില്ല എന്ന് അത് ഉറപ്പാക്കുന്നു. കൂടാതെ, കടം വാങ്ങുന്നയാൾക്ക് വായ്പാ തുകയോ അത്തരം സാമ്പത്തിക ബാധ്യതയോ മറ്റ് ഏതെങ്കിലും രൂപത്തിൽ തിരിച്ചടയ്ക്കാനുള്ള ഓപ്ഷൻ ഉണ്ടായിരിക്കും, അങ്ങനെ സമ്മതിച്ച കാലയളവിനുള്ളിൽ അടയ്ക്കേണ്ട വായ്പാ തുക തീർപ്പാക്കിയിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ, സുരക്ഷയായി നൽകിയ ചെക്ക് അതിനുശേഷം ഹാജരാക്കാൻ കഴിയില്ല.അതുകൊണ്ട്, വായ്പയുടെ മുൻകൂട്ടിയുള്ള തീർപ്പാക്കലോ അല്ലെങ്കിൽ കക്ഷികൾക്കിടയിൽ ധാരണയുണ്ടാകുന്നതിന് കാരണമായ ഒരു മാറിയ സാഹചര്യമോ, സുരക്ഷയായി നൽകിയ ചെക്ക് ഹാജരാക്കാതിരിക്കുന്നതിന് ഒരു അനിവാര്യമായ വ്യവസ്ഥ ആണ്. നെഗോഷ്യബിൾ ഇൻസ്ട്രുമെന്റ്സ് നിയമത്തിലെ 138-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരം ആരംഭിക്കുന്ന നടപടികളിൽ ചെക്ക് എഴുതിയ ആൾക്ക് ലഭ്യമാകുന്ന പ്രതിരോധങ്ങൾ മാത്രമാണിത്. അതിനാൽ, സുരക്ഷയായി നൽകിയ ഒരു ചെക്ക്, ചെക്ക് കൈവശക്കാരന് ഒരിക്കലും ഹാജരാക്കാൻ കഴിയില്ലെന്ന് ഒരു കർശനമായ നിയമം ഉണ്ടാകാൻ പാടില്ല. അങ്ങനെയൊരു ധാരണയുണ്ടെങ്കിൽ, ഒരു ചെക്ക് 'ആവശ്യപ്പെടുമ്പോൾ നൽകുന്ന പ്രോമിസറി നോട്ട്' ആയി ചുരുങ്ങുകയും, എല്ലാ സാഹചര്യങ്ങളിലും തുക തിരികെ പിടിക്കുന്നതിനുള്ള ഒരു സിവിൽ വ്യവഹാരം മാത്രമായി മാറുകയും ചെയ്യും, ഇത് നിയമത്തിന്റെ ഉദ്ദേശ്യമല്ല. ഒരു ചെക്ക് 'സുരക്ഷയായി' നൽകിയാൽ പോലും, അതിൽ നിന്ന് ഉണ്ടാകുന്ന പ്രത്യാഘാതങ്ങൾ ചെക്ക് എഴുതിയ ആൾക്ക് അറിയാം. മുകളിൽ പറഞ്ഞ സാഹചര്യത്തിൽ, ചെക്ക് ഹാജരാക്കുകയും മടങ്ങുകയും ചെയ്താൽ, ചെക്ക് കൈവശക്കാരന്/സ്വീകർത്താവിന്, വസ്തുതാപരമായ സാഹചര്യത്തിൽ, തുക

തിരികെ പിടിക്കുന്നതിന് സിവിൽ നടപടികളോ ശിക്ഷയ്ക്ക് ക്രിമിനൽ നടപടികളോ ആരംഭിക്കാനുള്ള സാധ്യതയുണ്ട്. എന്നാൽ ഒരു കാരണവശാലും, വ്യവഹാരത്തിന്റെ സ്വഭാവം നിർണ്ണയിക്കാൻ ചെക്ക് എഴുതിയ ആൾക്ക് അവകാശമില്ല."

നെഗോഷ്യബിൾ ഇൻസ്ട്രുമെന്റ്സ് നിയമത്തിലെ 138-ാം വകുപ്പിന്റെ വ്യവസ്ഥകളുടെ പ്രയോഗം തേടിയ പരാതി, നിയമപ്രകാരം മുന്നോട്ട് പോകാൻ ജൂഡീഷ്യൽ മജിസ്ട്രേറ്റിന് അധികാരം പുനഃസ്ഥാപിച്ചു നൽകി.

23. ഈ കേസിൽ, കക്ഷികൾ തമ്മിലുള്ള പവർ സപ്ലൈ ഉടമ്പടി (പി.എസ്.എ) അനുസരിച്ച്, അപ്പീൽവാദികൾ ഡയറക്ടർമാരോ മാനേജിംഗ് ഡയറക്ടറോ ആയ കമ്പനിക്ക് രണ്ടാം എതിർകക്ഷി വൈദ്യുതി നൽകേണ്ടിയിരുന്നു. വിതരണം ചെയ്ത വൈദ്യുതിക്ക് എൽ.സി വഴി പണമടവ് നടത്തണമെന്ന് കരാർ വ്യവസ്ഥ ചെയ്തിരുന്നു. എൽ.സികൾ നൽകിയിരുന്നെങ്കിലും, രണ്ടാം എതിർകക്ഷിയുടെ ബാങ്കർമാർക്ക് സ്വീകാര്യമായ രൂപത്തിലായിരുന്നില്ലെന്ന് ആരോപിക്കപ്പെടുന്നു. കരാർ റദ്ദാക്കുന്നതിന് മുമ്പ് മൂന്ന് മാസത്തേക്ക് കമ്പനിക്ക് വൈദ്യുതി വിതരണം ചെയ്തിരുന്നുവെന്ന കാര്യം അപ്പീൽവാദികൾ തർക്കിക്കുന്നില്ല. മറ്റൊരു വിധത്തിൽ പറഞ്ഞാൽ, വൈദ്യുതി വിതരണത്തിനുള്ള കരാർ നടപ്പിലാക്കുകയും രണ്ടാം എതിർകക്ഷി വൈദ്യുതി നൽകുകയും കമ്പനി അത് ഉപയോഗിക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്.

24. സാംപെല്ലി, ശ്രീപാതി സിംഗ് എന്നീ കേസുകളിൽ, വായ്പാ ഗഡുക്കൾക്ക് സുരക്ഷയായി പോസ്റ്റ്-ഡേറ്റഡ് ചെക്കുകൾ നൽകിയിരുന്നു. ചെക്കുകൾ എഴുതിയ തീയതികളിൽ, അടയ്ക്കേണ്ട കടം നിലവിലുണ്ടായിരുന്നു. ഈ കേസിൽ, ചെക്കുകൾ 2016 ജൂൺ 30-നാണ് നൽകിയത്. രണ്ടാം എതിർകക്ഷി അടുത്ത ദിവസം മുതൽ, അതായത് 2016 ജൂലൈ 1 മുതൽ ഉടൻ തന്നെ വൈദ്യുതി വിതരണം ആരംഭിച്ചു. ഈ കേസിലെ

വസ്തുതകൾ ഇൻഡസ് എയർവേസ് കേസിലെ വസ്തുതകളിൽ നിന്ന് വ്യത്യസ്തമാണ്. ഇൻഡസ് എയർവേസ് കേസിൽ, വാങ്ങൽ കരാർ റദ്ദാക്കിയതിനാൽ, ചെക്ക് പണമാക്കുന്നതിന് മുമ്പ് അടയ്ക്കേണ്ട ഒരു ബാധ്യതയും ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. പർച്ചേസ് ഓർഡറുകൾ റദ്ദാക്കിയത് കാരണം കക്ഷികൾ തമ്മിലുള്ള ഇടപാട് നടന്നില്ല.

25. നെഗോഷ്യബിൾ ഇൻസ്ട്രുമെന്റ്സ് നിയമത്തിലെ 138-ാം വകുപ്പിന്റെ വിശദീകരണം അനുസരിച്ച്, 'കടം അല്ലെങ്കിൽ മറ്റേതെങ്കിലും ബാധ്യത' എന്നാൽ നിയമപരമായി നടപ്പിലാക്കാവുന്ന കടം അല്ലെങ്കിൽ മറ്റ് ബാധ്യത എന്നാണ് അർത്ഥമാക്കുന്നത്. 138-ാം വകുപ്പിന്റെ വ്യവസ്ഥ അനുസരിച്ച്, ചെക്ക് എഴുതിയ തീയതി മുതൽ ആറ് മാസത്തിനുള്ളിലോ അല്ലെങ്കിൽ അതിന്റെ സാധുതയുള്ള കാലയളവിനുള്ളിലോ ബാങ്കിൽ ഹാജരാക്കണം. അതിനാൽ, ഒരു കടം അല്ലെങ്കിൽ മറ്റ് ബാധ്യത തീർക്കുന്നതിന് വേണ്ടിയല്ലാതെ, ഒരു സമ്മാനമായി നൽകിയ ഒരു ചെക്ക്, ഫണ്ടുകളുടെ അപര്യാപ്തത കാരണം മടങ്ങിയാൽ, ഈ വ്യവസ്ഥയുടെ പിഴ ശിക്ഷകൾ ആകർഷിക്കില്ല. ഐയറുടെ ജൂഡീഷ്യൽ ഡിക്ഷണറി കടത്തെ നിർവചിക്കുന്നത് ഇപ്രകാരമാണ്: "കടം ഒരു പണപരമായ ബാധ്യതയാണ്. പണത്തിന്റെ ആവശ്യം സംബന്ധിച്ച് നിയമനടപടികളിലൂടെ ഈടാക്കാവുന്നതോ അടയ്ക്കേണ്ടതോ ആയ തുക." ലിൻഡെ എൽ.ജെ. വെബ്ബ് **v.** സ്റ്റെൻഷൻ[15] കേസിൽ കടത്തെ നിർവചിച്ചത് "... നിലവിൽ അടയ്ക്കേണ്ടതോ ഭാവിയിൽ ഒരു നിലവിലുള്ള ബാധ്യത കാരണം അടയ്ക്കേണ്ടതോ ആയ പണം എന്നാണ്. (***debitum in praesenti, solvendum in futuro.***)" ഈ നിർവചനം കേശോറാം ഇൻഡസ്ട്രീസ് **v.** സി.ഡബ്ല്യു.ടി[16] കേസിൽ ഈ കോടതി അംഗീകരിച്ചിട്ടുണ്ട്. കൽക്കട്ട ഹൈക്കോടതിയിലെ ഫുൾ ബെഞ്ചിന് വേണ്ടി ജസ്റ്റിസ് മൂക്കർജി ബഞ്ചറാം

15 1888 ക്യു.ബി.ഡി 518

16 എ.ഐ.ആർ 1966 എസ്.സി 1370

മജുംദാർ **v.** അദ്യനാഥ് ഭട്ടാചാർജി[17] കേസിൽ കാലിഫോർണിയ സുപ്രീം കോടതി പീപ്പിൾ **v.** ആർഗ്യൂലോ[18] കേസിൽ നൽകിയ നിർവചനം സ്വീകരിച്ചു:

> "ഒറ്റയ്ക്ക് എടുത്താൽ, 'കടം' എന്ന വാക്ക് ഭാവിയിൽ അടയ്ക്കാൻ വാഗ്ദാനം ചെയ്ത പണത്തിനും നിലവിൽ കുടിശ്ശികയുള്ളതും അടയ്ക്കേണ്ടതുമായ പണത്തിനും ഒരുപോലെ ബാധകമാണ്. ഈ രണ്ടിനെയും വേർതിരിക്കണമെങ്കിൽ, ആദ്യത്തേതിനെ കുടിശ്ശികയുള്ള കടം എന്നും രണ്ടാമത്തേതിനെ അടയ്ക്കേണ്ട കടം എന്നും പറയുന്നു. മറ്റൊരു വിധത്തിൽ പറഞ്ഞാൽ, കടങ്ങൾ രണ്ട് തരത്തിലുണ്ട്: **solvendum in praesenti** (നിലവിൽ അടയ്ക്കേണ്ടത്) എന്നതും **solvendum in futuro** (ഭാവിയിൽ അടയ്ക്കേണ്ടത്) എന്നതും ... ഒരു നിശ്ചിതവും എല്ലാ സാഹചര്യങ്ങളിലും അടയ്ക്കേണ്ടതുമായ തുക ഒരു കടമാണ്, അത് ഇപ്പോഴാണോ ഭാവിയിലാണോ അടയ്ക്കേണ്ടത് എന്നതിനെ പരിഗണിക്കാതെ. എന്നിരുന്നാലും, ഒരു തുടർന്നുള്ള സംഭവത്തെ ആശ്രയിച്ചിരിക്കുന്ന തുക ഒരു കടമല്ല അല്ലെങ്കിൽ ആ തുടർന്നുള്ള സംഭവം നടക്കുന്നത് വരെ അത് കടമായി മാറുന്നില്ല."

അങ്ങനെ വരുമ്പോൾ, 'കടം' എന്ന പദത്തിൽ, നിലവിലുള്ള ഒരു ബാധ്യത കാരണം ഭാവിയിൽ അടയ്ക്കാൻ വാഗ്ദാനം ചെയ്ത തുകയും ഉൾപ്പെടുന്നു. കടം ഉണ്ടായതിന് ശേഷം നൽകുന്ന ഒരു പോസ്റ്റ്-ഡേറ്റഡ് ചെക്ക് 'കടം' എന്ന നിർവചനത്തിൽ ഉൾപ്പെടും. എന്നിരുന്നാലും, അടയ്ക്കേണ്ട തുക ഒരു ആകസ്മിക സംഭവത്തെ ആശ്രയിച്ചിരിക്കുന്നുവെങ്കിൽ, ആ ആകസ്മിക സംഭവം നടന്നതിന് ശേഷം മാത്രമേ അത് ഒരു കടമായി മാറുകയുള്ളൂ. അതിനാൽ, ഈ കേസിൽ, രണ്ടാം എതിർകക്ഷി വൈദ്യുതി വിതരണം ആരംഭിച്ചതിന് ശേഷം ഒരു കടം ഉണ്ടായി, അതിന് എൽ.സികൾ സ്വീകരിക്കാത്തതിനാൽ പണമടവ് നടന്നില്ല. 138-ാം വകുപ്പ്, ചെക്ക് എഴുതിയ സമയത്ത്

17 (1909) ഐ.എൽ.ആർ 36 കാൽ 936

18 1869 37 കാലിഫ് 524

നിലവിലുള്ള കടം ഉൾപ്പെടുന്ന സാഹചര്യങ്ങൾക്ക് മാത്രമാണോ ബാധകം അതോ ചെക്ക് പണമാക്കുന്നതിന് മുമ്പ് ഉണ്ടായ ഒരു കടവും ഉൾക്കൊള്ളുന്നുണ്ടോ എന്നതാണ് ഇവിടെ നിർണ്ണയിക്കേണ്ട വിഷയം.

26. നെഗോഷ്യബിൾ ഇൻസ്ട്രുമെന്റ്സ് നിയമത്തിന്റെ (എൻ.ഐ നിയമം) ലക്ഷ്യം, ചെക്കുകളുടെ സ്വീകാര്യത വർദ്ധിപ്പിക്കുകയും ബിസിനസ്സ് ഇടപാടുകൾക്ക് വിനിമയ രേഖകളുടെ കാര്യക്ഷമതയിൽ വിശ്വാസം വളർത്തുക എന്നതുമാണ്. ചെക്ക് എഴുതിയതിന് ശേഷം, എന്നാൽ അത് പണമാക്കുന്നതിന് മുമ്പ് കടം ഉണ്ടാകുന്ന കേസുകളെ ഈ വ്യവസ്ഥ ഒഴിവാക്കുന്ന രീതിയിൽ വ്യാഖ്യാനിച്ചാൽ, വ്യവസ്ഥയുടെ ഉദ്ദേശ്യം ഇല്ലാതാകും.ഇൻഡസ് എയർവേസ് കേസിൽ, മുൻകൂർ പണമടവുകൾ നടത്തിയിരുന്നെങ്കിലും, വാങ്ങൽ കരാർ റദ്ദാക്കിയതിനാൽ ഒരു കടവും ഉണ്ടായില്ല. വാ ങ്ങൽ ഓർഡറുകൾ റദ്ദാക്കിയത് കാരണം കക്ഷികൾ തമ്മിലുള്ള ഇടപാട് നടന്നില്ല. 'കടം അല്ലെങ്കിൽ മറ്റ് ബാധ്യത' എന്നതിനെ ചെക്ക് എഴുതിയ തീയതിയിൽ നിലവിലുള്ള കടം മാത്രമായി വ്യാഖ്യാനിച്ചാൽ, 138-ാം വകുപ്പിന്റെ യഥാർത്ഥ ഉദ്ദേശ്യം നിറവേറ്റപ്പെടില്ല. കൂടാതെ, പാർലമെന്റ് 'കടം അല്ലെങ്കിൽ മറ്റ് ബാധ്യത' എന്ന പ്രയോഗമാണ് ഉപയോഗിച്ചിരിക്കുന്നത്. നിയമനിർമ്മാണ സഭ രണ്ട് വ്യത്യസ്ത ശൈലികൾ ഉപയോഗിച്ചതിനാൽ, "അല്ലെങ്കിൽ മറ്റ് ബാധ്യത" എന്ന പ്രയോഗത്തിന് അതിൻറേതായ അർത്ഥമുണ്ടായിരിക്കണം. 'മറ്റ് ബാധ്യത' എന്ന പ്രയോഗത്തിന് 'ഒരു കടം' എന്നതിനേക്കാൾ വിശാലമായ ഉള്ളടക്കമുണ്ട്, അതിനെ കടത്തിന് തുല്യമാക്കാൻ കഴിയില്ല. ഈ കേസിൽ, വൈദ്യുതി വിതരണം ആരംഭിച്ചതിന് തൊട്ടുപിന്നാലെയാണ് ചെക്ക് നൽകിയത്. ഒരു വാണിജ്യ ഇടപാടിന്റെ പശ്ചാത്തലത്തിൽ ചെക്ക് നൽകിയത് ബിസിനസ്സ് ഇടപാടുകളുടെ പശ്ചാത്തലത്തിൽ മനസ്സിലാക്കണം. ചെക്ക് നൽകിയതിന് തൊട്ടുപിന്നാലെ വൈദ്യുതി വിതരണം നടന്നു. വിതരണം ചെയ്ത വൈദ്യുതിയുടെ കുടിശ്ശിക അടയ്ക്കാൻ കമ്പനി ഏറ്റെടുത്ത ബാധ്യതയുടെ പശ്ചാത്തലത്തിൽ ചെക്ക് നൽകിയിട്ടില്ലെന്ന് കരുതുന്നത് ബിസിനസ്സ് ഇടപാടുകൾക്ക് വിരുദ്ധമായ ഒരു ഫലം

ഉളവാക്കും. കമ്പനിക്ക് തൃപ്തികരമായ എൽ.സി നൽകാൻ കഴിഞ്ഞില്ലെങ്കിൽ പോലും വൈദ്യുതി ഉപയോഗിച്ചാൽ, കുടിശ്ശിക തീർക്കുന്നതിനായി ചെക്കുകൾ ഹാജരാക്കാൻ സാധിക്കുമായിരുന്നു.

27. പരാതിക്കാരന്റെ വാദം അനുസരിച്ച്, എൽ.സികൾ അവരുടെ ബാങ്കർമാർക്ക് അംഗീകരിക്കാവുന്ന ഫോർമാറ്റിൽ ആയിരുന്നില്ല. ആദ്യം സുരക്ഷയായി നൽകിയിരുന്ന ചെക്കുകൾ, പി.എസ്.എ പ്രകാരമുള്ള പണമടവുകൾ കുടിശ്ശികയാകുന്നതിന് മുമ്പ് ഹാജരാക്കാൻ കഴിയുമായിരുന്നില്ല. കൂടാതെ, പവർ സപ്ലൈ ഉടമ്പടി പ്രകാരം അടയ്ക്കേണ്ട കുടിശ്ശിക, രണ്ടാം എതിർകക്ഷിയുടെ ബാങ്കർമാർക്ക് തൃപ്തികരമായ രീതിയിൽ എൽ.സി എന്ന അംഗീകൃത മാർഗ്ഗത്തിലൂടെ കമ്പനി തീർപ്പാക്കിയിരുന്നെങ്കിൽ, അതിനുശേഷം ചെക്ക് ഹാജരാക്കേണ്ട ആവശ്യം ഉണ്ടാകുമായിരുന്നില്ല. മറ്റൊരു വിധത്തിൽ പറഞ്ഞാൽ, പി.എസ്.എ പ്രകാരം വൈദ്യുതി വിതരണത്തിനുള്ള പണമടവുകൾ കുടിശ്ശികയാകുകയും കമ്പനി അതിന്റെ കുടിശ്ശിക അടയ്ക്കുന്നതിൽ പരാജയപ്പെടുകയും ചെയ്തപ്പോൾ, ചെക്ക് പണമടവിനായിഹാജരാക്കാൻ രണ്ടാം എതിർകക്ഷിക്ക് നിയമപരമായി അവകാശമുണ്ടായിരുന്നു. വൈദ്യുതി വിതരണം ചെയ്തതിന് പണം കുടിശ്ശികയായി അടയ്ക്കേണ്ടി വരുമ്പോൾ, ചെക്കിനെ കേവലം ഒരു സുരക്ഷയായി ലേബൽ ചെയ്യുന്നത് മാത്രം, നിയമപരമായി നടപ്പിലാക്കാവുന്ന ഒരു കടമോ ബാധ്യതയോ നിറവേറ്റുന്നതിനുള്ള ഒരു ഉപകരണമെന്ന അതിന്റെ സ്വഭാവത്തെ ഇല്ലാതാക്കില്ല. സുരക്ഷയായി നൽകിയ ഒരു ചെക്ക്, കരാർ പ്രകാരം പേയ്മെന്റിനായി ഹാജരാക്കുന്നതിൽ നിന്ന് ചെക്ക് കൈവശക്കാരനെ തടയുന്ന ഒരു കർശനമായ നിയമമില്ല. നിയമപരമായി നടപ്പിലാക്കാവുന്ന ഒരു കടമോ ബാധ്യതയോ ഉണ്ടായിട്ടുണ്ടോ എന്നതിനെ ആശ്രയിച്ചിരിക്കും ഇതെല്ലാം.

28. ഈ ഘട്ടത്തിൽ, ഈ കോടതിയുടെ രണ്ട് ജഡ്ജി ബെഞ്ചിന്റെ **M/s** വോംബ് ലബോറട്ടറീസ് പ്രൈവറ്റ് ലിമിറ്റഡ് **v.** വിജയ് അഹൂജ[19] എന്ന ഉത്തരവ് ശ്രദ്ധിക്കുന്നത് ഉചിതമാണ്. ആ കേസിൽ, നെഗോഷ്യബിൾ ഇൻസ്ട്രുമെന്റ്സ് നിയമത്തിലെ 138-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരം ഒന്നാം എതിർകക്ഷിക്കെതിരെ ആരംഭിച്ച നടപടികൾ ഹൈക്കോടതി റദ്ദാക്കിയിരുന്നു. പരാതിയിൽ "സുരക്ഷാ ചെക്കുകൾ ആവശ്യപ്പെട്ടു" എന്ന വാദത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിലായിരുന്നു ഇത്. ഇതിന് മറുപടിയായി പ്രതി ഒപ്പിട്ട മൂന്ന് ഒഴിഞ്ഞ ചെക്കുകൾ നൽകി, തുക തിരികെ നൽകാത്തപക്ഷം ചെക്കുകൾ പണമാക്കാമെന്ന് ഉറപ്പ് നൽകിയിരുന്നു. ഹൈക്കോടതി വിധിച്ചത്, ചെക്കുകൾ സുരക്ഷയായി മാത്രമാണ് നൽകിയതെന്നും അതിനാൽ അത് ഒരു കടത്തിന്റെയോ ബാധ്യതയുടെയോ തീർപ്പിനല്ലെന്നും, ഇതിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ പരാതി റദ്ദാക്കുകയും ചെയ്തു. ചെക്ക് കൈവശക്കാരന്റെ അപ്പീൽ അനുവദിച്ചുകൊണ്ട്, ഈ കോടതി ഇനിപ്പറയുന്നത് നിരീക്ഷിച്ചു:

> "5. ഞങ്ങളുടെ അഭിപ്രായത്തിൽ, ഹൈക്കോടതി വിഷയം പൂർണ്ണമായും കുഴപ്പത്തിലാക്കി. ഒപ്പിട്ട ചെക്കുകൾ പ്രതി പരാതിക്കാരന് കൈമാറി എന്ന് പരാതിയിലെ വാദം സൂചിപ്പിക്കുന്നു. ചെക്കുകൾ സുരക്ഷയായിട്ടാണ് നൽകിയത് എന്നത് ഒരു പ്രതിരോധ വിഷയമാണ്. കൂടാതെ, ഏതെങ്കിലും കടത്തിന്റെയോ ബാധ്യതയുടെയോ തീർപ്പിനായിരുന്നില്ല എന്നതും ഒരു പ്രതിരോധ വിഷയമാണ്. പ്രതിരോധത്തെ സാധൂകരിക്കുന്ന പ്രസക്തമായ വസ്തുതകൾ, അത്തരം സുരക്ഷയെ പ്രതിയുടെ കടമോ മറ്റ് ബാധ്യതയോ ആയി കണക്കാക്കാൻ കഴിയില്ലെന്ന് തെളിയിക്കപ്പെടേണ്ടതുണ്ട്. അത് വിചാരണ ചെയ്യേണ്ട വിഷയമാണ്. ഞങ്ങൾ അങ്ങനെ പറയുന്നത്, സുരക്ഷയായി ചെക്കുകൾ കൈമാറിയത് മാത്രം, അത്തരം ചെക്കുകളിൽ നിന്ന് ഉണ്ടാകുന്ന ബാധ്യതയിൽ നിന്ന് പ്രതിയെ ഒഴിവാക്കില്ല."

---

19 2019-ലെ ക്രിമിനൽ അപ്പീൽ നമ്പർ 1382-1383, 2019 സെപ്റ്റംബർ 11-ന് തീരുമാനിച്ചത്.

29. വോംബ് ലബോറട്ടറീസ് കേസിൽ ഈ കോടതിയുടെ ഉത്തരവ് അനുസരിച്ച്, ചെക്കുകൾ സുരക്ഷയായിട്ടാണോ നൽകിയത് എന്ന വിഷയം പ്രതിരോധവാദമായി ഉയർത്താവുന്ന കാര്യമാണ്. വോംബ് ലബോറട്ടറീസിലെ ഈ യുക്തി എച്ച്.എം.ടി വാച്ചസ് കേസിലെ നിരീക്ഷണങ്ങൾക്ക് സമാനമാണ്. അവിടെ, ചെക്കുകൾ സുരക്ഷയായിട്ടാണോ അതോ മറ്റ് കാര്യങ്ങൾക്കാണോ നൽകിയിട്ടുള്ളത് അല്ലെങ്കിൽ നിലവിലുള്ള ഒരു ബാധ്യതയുണ്ടോ എന്നത് തെളിവുകളുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ വിചാരണയിൽ നിർണ്ണയിക്കേണ്ട ഒരു വസ്തുതാപരമായ ചോദ്യമാണെന്ന് വിധിച്ചു. വിചാരണയിൽ രേഖപ്പെടുത്തേണ്ട തെളിവുകളുടെ അഭാവത്തിൽ, ഈ സ്വഭാവത്തിലുള്ള ഒരു തർക്കവിഷയം സി.ആർ.പി.സി 482-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരമുള്ള നടപടികളിൽ പരിഹരിക്കാൻ കഴിയില്ല എന്നതിനാലാണ് ഇത്.

30. എന്നിരുന്നാലും, അപ്പീൽവാദികൾക്ക് വേണ്ടി ഉന്നയിക്കപ്പെട്ട വാദം, ഈ കേസിൽ ചെക്കുകൾ സുരക്ഷയായിട്ടാണ് നൽകിയത് എന്ന വസ്തുത തർക്ക വിഷയമല്ല എന്നാണ്. കാരണം, മദ്രാസ് ഹൈക്കോടതിയിൽ സമർപ്പിച്ച കേസിൽ രണ്ടാം എതിർകക്ഷിയുടെ വാദത്തിൽ ഇത് അംഗീകരിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. നിയമപരമായി, 138-ാം വകുപ്പ് അനുസരിച്ച് ഒരു ചെക്ക്, "പൂർണ്ണമായോ ഭാഗികമായോ ഏതെങ്കിലും കടം അല്ലെങ്കിൽ മറ്റ് ബാധ്യത തീർക്കുന്നതിനായി" മറ്റൊരാൾക്ക് പണം നൽകുന്നതിന് വേണ്ടി എഴുതണം. കക്ഷികൾ തമ്മിലുള്ള വാണിജ്യ ഇടപാടുകൾ സുഗമമാക്കാൻ ഒരു ചെക്ക് നൽകിയേക്കാം. ഈ കേസിൽ സംഭവിച്ചതുപോലെ, പി.എസ്.എ (പി.എസ്.എ) പ്രകാരം വൈദ്യുതി വിതരണം പോലുള്ള ഒരു വാണിജ്യ ക്രമീകരണം, അതിന്റെ അടിസ്ഥാനപരമായ ഉദ്ദേശ്യം അനുസരിച്ച് ഫലപ്രാപ്തിയിലെത്തിയാൽ, പണം അടയ്ക്കുന്നതിൽ വാങ്ങുന്നയാൾ പരാജയപ്പെടുമ്പോൾ ചെക്ക് ഹാജരാക്കുന്നത് ചെക്ക് എഴുതിയ ആൾ മുൻകൂട്ടി കണ്ടിരിക്കേണ്ട ഒരു പ്രത്യാഘാതമാണ്. മറ്റൊരു വിധത്തിൽ പറഞ്ഞാൽ, അത്തരം സാഹചര്യത്തിൽ ചെക്ക് ഹാജരാക്കാൻ പാകമാവുകയും,

സത്തയിലും ഫലത്തിലും, അത് നിയമപരമായി നടപ്പിലാക്കാവുന്ന ഒരു കടം അല്ലെങ്കിൽ ബാധ്യതയുടെ ഭാഗമാവുകയും ചെയ്യും. ഈ കേസിൽ അപ്പീൽവാദികളുടെ വാദങ്ങളെ അസാധുവാക്കുന്ന കൃത്യമായ സാഹചര്യം ഇതാണ്.

31. അപ്പീൽവാദികളുടെ രണ്ടാമത്തെ വാദം 202-ാം വകുപ്പ് ക്രിമിനൽ നടപടിച്ചട്ടത്തെ അടിസ്ഥാനമാക്കിയുള്ളതാണ്, അതിവിടെ ഉദ്ധരിക്കുന്നു:

> "202. നടപടികൾ പുറപ്പെടുവിക്കുന്നത് മാറ്റിവെക്കൽ.—(1) ഏതൊരു മജിസ്ട്രേറ്റിനും, താൻ പരിഗണിക്കാൻ അധികാരപ്പെട്ടതോ അല്ലെങ്കിൽ 192-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരം തനിക്ക് കൈമാറിയതോ ആയ ഒരു കുറ്റകൃത്യത്തെക്കുറിച്ചുള്ള പരാതി ലഭിച്ചാൽ, തനിക്ക് ഉചിതമെന്ന് കരുതുകയാണെങ്കിൽ, നടപടികൾക്ക് മതിയായ കാരണമുണ്ടോ ഇല്ലയോ എന്ന് തീരുമാനിക്കുന്നതിനായി [പ്രതി തന്റെ അധികാരപരിധിക്ക് പുറത്താണ് താമസിക്കുന്നതെങ്കിൽ,] പ്രതിക്കെതിരെ നടപടികൾ പുറപ്പെടുവിക്കുന്നത് മാറ്റിവയ്ക്കുകയും, കേസ് സ്വയം അന്വേഷിക്കുകയോ അല്ലെങ്കിൽ ഒരു പോലീസ് ഉദ്യോഗസ്ഥനെക്കൊണ്ടോ താൻ ഉചിതമെന്ന് കരുതുന്ന മറ്റേതെങ്കിലും വ്യക്തിയെക്കൊണ്ടോ അന്വേഷണം നടത്താൻ നിർദ്ദേശിക്കുകയോ ചെയ്യാം:
>
> എന്നാൽ, ഇനിപ്പറയുന്ന സാഹചര്യങ്ങളിൽ അത്തരം അന്വേഷണ നിർദ്ദേശങ്ങൾ നൽകരുത്,—
>
> (എ) പരാതിപ്പെട്ട കുറ്റം സെഷൻസ് കോടതിക്ക് മാത്രമായി വിചാരണ ചെയ്യാവുന്നതാണെന്ന് മജിസ്ട്രേറ്റിന് തോന്നുകയാണെങ്കിൽ; അല്ലെങ്കിൽ (ബി) പരാതി ഒരു കോടതി നൽകാത്ത സാഹചര്യത്തിൽ, പരാതിക്കാരനെയും

ഹാജരുള്ള സാക്ഷികളെയും (എന്തെങ്കിലുമുണ്ടെങ്കിൽ) 200-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരം സത്യപ്രതിജ്ഞ ചെയ്ത് പരിശോധിച്ചിട്ടില്ലെങ്കിൽ.

(2) (1)-ാം ഉപവകുപ്പ് പ്രകാരമുള്ള ഒരു അന്വേഷണത്തിൽ, മജിസ്ട്രേറ്റിന് ഉചിതമെന്ന് തോന്നുകയാണെങ്കിൽ, സാക്ഷികളുടെ മൊഴി സത്യപ്രതിജ്ഞ ചെയ്ത് രേഖപ്പെടുത്താം:എന്നാൽ, പരാതിപ്പെട്ട കുറ്റം സെഷൻസ് കോടതിക്ക് മാത്രമായി വിചാരണ ചെയ്യാവുന്നതാണെന്ന് മജിസ്ട്രേറ്റിന് തോന്നുകയാണെങ്കിൽ, പരാതിക്കാരനോട് തന്റെ എല്ലാ സാക്ഷികളെയും ഹാജരാക്കാനും അവരെ സത്യപ്രതിജ്ഞ ചെയ്ത് പരിശോധിക്കാനും ആവശ്യപ്പെടണം.

(3) (1)-ാം ഉപവകുപ്പ് പ്രകാരമുള്ള ഒരു അന്വേഷണം ഒരു പോലീസ് ഉദ്യോഗസ്ഥൻ അല്ലാത്ത ഒരാളാണ് നടത്തുന്നതെങ്കിൽ, വാറൻ്റ് ഇല്ലാതെ അറസ്റ്റ് ചെയ്യാനുള്ള അധികാരം ഒഴികെ, ഈ കോഡ് ഒരു പോലീസ് സ്റ്റേഷന്റെ ചുമതലയുള്ള ഉദ്യോഗസ്ഥന് നൽകുന്ന എല്ലാ അധികാരങ്ങളും അയാൾക്ക് ആ അന്വേഷണത്തിനായി ഉണ്ടായിരിക്കും."

32. 202-ാം വകുപ്പിന്റെ (1)-ാം ഉപവകുപ്പ് പ്രകാരം, ഒരു കുറ്റകൃത്യത്തെക്കുറിച്ചുള്ള പരാതി ലഭിച്ചാൽ, അത് പരിഗണിക്കാൻ അധികാരമുള്ള ഒരു മജിസ്ട്രേറ്റിന് പ്രതിക്കെതിരെ നടപടികൾ പുറപ്പെടുവിക്കുന്നത് മാറ്റിവയ്ക്കാനും (i) കേസ് അന്വേഷിക്കാനോ; അല്ലെങ്കിൽ (ii) ഒരു പോലീസ് ഉദ്യോഗസ്ഥനെക്കൊണ്ടോ താൻ ഉചിതമെന്ന് കരുതുന്ന മറ്റേതെങ്കിലും വ്യക്തിയെക്കൊണ്ടോ അന്വേഷണം നടത്താൻ നിർദ്ദേശിക്കാനോ അധികാരമുണ്ട്. അന്വേഷണത്തിനോ പരിശോധനയ്ക്കോ വേണ്ടിയുള്ള നടപടികൾ പുറപ്പെടുവിക്കുന്നത് മാറ്റിവയ്ക്കുന്നതിന്റെ ഉദ്ദേശ്യം, നടപടികൾക്ക് മതിയായ കാരണമുണ്ടോ ഇല്ലയോ എന്ന് നിർണ്ണയിക്കുക എന്നതാണ്. എന്നിരുന്നാലും, പ്രതി മജിസ്ട്രേറ്റിന്റെ അധികാരപരിധിക്ക് പുറത്താണ് താമസിക്കുന്നതെങ്കിൽ,

മജിസ്ട്രേറ്റ് ഇത് ചെയ്യുകയെന്നത് നിർബന്ധമാണ്. ഈ കേസിൽ പ്രതികൾ ഔറംഗാബാദിൽ താമസിക്കുന്നവരാണ് എന്നിരിക്കെ, 138-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരമുള്ള പരാതി മുന്ദ്രയിലെ മജിസ്ട്രേറ്റിന് മുമ്പാകെയാണ് സമർപ്പിച്ചത്. ഈ സാഹചര്യങ്ങളിൽ, മജിസ്ട്രേറ്റ് നടപടികൾ പുറപ്പെടുവിക്കുന്നത് മാറ്റിവയ്ക്കാനും സ്വയം കേസ് അന്വേഷിക്കാനോ അല്ലെങ്കിൽ ഒരു പോലീസ് ഉദ്യോഗസ്ഥനെയോ മറ്റേതെങ്കിലും വ്യക്തിയെയോ കൊണ്ട് അന്വേഷിപ്പിക്കാനോ ബാധ്യസ്ഥനായിരുന്നുവെന്ന് അപ്പീൽവാദികൾ വാദിക്കുന്നു. 203-ാം വകുപ്പ് വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുന്നത്, മജിസ്ട്രേറ്റിന് പരാതിക്കാരന്റെയും സാക്ഷികളുടെയും മൊഴി (എന്തെങ്കിലുമുണ്ടെങ്കിൽ) സത്യപ്രതിജ്ഞ ചെയ്ത് പരിഗണിച്ചതിന് ശേഷം, 202-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരമുള്ള അന്വേഷണത്തിന്റെയോ പരിശോധനയുടെയോ ഫലം അനുസരിച്ച്, നടപടികൾക്ക് മതിയായ കാരണമില്ലെന്ന് തോന്നുകയാണെങ്കിൽ, കാരണം ചുരുക്കി രേഖപ്പെടുത്തി പരാതി തള്ളിക്കളയണം എന്നാണ്. കാരണങ്ങൾ രേഖപ്പെടുത്താനുള്ള ആവശ്യം 203-ാം വകുപ്പിൽ പ്രത്യേകം ഉൾപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ടെങ്കിലും, അത് 202-ാം വകുപ്പിൽ കാണുന്നില്ല. നടപടികൾ പുറപ്പെടുവിക്കുന്നതുമായി ബന്ധപ്പെട്ട 204-ാം വകുപ്പ് വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുന്നത്, ഒരു കുറ്റകൃത്യം പരിഗണിക്കുന്ന മജിസ്ട്രേറ്റിന്, നടപടികൾക്ക് മതിയായ കാരണമുണ്ടെന്ന് തോന്നുകയാണെങ്കിൽ, (എ) സമൻസ് കേസിൽ, പ്രതിയുടെ ഹാജരാകുന്നതിനായി ഒരു സമൻസ്; (ബി) വാറണ്ട് കേസിൽ, ഒരു വാറണ്ടോ അല്ലെങ്കിൽ താൻ ഉചിതമെന്ന് കരുതുകയാണെങ്കിൽ പ്രതിയുടെ ഹാജരാകുന്നതിനായി ഒരു സമൻസോ പുറപ്പെടുവിക്കാം. ഈ നടപടിക്രമങ്ങൾ ഈ കോടതിയുടെ നിരവധി വിധിന്യായങ്ങളിൽ വ്യാഖ്യാനിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. നിലവിലെ കേസിനെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം, അവയിൽ ചിലത് അപ്പീൽവാദികളുടെയും രണ്ടാം എതിർകക്ഷിയുടെയും വാദങ്ങളുടെ വിഷയമാണ്.

33. പ്രതി തന്റെ അധികാരപരിധിക്ക് പുറത്താണ് താമസിക്കുന്നതെങ്കിൽ, കേസ് സ്വയം അന്വേഷിക്കുന്നതിനോ അല്ലെങ്കിൽ പോലീസ് ഉദ്യോഗസ്ഥനെയോ മറ്റേതെങ്കിലും

വ്യക്തിയെയോ കൊണ്ട് അന്വേഷണം നടത്താൻ നിർദ്ദേശിക്കുന്നതിനോ നടപടികൾ പുറപ്പെടുവിക്കുന്നത് മാറ്റിവെക്കാൻ മജിസ്ട്രേറ്റിന് മേൽ നിർബന്ധം ചെലുത്തുന്ന 202-ാം വകുപ്പിലെ വ്യവസ്ഥകൾ, 2005-ലെ 25-ാം നിയമം വഴി 2006 ജൂൺ 23 മുതൽ പ്രാബല്യത്തിൽ വന്നു. വിദൂര സ്ഥലങ്ങളിൽ താമസിക്കുന്ന ആളുകൾക്കെതിരെ ഉപദ്രവിക്കാനുള്ള ഒരു ഉപാധിയായി വ്യാജ പരാതികൾ സമർപ്പിക്കുന്നത് പാർലമെന്റ് തിരിച്ചറിഞ്ഞതിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിലാണ് ഈ ഭേദഗതി. വിജയ് ധനുക **v.** നജിമ മംതാജ്[20] കേസിൽ, 202-ാം വകുപ്പിലെ ഭേദഗതിയുടെ ഉദ്ദേശ്യം ഈ കോടതി വിശദീകരിച്ചു:

> "11. സംഹിതയുടെ 202-ാം വകുപ്പ്, മറ്റ് കാര്യങ്ങൾക്കൊപ്പം, 'പ്രതി തന്റെ അധികാരപരിധിക്ക് പുറത്താണ് താമസിക്കുന്നതെങ്കിൽ' നടപടികൾ പുറപ്പെടുവിക്കുന്നത് മാറ്റിവെക്കുന്നതിനെക്കുറിച്ച് പറയുന്നു, അതിനുശേഷം ഒന്നുകിൽ കേസ് സ്വയം അന്വേഷിക്കുകയോ അല്ലെങ്കിൽ ഒരു പോലീസ് ഉദ്യോഗസ്ഥനെയോ താൻ ഉചിതമെന്ന് കരുതുന്ന മറ്റേതെങ്കിലും വ്യക്തിയെയോ കൊണ്ട് അന്വേഷണം നടത്താൻ നിർദ്ദേശിക്കുകയോ ചെയ്യണം. ഇതിന്റെ പശ്ചാത്തലത്തിൽ, പ്രതി മജിസ്ട്രേറ്റിന്റെ അധികാരപരിധിക്ക് പുറത്താണ് താമസിക്കുന്നതെങ്കിൽ അന്വേഷണം നിർബന്ധമാണോ അല്ലയോ എന്ന് ഞങ്ങൾ നിർണ്ണയിക്കേണ്ടതുണ്ട്.
>
> 12. 2005-ലെ ക്രിമിനൽ നടപടി ഭേദഗതി നിയമത്തിലെ (2005-ലെ 25-ാം കേന്ദ്രനിയമം) 19-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരം 2006 ജൂൺ 23 മുതലാണ് 'പ്രതി തന്റെ അധികാരപരിധിക്ക് പുറത്താണ് താമസിക്കുന്നതെങ്കിൽ' എന്ന വാക്കുകൾ ഉൾപ്പെടുത്തിയത്. വിദൂര സ്ഥലങ്ങളിൽ താമസിക്കുന്ന ആളുകളെ ഉപദ്രവിക്കാനായി വ്യാജ പരാതികൾ സമർപ്പിക്കുന്നത് ഒഴിവാക്കാൻ ഈ ഭേദഗതി

20 (2014) 14 എസ്.സി.സി 638

അത്യാവശ്യമാണെന്ന് നിയമനിർമ്മാണ സഭയുടെ അഭിപ്രായത്തിൽ പറയുന്നു. ഭേദഗതിയിലെ കുറിപ്പ് ഇപ്രകാരമാണ്:

‘ വിദൂര സ്ഥലങ്ങളിൽ താമസിക്കുന്ന ആളുകൾക്കെതിരെ അവരെ ഉപദ്രവിക്കാൻ മാത്രമായി വ്യാജ പരാതികൾ സമർപ്പിക്കപ്പെടുന്നു. സത്യസന്ധരായ ആളുകൾ ദുരുദ്ദേശ്യമുള്ളവരാൽ ഉപദ്രവിക്കപ്പെടാതിരിക്കാൻ, ഈ വ്യവസ്ഥ 202-ാം വകുപ്പിന്റെ (1)-ാം ഉപവകുപ്പ് ഭേദഗതി ചെയ്യാൻ ശ്രമിക്കുന്നു. തന്റെ അധികാരപരിധിക്ക് പുറത്ത് താമസിക്കുന്ന പ്രതികളെ വിളിച്ചുവരുത്തുന്നതിന് മുമ്പ് മജിസ്ട്രേറ്റ് കേസ് സ്വയം അന്വേഷിക്കുകയോ അല്ലെങ്കിൽ ഒരു പോലീസ് ഉദ്യോഗസ്ഥനെയോ താൻ ഉചിതമെന്ന് കരുതുന്ന മറ്റേതെങ്കിലും വ്യക്തിയെയോ കൊണ്ട് അന്വേഷണം നടത്താൻ നിർദ്ദേശിക്കുകയോ ചെയ്യേണ്ടത് നിർബന്ധമാക്കുകയാണ് ഇത്. പ്രതിക്കെതിരെ നടപടി എടുക്കാൻ മതിയായ കാരണമുണ്ടോ ഇല്ലയോ എന്ന് കണ്ടെത്തുക എന്നതാണ് ഇതിന്റെ ലക്ഷ്യം.’

“shall” എന്ന പ്രയോഗത്തിന്റെ ഉപയോഗം പ്രഥമദൃഷ്ട്യാ, മജിസ്ട്രേറ്റിന്റെ അന്വേഷണമോ പരിശോധനയോ നിർബന്ധമാക്കുന്നു. “shall” എന്ന വാക്ക് സാധാരണയായി നിർബന്ധമുള്ളതാണ്, എന്നാൽ ചിലപ്പോൾ സന്ദർഭമോ ഉദ്ദേശ്യമോ കണക്കിലെടുത്ത് അത് ഒരു നിർദ്ദേശമായി കണക്കാക്കാം. എല്ലാ സാഹചര്യങ്ങളിലും “shall” എന്ന വാക്കിന്റെ ഉപയോഗം നിർണ്ണായകമല്ല. മുകളിൽ പറഞ്ഞ തത്വം മനസ്സിൽ വെച്ചുകൊണ്ട്, നിയമനിർമ്മാണ സഭയുടെ ഉദ്ദേശ്യം പരിശോധിക്കുമ്പോൾ, വ്യാജ പരാതികളിൽ നിന്ന് സത്യസന്ധരായ ആളുകളെ ഉപദ്രവിക്കപ്പെടുന്നത് തടയുക എന്നതാണ് ലക്ഷ്യമെന്ന് ഞങ്ങൾ കണ്ടെത്തുന്നു. അതിനാൽ, ഞങ്ങളുടെ അഭിപ്രായത്തിൽ, “shall” എന്ന പ്രയോഗത്തിന്റെ ഉപയോഗവും ഭേദഗതി കൊണ്ടുവന്ന പശ്ചാത്തലവും ഉദ്ദേശ്യവും

കണക്കിലെടുക്കുമ്പോൾ, മജിസ്ട്രേറ്റിന്റെ പ്രാദേശിക അധികാരപരിധിക്ക് പുറത്ത് താമസിക്കുന്ന പ്രതികൾക്കെതിരെ സമൻസ് പുറപ്പെടുവിക്കുന്നതിന് മുമ്പ് അന്വേഷണമോ പരിശോധനയോ നിർബന്ധമാക്കുന്നത് ആണെന്നതിൽ ഞങ്ങൾക്ക് സംശയമില്ല."

34. പരാതിയിലെ ആരോപണങ്ങളെയും അന്വേഷണത്തിൽ രേഖപ്പെടുത്തിയ മൊഴികളെയും മജിസ്ട്രേറ്റ് യുക്തിപൂർവം പരിഗണിക്കേണ്ടത് അദ്ദേഹത്തിന്റെ കടമയാണെന്ന് ഈ കോടതി വിധിച്ചിട്ടുണ്ട്. അങ്ങനെ ചെയ്താൽ മാത്രമേ നടപടികൾക്ക് പ്രഥമദൃഷ്ട്യാ മതിയായ കാരണമുണ്ടോ എന്ന് നിർണ്ണയിക്കാൻ കഴിയൂ. മെഹമൂദ് ഉൾ റഹ്മാൻ **v.** ഖാസിർ മുഹമ്മദ് ഖുണ്ട്[21] കേസിൽ, പെപ്സി ഫുഡ്സ് ലിമിറ്റഡ് **v.** സ്പെഷ്യൽ ജൂഡീഷ്യൽ മജിസ്ട്രേറ്റ്[22] കേസിലെ തത്വം ഈ കോടതി പിന്തുടരുകയും, ഒരാൾക്കെതിരെ ക്രിമിനൽ നിയമ നടപടികൾ ആരംഭിക്കുന്നത് ഒരു ഗൗരവകരമായ വിഷയമാണെന്ന് നിരീക്ഷിക്കുകയും ചെയ്തു. അതിനാൽ, പരാതിയിലെ ആരോപണങ്ങളും രേഖപ്പെടുത്തിയ മൊഴികളും അല്ലെങ്കിൽ നടത്തിയ അന്വേഷണവും നിയമലംഘനം ആണോ എന്ന് മജിസ്ട്രേറ്റ് തന്റെ മനസ്സാന്നിധ്യം ഉപയോഗിച്ച് പരിശോധിക്കേണ്ടതാണ്. കോടതി ഇപ്രകാരം നിരീക്ഷിച്ചു:

"20. കേസ് നിയമങ്ങളിലേക്കുള്ള വിപുലമായ പരാമർശം വ്യക്തമാക്കുന്നത്, പ്രതിക്കെതിരെ നടപടികൾ പുറപ്പെടുവിക്കുന്നതിനാണ് ഒരു പരാതിയിന്മേൽ കുറ്റകൃത്യം പരിഗണിക്കുന്നത് എന്നാണ്. ഒരു കുറ്റകൃത്യമായി കണക്കാക്കാവുന്ന ചില വസ്തുതകൾക്ക് എടുക്കുന്ന പ്രക്രിയയായതിനാൽ, പരാതിയിലെ ആരോപണങ്ങൾ, രേഖപ്പെടുത്തിയ മൊഴികളോ അതിന്മേൽ നടത്തിയ അന്വേഷണമോ

21 (2015) 12 എസ്.സി.സി 420

22 (1998) 5 എസ്.സി.സി 749

പരിഗണിക്കുമ്പോൾ, നിയമലംഘനം ആകുന്നുണ്ടോ എന്ന് മനസ്സാന്നിധ്യം ഉപയോഗിച്ച് പരിശോധിക്കേണ്ടതുണ്ട്, അങ്ങനെ ഒരു വ്യക്തിയെ ക്രിമിനൽ കോടതിയിൽ ഹാജരാക്കാൻ ആവശ്യപ്പെടാൻ. ഇത് ഒരു യാന്ത്രിക പ്രക്രിയയോ സാധാരണ ഗതിയിലുള്ള ഒരു കാര്യമോ അല്ല. പെപ്സി ഫുഡ്സ് ലിമിറ്റഡ് **v.** ജുഡീഷ്യൽ മജിസ്ട്രേറ്റ് [പെപ്സി ഫുഡ്സ് ലിമിറ്റഡ് v. ജുഡീഷ്യൽ മജിസ്ട്രേറ്റ്, (1998) 5 എസ്.സി.സി 749 : 1998 എസ്.സി.സി (ക്രിമിനൽ) 1400] കേസിൽ ഈ കോടതി പറഞ്ഞതുപോലെ, ഒരാൾക്കെതിരെ ക്രിമിനൽ നിയമ നടപടികൾ ആരംഭിക്കുന്നത് ഒരു ഗൗരവകരമായ കാര്യമാണ്."

***

"22. സി.ആർ.പി.സി 190(1)(എ) വകുപ്പും തുടർന്ന് സി.ആർ.പി.സി 204-ാം വകുപ്പും പ്രകാരം മജിസ്ട്രേറ്റ് സ്വീകരിക്കുന്ന നടപടികൾ, മജിസ്ട്രേറ്റ് വസ്തുതകളും മൊഴികളും ശ്രദ്ധാപൂർവം പരിഗണിക്കുകയും, നിയമലംഘനം ആരോപിക്കപ്പെട്ട വ്യക്തിയോട് കോടതിയിൽ ഹാജരാകാൻ ആവശ്യപ്പെട്ടുകൊണ്ട് കാര്യത്തിൽ കൂടുതൽ മുന്നോട്ട് പോകാൻ മതിയായ കാരണമുണ്ടെന്ന് തൃപ്തിപ്പെടുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ടെന്ന് വ്യക്തമാക്കണം. നടപടികൾക്ക് മതിയായ കാരണമുണ്ടെന്ന തൃപ്തി എന്നതിനർത്ഥം, പരാതിയിൽ ആരോപിക്കപ്പെട്ട വസ്തുതകൾ ഒരു കുറ്റകൃത്യമായി കണക്കാക്കപ്പെടുന്നുവെന്നും, രേഖപ്പെടുത്തിയ മൊഴികളോടൊപ്പം പരിഗണിക്കുമ്പോൾ, പ്രഥമദൃഷ്ട്യാ പ്രതി കോടതിയിൽ മറുപടി പറയാൻ ബാധ്യസ്ഥനാണെന്നുമാണ്. ഈ ഘട്ടത്തിൽ ഔപചാരികമായ ഒരു ഉത്തരവോ സംസാരിക്കുന്ന ഉത്തരവോ പുറപ്പെടുവിക്കേണ്ടതില്ലെന്നത് സംശയമില്ല. ക്രിമിനൽ നടപടിച്ചട്ടം, പരാതി തള്ളിക്കളയുമ്പോൾ സി.ആർ.പി.സി 203-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരം ഒരു സംസാരിക്കുന്ന ഉത്തരവ് പുറപ്പെടുവിക്കാൻ ആവശ്യപ്പെടുന്നു, അതും

കാരണങ്ങൾ ചുരുക്കി മാത്രം രേഖപ്പെടുത്തിയാൽ മതി. മറ്റൊരു വിധത്തിൽ പറഞ്ഞാൽ, തനിക്ക് മുന്നിൽ സമർപ്പിക്കുന്ന ഓരോ പരാതിയും കേവലം ഒരു പോസ്റ്റ് ഓഫീസ് എന്ന നിലയിൽ പരിഗണിച്ച് യാന്ത്രികമായി നടപടികൾ പുറപ്പെടുവിക്കാൻ മജിസ്ട്രേറ്റിന് അധികാരമില്ല. അതായത്, പരാതിയിലെ ആരോപണങ്ങൾ ഒരു കുറ്റകൃത്യമായി കണക്കാക്കപ്പെടുന്നുവെന്നും, രേഖപ്പെടുത്തിയ മൊഴികളും സി.ആർ.പി.സി 202-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരമുള്ള അന്വേഷണത്തിന്റെയോ റിപ്പോർട്ടിന്റെയോ ഫലവും (എന്തെങ്കിലുമുണ്ടെങ്കിൽ) പരിഗണിക്കുമ്പോൾ, പ്രതി ക്രിമിനൽ കോടതിയിൽ മറുപടി പറയാൻ ബാധ്യസ്ഥനാണെന്നും, 204-ാം വകുപ്പ് സി.ആർ.പി.സി പ്രകാരം പ്രതിക്കെതിരെ നടപടികൾ പുറപ്പെടുവിക്കാൻ കാരണമുണ്ടെന്നും മജിസ്ട്രേറ്റ് പുറപ്പെടുവിക്കുന്ന ഉത്തരവിൽ മതിയായ സൂചന ഉണ്ടായിരിക്കണം. ഈ യുക്തിപ്രയോഗം തൃപ്തി കൈവരിച്ചു എന്ന വെളിപ്പെടുത്തലിലൂടെയാണ് ഏറ്റവും നന്നായി പ്രകടമാകുന്നത്. മജിസ്ട്രേറ്റ് സി.ആർ.പി.സി 190/204 വകുപ്പുകൾ പ്രകാരം നടപടികൾ മുന്നോട്ട് കൊണ്ടുപോകുന്ന ഒരു കേസിൽ അങ്ങനെയൊരു സൂചനയില്ലെങ്കിൽ, ക്രിമിനൽ കോടതിയുടെ അധികാര ദുർവിനിയോഗം തടയുന്നതിന് ഹൈക്കോടതിക്ക് സി.ആർ.പി.സി 482-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരം അതിന്റെ അന്തർലീനമായ അധികാരം ഉപയോഗിക്കാൻ ബാധ്യതയുണ്ട്. ഒരു ക്രിമിനൽ കോടതിയിൽ പ്രതിയായി ഹാജരാകാൻ വിളിക്കപ്പെടുന്നത് ഒരു വ്യക്തിയുടെ അന്തസ്സിനെയും ആത്മാഭിമാനത്തെയും സമൂഹത്തിലെ പ്രതിച്ഛായയെയും ബാധിക്കുന്ന ഗുരുതരമായ കാര്യമാണ്. അതിനാൽ, ക്രിമിനൽ കോടതിയുടെ നടപടിക്രമങ്ങൾ ഉപദ്രവിക്കാനുള്ള ആയുധമായി മാറരുത്."

ഈ വിധികൾ അഭിജിത്ത് പവാർ **v.** ഹേമന്ത് മധുകർ നിംബൽക്കർ[23] കേസിൽ അംഗീകരിക്കപ്പെട്ടു. 202-ാം വകുപ്പിന്റെ ഭേദഗതിക്ക് പിന്നിലുള്ള ഉദ്ദേശ്യം പരാമർശിച്ചതിന് ശേഷം, കോടതി ഇങ്ങനെ നിരീക്ഷിച്ചു:

> "25. ... ഭേദഗതി വരുത്തിയ വ്യവസ്ഥ, പരാതിയിലെ ആരോപണങ്ങളോ, രേഖപ്പെടുത്തിയ മൊഴികളോ അതിന്മേൽ നടത്തിയ അന്വേഷണമോ പരിഗണിക്കുമ്പോൾ, പരാതി സമർപ്പിച്ച കുറ്റകൃത്യം നടന്നു എന്ന് പ്രഥമദൃഷ്ട്യാ കണക്കാക്കപ്പെടുന്നുവെന്ന് മജിസ്ട്രേറ്റ് ശ്രദ്ധാപൂർവം മനസ്സാന്നിധ്യം ഉപയോഗിച്ച് തൃപ്തിപ്പെടാൻ ഒരു ബാധ്യത ചുമത്തുന്നു. ഈ ആവശ്യം ഈ കോടതി അടുത്തിടെയുള്ള മെഹ്മൂദ് ഉൾ റഹ്മാൻ *v.* ഖാസിർ മുഹമ്മദ് തുണ്ട [മെഹ്മൂദ് ഉൾ റഹ്മാൻ *v.* ഖാസിർ മുഹമ്മദ് തുണ്ട, (2015) 12 എസ്.സി.സി 420 : (2016) 1 എസ്.സി.സി (ക്രിമിനൽ) 124] എന്ന വിധിയിൽ ഊന്നിപ്പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്..."

35. നടപടികൾ പുറപ്പെടുവിക്കുന്നതിന് മുമ്പ് അന്വേഷണം നടത്തുകയോ അന്വേഷണത്തിന് ഉത്തരവിടുകയോ ചെയ്യുന്നത് കേവലം ഒരു ചടങ്ങ് മാത്രമല്ലെന്ന് നിരീക്ഷിച്ചുകൊണ്ട്, സംഹിതയുടെ 202-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരം പ്രതിക്കെതിരെ നടപടികൾക്ക് മതിയായ കാരണമുണ്ടോ എന്ന് തീരുമാനിക്കുന്നതിനുള്ള മജിസ്ട്രേറ്റിന്റെ നടപടി ഒരു അന്വേഷണം മാത്രമാണെന്ന് വിധിച്ച വിജയ് ധനുക കേസിലെ വിധി കോടതി ആശ്രയിച്ചു.

36. ബിർള കോർപ്പറേഷൻ ലിമിറ്റഡ് **v.** അഡ്വെന്റ്സ് ഇൻവെസ്റ്റ്മെന്റ്സ് ആൻഡ് ഹോൾഡിംഗ്സ്[24] കേസിൽ, മുകളിൽ പരാമർശിച്ച മുൻകാല വിധികൾ വിധിന്യായത്തിൽ ഉദ്ധരിച്ചു. കോടതി ഇനിപ്പറയുന്നത് നിരീക്ഷിച്ചു:

---

23 (2017) 3 എസ്.സി.സി 528

24 (2019) 16 എസ്.സി.സി 610

"26. ഈ വകുപ്പ് പ്രകാരമുള്ള അന്വേഷണത്തിന്റെ വ്യാപ്തി വളരെ പരിമിതമാണ്. സി.ആർ.പി.സി 204-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരം നടപടികൾ പുറപ്പെടുവിക്കണമോ അല്ലെങ്കിൽ സി.ആർ.പി.സി 203-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരം പരാതി തള്ളിക്കളയണമോ എന്ന് നിർണ്ണയിക്കുന്നതിനായി പരാതിയിലെ ആരോപണങ്ങളുടെ സത്യസന്ധത കണ്ടെത്തുക എന്നതാണ് ഇതിന്റെ ഏക ഉദ്ദേശ്യം. പരാതിക്കാരന്റെയും സാക്ഷികളുടെയും (എന്തെങ്കിലുമുണ്ടെങ്കിൽ) മൊഴികളുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ നടപടികൾക്ക് മതിയായ കാരണമില്ലെങ്കിൽ അങ്ങനെ ചെയ്യാം. സി.ആർ.പി.സി 202-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരമുള്ള അന്വേഷണ ഘട്ടത്തിൽ, മജിസ്ട്രേറ്റ്, പ്രതിക്കെതിരെ നടപടികൾക്ക് മതിയായ കാരണമുണ്ടെന്ന് സ്വയം തൃപ്തിപ്പെടുത്തുന്നതിന്, പരാതിയിലെ ആരോപണങ്ങളോ അല്ലെങ്കിൽ പരാതിയിലെ വാദങ്ങളെ പിന്തുണയ്ക്കുന്ന തെളിവുകളോ മാത്രമാണ് പരിഗണിക്കുന്നത്."

അതിനാൽ, കോടതി ഇങ്ങനെ വിധിച്ചു:

"33. പ്രതിയെ സമൻസ് അയച്ച് വിളിച്ചുവരുത്തുന്ന മജിസ്ട്രേറ്റിന്റെ ഉത്തരവിൽ, താൻ കേസിന്റെ വസ്തുതകളും ബാധകമായ നിയമവും ശ്രദ്ധാപൂർവം പരിഗണിച്ചിട്ടുണ്ടെന്ന കാര്യം വെളിവാകണം. ഈ യുക്തിപ്രയോഗം തൃപ്തിയുടെ വെളിപ്പെടുത്തലിലൂടെയാണ് സൂചിപ്പിക്കേണ്ടത്. ഒരു പരാതി കേസിൽ പ്രതിക്ക് സമൻസ് പുറപ്പെടുവിക്കുന്നതിൽ മജിസ്ട്രേറ്റിന്റെ കടമകളും യുക്തിപ്രയോഗം പ്രകടമാക്കാൻ മതിയായ സൂചന ഉണ്ടായിരിക്കണമെന്നും, പരാതി പരിഗണിക്കുന്നതിൽ മജിസ്ട്രേറ്റ് ഒരു പോസ്റ്റ് ഓഫീസായി പ്രവർത്തിക്കരുതെന്നും മെഹമൂദ് ഉൾ റഹ്മാൻ [മെഹമൂദ് ഉൾ റഹ്മാൻ v. ഖാസിർ മുഹമ്മദ് ഖണ്ഡ, (2015) 12 എസ്.സി.സി 420 : (2016) 1 എസ്.സി.സി (ക്രിമിനൽ) 124] കേസിൽ നിരീക്ഷിച്ചിട്ടുണ്ട്..."

ഈ തത്വങ്ങൾ കൃഷ്ണ ലാൽ ചൗള **v.** ഉത്തർപ്രദേശ് സംസ്ഥാനം[25] എന്ന വിധിന്യായത്തിൽ ആവർത്തിച്ച് ഉറപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്.

37. ഈ പശ്ചാത്തലത്തിൽ, 1881-ലെ നെഗോഷ്യബിൾ ഇൻസ്ട്രുമെന്റ്സ് നിയമത്തിലെ 138-ാം വകുപ്പ്[26] പ്രകാരമുള്ള കേസുകളുടെ വേഗത്തിലുള്ള വിചാരണ സംബന്ധിച്ച ഒരു ഭരണഘടനാ ബെഞ്ചിന്റെ 2021 ഏപ്രിൽ 16-ലെ ഉത്തരവ് ഇപ്പോൾ ശ്രദ്ധിക്കേണ്ടത് അത്യാവശ്യമാണ്. "138-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരം സമർപ്പിച്ച അനേകം പരാതികളുടെ കെട്ടിക്കിടപ്പും" "കോടതികൾ ഭീമമായ അളവിലുള്ള കെട്ടിക്കിടപ്പുമായി ഇപ്പോഴും ബുദ്ധിമുട്ടുന്നു" എന്ന വസ്തുതയും ഭരണഘടനാ ബെഞ്ച് ശ്രദ്ധിച്ചു. സംസ്ഥാന ഗവൺമെന്റുകളും കേന്ദ്രഭരണ പ്രദേശങ്ങളും സമർപ്പിച്ച മറുപടികളിൽ നിന്ന് ഏഴ് പ്രധാന വിഷയങ്ങൾ ഉയർന്നുവന്നിട്ടുണ്ടെന്ന് കോടതി ചൂണ്ടിക്കാട്ടി, അതിൽ 202-ാം വകുപ്പ് സി.ആർ.പി.സി യുടെ പ്രയോഗത്തെക്കുറിച്ചുള്ള കാര്യങ്ങളും ഉൾപ്പെടുന്നു. നെഗോഷ്യബിൾ ഇൻസ്ട്രുമെന്റ്സ് നിയമത്തിലെ 143-ാം വകുപ്പ് അനുസരിച്ച്, സി.ആർ.പി.സിയിലെ 262-ാം വകുപ്പ് മുതൽ 265 വരെയുള്ള വകുപ്പുകൾ (സംക്ഷിപ്ത വിചാരണകൾ കൈകാര്യം ചെയ്യുന്ന അധ്യായം XXI-ന്റെ ഭാഗം) 138-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരമുള്ള കുറ്റകൃത്യങ്ങളുടെ എല്ലാ വിചാരണകൾക്കും ബാധകമാണ്. എൻ.ഐ നിയമത്തിലെ 138-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരമുള്ള കേസുകളിൽ സി.ആർ.പി.സി 202-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരമുള്ള അന്വേഷണത്തിന്റെ വ്യാപ്തിയെക്കുറിച്ച് ഹൈക്കോടതികൾക്കിടയിൽ അഭിപ്രായ വ്യത്യാസങ്ങളുണ്ടായിരുന്നു. ചില ഹൈക്കോടതികൾ, 138-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരം സമർപ്പിച്ച പരാതികളിൽ നടപടികൾ പുറപ്പെടുവിക്കുന്നതിന് മുമ്പ് സി.ആർ.പി.സി 202-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരം ഒരു അന്വേഷണം നടത്തുന്നത് മജിസ്ട്രേറ്റിന് നിർബന്ധമാണെന്ന് വിധിച്ചിരുന്നു, എന്നാൽ മറ്റ്

25 (2021) 5 എസ്.സി.സി 435.

26 2020-ലെ സ്വമേധയാ എടുത്ത റിട്ട് ഹർജി (ക്രിമിനൽ) നമ്പർ 2, 2021 ഏപ്രിൽ 16-ന് തീരുമാനിച്ചത്.

ഹൈക്കോടതികളിൽ വിരുദ്ധമായ കാഴ്ചപ്പാടുകളുണ്ടായിരുന്നു. ആ സാഹചര്യത്തിൽ, കോടതി നിരീക്ഷിച്ചത് ഇങ്ങനെയായിരുന്നു:

> "10. നടപടികൾ പുറപ്പെടുവിക്കാൻ മതിയായ കാരണങ്ങളുണ്ടോ എന്ന് തീരുമാനിക്കുന്നതിനായി ഒരു അന്വേഷണം നടത്താൻ സംഹിതയുടെ 202-ാം വകുപ്പ് മജിസ്ട്രേറ്റിന് അധികാരം നൽകുന്നു. 2005-ലെ 25-ാം നിയമം വഴി 2006 ജൂൺ 23 മുതൽ പ്രാബല്യത്തിൽ വന്ന സംഹിതയുടെ 202-ാം വകുപ്പിലെ ഭേദഗതി, പ്രതി കോടതിയുടെ അധികാരപരിധിക്ക് പുറത്താണ് താമസിക്കുന്നതെങ്കിൽ, നടപടികൾ പുറപ്പെടുവിക്കുന്നതിന് മുമ്പ് ഒരു അന്വേഷണം നടത്തുക എന്നത് മജിസ്ട്രേറ്റിന് നിർബന്ധമാക്കി. (കാണുക: വിജയ് ധനുകയും മറ്റുള്ളവരും *v.* നജിമ മംതാജും മറ്റുള്ളവരും, അഭിജിത്ത് പവാർ *v.* ഹേമന്ത് മധുകർ നിംബൽക്കറും മറ്റൊരാളും, ബിർള കോർപ്പറേഷൻ ലിമിറ്റഡ് *v.* അഡ്വെന്റ്സ് ഇൻവെസ്റ്റ്മെന്റ്സ് ആൻഡ് ഹോൾഡിംഗ്സ് ലിമിറ്റഡും മറ്റുള്ളവരും).നിയമത്തിലെ 138-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരമുള്ള പരാതികളിൽ 202-ാം വകുപ്പിന്റെ പ്രയോഗക്ഷമതയെക്കുറിച്ച് ഹൈക്കോടതികൾക്കിടയിൽ അഭിപ്രായ വ്യത്യാസങ്ങൾ ഉണ്ടായിരുന്നു. 138-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരമുള്ള പരാതികളിൽ നടപടികൾ പുറപ്പെടുവിക്കുന്നതിന് മുമ്പ് സംഹിതയുടെ 202-ാം വകുപ്പിൽ വ്യവസ്ഥ ചെയ്തിട്ടുള്ളതുപോലെ ഒരു അന്വേഷണം നടത്തുന്നത് മജിസ്ട്രേറ്റിന് നിർബന്ധമാണെന്ന കാഴ്ചപ്പാട് ചില ഹൈക്കോടതികൾ അംഗീകരിച്ചിട്ടുണ്ട്. മറ്റ് ചില കേസുകളിൽ വിരുദ്ധമായ കാഴ്ചപ്പാടുകൾ പ്രകടിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്. പ്രതി കോടതിയുടെ അധികാരപരിധിക്ക് പുറത്താണ് താമസിക്കുന്നതെങ്കിൽ, ഓരോ കേസിലും നടപടികൾ പുറപ്പെടുവിക്കുന്നത് മാറ്റിവെക്കേണ്ടത് അത്യാവശ്യമല്ലെന്ന് വിധിച്ചിട്ടുണ്ട്. കൂടാതെ, സംഹിതയുടെ 202-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരം അന്വേഷണം നടത്താത്തത് നടപടികൾ

പുറപ്പെടുവിക്കുന്നതിനെ അസാധുവാക്കില്ലെന്നും, ആവശ്യമുള്ള തൃപ്തി രേഖകളിലുള്ള വിവരങ്ങളിൽ നിന്ന് ലഭിക്കുകയാണെങ്കിൽ അത് സാധുവാണെന്നും വിധിച്ചിട്ടുണ്ട്.

11. നിയമപരമായ അമിസി ക്യൂറി (Amici Curiae), കെ.എസ്. ജോസഫ് **v.** ഫിലിപ്സ് കാർബൺ ബ്ലാക്ക് ലിമിറ്റഡും മറ്റൊരാളും എന്ന ഈ കോടതിയുടെ വിധി പരാമർശിച്ചു. അതിൽ 138-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരമുള്ള പരാതികളുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് സംഹിതയുടെ 202-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരമുള്ള അന്വേഷണത്തിന്റെ ആവശ്യകതയെക്കുറിച്ച് ചർച്ച ചെയ്തിരുന്നുവെങ്കിലും, നിയമപരമായ ചോദ്യം തുറന്നുവെക്കുകയായിരുന്നു. വിജയ് ധനുക (മേൽപ്പറഞ്ഞത്), അഭിജിത്ത് പവാർ (മേൽപ്പറഞ്ഞത്), ബിർള കോർപ്പറേഷൻ (മേൽപ്പറഞ്ഞത്) എന്നീ കേസുകളിലെ ഈ കോടതിയുടെ വിധിന്യായങ്ങൾ കണക്കിലെടുക്കുമ്പോൾ, കോടതിയുടെ അധികാരപരിധിക്ക് പുറത്ത് താമസിക്കുന്ന പ്രതിക്ക് സമൻസ് പുറപ്പെടുവിക്കുന്നതിന് മുമ്പ് മജിസ്ട്രേറ്റ് നടത്തുന്ന അന്വേഷണം ഒഴിവാക്കാൻ കഴിയില്ല. പ്രതിക്കെതിരെ നടപടി എടുക്കാൻ മതിയായ കാരണങ്ങളുണ്ടെന്ന് അന്വേഷണം നടത്തിയതിന് ശേഷം മജിസ്ട്രേറ്റ് ഒരു നിഗമനത്തിൽ എത്തണമെന്ന് നിയമപരമായ അമിസി ക്യൂറി ശുപാർശ ചെയ്തു. ഞങ്ങൾ ബഹുമാനപ്പെട്ട അമിസി ക്യൂറിയോട് യോജിക്കുന്നു."

38. നെഗോഷ്യബിൾ ഇൻസ്ട്രുമെന്റ്സ് നിയമത്തിലെ 145-ാം വകുപ്പ് വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുന്നത്, പരാതിക്കാരന്റെ തെളിവ് സത്യവാങ്മൂലം വഴി നൽകാവുന്നതാണെന്നും, ഇത് ക്രിമിനൽ നടപടിച്ചട്ടത്തിൽ എന്തുതന്നെ അടങ്ങിയിരുന്നാലും ഒരു അന്വേഷണത്തിലോ വിചാരണയിലോ മറ്റ് നടപടികളിലോ തെളിവായി വായിക്കാവുന്നതാണെന്നും ആണ്. 138-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരമുള്ള പരാതികളിലെ വിചാരണ വേഗത്തിലാക്കുക എന്ന മഹത്തായ ലക്ഷ്യത്തോടെയാണ് 2003 മുതൽ 145-ാം വകുപ്പ് നിയമത്തിൽ ഉൾപ്പെടുത്തിയതെന്ന്

ഭരണഘടനാ ബെഞ്ച് വിധിച്ചു. അതിനാൽ, പരാതിക്കാരന്റെ തെളിവ് സത്യവാങ്മൂലം വഴി നൽകാമെങ്കിൽ, സാക്ഷികളുടെ തെളിവ് സത്യപ്രതിജ്ഞ ചെയ്ത് എടുക്കണമെന്ന് നിർബന്ധം പിടിക്കേണ്ട കാരണമില്ലെന്ന് കോടതി ചൂണ്ടിക്കാട്ടി. തൽഫലമായി, 138-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരമുള്ള പരാതികളിൽ സാക്ഷികളെ സത്യപ്രതിജ്ഞ ചെയ്ത് പരിശോധിക്കുന്ന കാര്യത്തിൽ 202(2) വകുപ്പ് സി.ആർ.പി.സി ബാധകമല്ലെന്ന് വിധിച്ചു. പരാതിക്കാരന് വേണ്ടി സാക്ഷികളുടെ തെളിവ് സത്യവാങ്മൂലം വഴി അനുവദിക്കാമെന്ന് കോടതി വിധിച്ചു.മജിസ്ട്രേറ്റ് സ്വയം ഒരു അന്വേഷണം നടത്തുകയാണെങ്കിൽ, സാക്ഷികളെ വിസ്തരിക്കേണ്ടത് നിർബന്ധമല്ല, അനുയോജ്യമായ കേസുകളിൽ 202-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരം നടപടികൾക്ക് മതിയായ കാരണങ്ങളുണ്ടെന്ന് ബോധ്യപ്പെടാൻ മജിസ്ട്രേറ്റിന് രേഖകൾ പരിശോധിക്കാവുന്നതാണ്.

39.ഈ കേസിൽ, മജിസ്ട്രേറ്റ് താഴെ പറയുന്നവയെല്ലാം പരിഗണിച്ചിട്ടുണ്ട്:

(i) പരാതി;

(ii) പരാതിക്കാരൻ സമർപ്പിച്ച സത്യവാങ്മൂലം;

(iii) തെളിവ് പട്ടിക പ്രകാരമുള്ള തെളിവുകൾ; കൂടാതെ

(iv) പരാതിക്കാരന്റെ വാദങ്ങൾ.

40. മജിസ്ട്രേറ്റ് പുറപ്പെടുവിച്ച ഉത്തരവ് യുക്തിപ്രയോഗമില്ലാതെ പുറപ്പെടുവിച്ചതാണെന്ന് പറഞ്ഞ് അസാധുവാക്കാൻ കഴിയില്ല. ഡെപ്യൂട്ടി ചീഫ്

കൺട്രോളർ ഓഫ് ഇംപോർട്ട്സ് & എക്സ്പോർട്ട്സ് **v.** റോഷൻലാൽ അഗർവാൾ[27] കേസിൽ, നടപടികൾ പുറപ്പെടുവിക്കണമോ എന്ന് തീരുമാനിക്കുമ്പോൾ, മജിസ്ട്രേറ്റിന് നടപടികൾക്ക് മതിയായ കാരണമുണ്ടോ എന്ന് ബോധ്യപ്പെടണം, അല്ലാതെ ശിക്ഷയ്ക്ക് മതിയായ കാരണമുണ്ടോ എന്നല്ലെന്ന് ഈ കോടതി വിധിച്ചിട്ടുണ്ട്. തെളിവുകൾ ശിക്ഷയെ പിന്തുണയ്ക്കാൻ മതിയായതാണോ എന്ന് വിചാരണയിൽ മാത്രമേ നിർണ്ണയിക്കാൻ കഴിയൂ.

[ഈ വിഷയത്തിൽ ഭ്രഷൺ കുമാർ **v.** ഡൽഹി സംസ്ഥാനം **(**എൻ.സി.ടി ഓഫ് ഡൽഹി**)**[28] എന്ന വിധിന്യായവും കാണുക].

41. ചെക്ക് മടങ്ങിയതുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് അപ്പീൽവാദികൾ വിചാരണ നേരിടാൻ അർഹരാണെന്ന് പ്രഥമദൃഷ്ട്യാ സ്ഥാപിക്കപ്പെട്ടതിനാൽ ഹൈക്കോടതി അപ്പീൽവാദികൾക്കെതിരായ പരാതി റദ്ദാക്കിയില്ല. നെഗോഷ്യബിൾ ഇൻസ്ട്രുമെന്റ്സ് നിയമത്തിലെ 141-ാം വകുപ്പ് ഇങ്ങനെ വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുന്നു:

> 141. കമ്പനികളുടെ കുറ്റകൃത്യങ്ങൾ.—(1) 138-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരം ഒരു കുറ്റം ചെയ്യുന്നയാൾ ഒരു കമ്പനിയാണെങ്കിൽ, കുറ്റം നടന്ന സമയത്ത് കമ്പനിയുടെ ബിസിനസ്സ് നടത്തുന്നതിന് ചുമതലയുള്ളതും ഉത്തരവാദിത്തമുള്ളതുമായ ഓരോ വ്യക്തിയും, അതുപോലെ കമ്പനിയും, കുറ്റക്കാരായി കണക്കാക്കപ്പെടുകയും അതനുസരിച്ച് നടപടി എടുക്കാനും ശിക്ഷിക്കാനും ബാധ്യസ്ഥരാകുകയും ചെയ്യും:
>
> എന്നാൽ, കുറ്റം തന്റെ അറിവില്ലാതെയാണ് ചെയ്തതെന്നോ അല്ലെങ്കിൽ അത്തരം കുറ്റം തടയുന്നതിന് താൻ എല്ലാ ശ്രദ്ധയും പുലർത്തിയിരുന്നെന്ന്

27 (2003) 4 എസ്.സി.സി 139

28 (2012) 5 എസ്.സി.സി 424

തെളിയിക്കുകയാണെങ്കിൽ, ഈ ഉപവകുപ്പിൽ അടങ്ങിയിരിക്കുന്നതൊന്നും ഒരു വ്യക്തിയെ ശിക്ഷയ്ക്ക് വിധേയനാക്കില്ല:

എന്നാൽ, ഒരു വ്യക്തിയെ കേന്ദ്ര ഗവൺമെന്റിലോ സംസ്ഥാന ഗവൺമെന്റിലോ കേന്ദ്ര ഗവൺമെന്റിന്റെയോ സംസ്ഥാന ഗവൺമെന്റിന്റെയോ ഉടമസ്ഥതയിലുള്ളതോ നിയന്ത്രിക്കുന്നതോ ആയ ഒരു ധനകാര്യ കോർപ്പറേഷനിലോ തന്റെ ഏതെങ്കിലും പദവിയിലോ ജോലിയിലോ ഇരിക്കുന്നതുകൊണ്ട് ഒരു കമ്പനിയുടെ ഡയറക്ടറായി നോമിനേറ്റ് ചെയ്തിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ, ഈ അധ്യായം പ്രകാരം അയാൾക്ക് പ്രോസിക്യൂഷൻ ബാധകമായിരിക്കില്ല.

(2) (1)-ാം ഉപവകുപ്പിൽ അടങ്ങിയിരിക്കുന്നത് എന്തുതന്നെയായാലും, ഈ നിയമപ്രകാരം ഒരു കമ്പനി ഏതെങ്കിലും കുറ്റം ചെയ്തിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ, ആ കുറ്റം കമ്പനിയുടെ ഏതെങ്കിലും ഡയറക്ടറോ മാനേജരോ സെക്രട്ടറിയോ മറ്റ് ഉദ്യോഗസ്ഥനോ സമ്മതത്തോടോ ഒത്തുകളിച്ചോ അല്ലെങ്കിൽ അവരുടെ ഭാഗത്തുണ്ടായ ഏതെങ്കിലും അനാസ്ഥ മൂലമോ ആണ് സംഭവിച്ചതെന്ന് തെളിയിക്കപ്പെട്ടാൽ, അത്തരം ഡയറക്ടറോ മാനേജരോ സെക്രട്ടറിയോ മറ്റ് ഉദ്യോഗസ്ഥനോ ആ കുറ്റത്തിന് കുറ്റക്കാരായി കണക്കാക്കപ്പെടുകയും അതനുസരിച്ച് നടപടി എടുക്കാനും ശിക്ഷിക്കാനും ബാധ്യസ്ഥരാകുകയും ചെയ്യും.

വിശദീകരണം.— ഈ വകുപ്പിന്റെ ഉദ്ദേശ്യങ്ങൾക്കായി,— (എ) "കമ്പനി" എന്നാൽ ഏതെങ്കിലും കോർപ്പറേറ്റ് ബോഡിയും ഒരു സ്ഥാപനമോ മറ്റ് വ്യക്തികളുടെ കൂട്ടായ്മയോ ഉൾപ്പെടുന്നു; കൂടാതെ (ബി) "ഡയറക്ടർ", ഒരു സ്ഥാപനത്തെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം, സ്ഥാപനത്തിലെ പങ്കാളിയെ അർത്ഥമാക്കുന്നു.

42. നെഗോഷ്യബിൾ ഇൻസ്ട്രുമെന്റ്സ് നിയമത്തിലെ 141-ാം വകുപ്പ് വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുന്നത്, ഒരു കമ്പനി 138-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരം ഒരു കുറ്റം ചെയ്തതായി ആരോപിക്കപ്പെട്ടാൽ, 'കമ്പനിയുടെ ബിസിനസ്സ് നടത്തുന്നതിന് ചുമതലയുള്ളതും ഉത്തരവാദിത്തമുള്ളതുമായ' ഓരോ വ്യക്തിയും കുറ്റക്കാരായി കണക്കാക്കപ്പെടും എന്നാണ്. നിയമം, കുറ്റം തന്റെ അറിവില്ലാതെയാണ് ചെയ്തതെന്നോ അല്ലെങ്കിൽ താൻ മതിയായ ശ്രദ്ധ പുലർത്തിയിരുന്നെന്ന് തെളിയിക്കുകയാണെങ്കിൽ ഒരു ഇളവ് നൽകുന്നു. സുനിൽ ഭാരതി മിത്തൽ **v.** സി.ബി.ഐ[29] കേസിൽ, ഈ കോടതിയിലെ മൂന്ന് ജഡ്ജി ബെഞ്ച് നിരീക്ഷിച്ചത്, ബിസിനസ്സ് ചെയ്യുന്ന ഒരു കൂട്ടം ആളുകളുടെ ക്രിമിനൽ ഉദ്ദേശ്യം കമ്പനിക്ക് മേൽ ചുമത്താമെന്നും എന്നാൽ തിരിച്ചാകില്ലെന്നുമാണ് പൊതു നിയമം. ഈ പൊതു നിയമത്തിന് രണ്ട് അപവാദങ്ങൾ മാത്രമാണ് നൽകിയിരുന്നത്: (i) വ്യക്തി കുറ്റകൃത്യം തുടർച്ചയായി ചെയ്തിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ, വ്യക്തിയുടെ സജീവമായ പങ്കിന് മതിയായ തെളിവുകളുണ്ടെങ്കിൽ; കൂടാതെ (ii) പരോക്ഷ ബാധ്യത തത്വം നിയമം വ്യക്തമായി ഉൾപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ. മൂന്ന് ജഡ്ജി ബെഞ്ചിന് വേണ്ടി വിധി എഴുതിയ ജസ്റ്റിസ് സിക്രി ഇങ്ങനെ നിരീക്ഷിച്ചു:

> "43. അങ്ങനെ, ഒരു കമ്പനിക്ക് വേണ്ടി ഒരു കുറ്റകൃത്യം ചെയ്ത ഒരു വ്യക്തിയെ, തന്റെ സജീവമായ പങ്കിനും ക്രിമിനൽ ഉദ്ദേശ്യത്തിനും മതിയായ തെളിവുകളുണ്ടെങ്കിൽ, കമ്പനിയോടൊപ്പം പ്രതിയാക്കാം. രണ്ടാമത്തെ സാഹചര്യം, നിയമപരമായ വ്യവസ്ഥ തന്നെ പരോക്ഷ ബാധ്യത തത്വം വ്യക്തമായി ഉൾപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്ന കേസുകളിലാണ്.
>
> 44. കമ്പനിയാണ് കുറ്റവാളിയെങ്കിൽ, അങ്ങനെയൊരു നിയമപരമായ വ്യവസ്ഥയില്ലാത്തപക്ഷം ഡയറക്ടർമാരുടെ പരോക്ഷ ബാധ്യത യാന്ത്രികമായി

29 (2015) 4 എസ്.സി.സി 609

ചുമത്താൻ കഴിയില്ല. 1881-ലെ നെഗോഷ്യബിൾ ഇൻസ്ട്രുമെന്റ്സ് നിയമത്തിലെ 141-ാം വകുപ്പ് അത്തരമൊരു ഉദാഹരണമാണ്. അനീറ്റ ഹാഡാ [അനീറ്റ ഹാഡാ *v.* ഗോഡ്ഫാദർ ട്രാവൽസ് *&* ടൂർസ് *(പി)* ലിമിറ്റഡ്*., (2012) 5* എസ്.സി.സി *661 : (2012) 3* എസ്.സി.സി *(*സിവിൽ*) 350 : (2012) 3* എസ്.സി.സി *(*ക്രിമിനൽ*) 241*] കേസിൽ, കമ്പനിയുടെ ബിസിനസ്സ് നയിക്കുന്ന ഒരു കൂട്ടം ആളുകൾക്ക് ക്രിമിനൽ ഉദ്ദേശ്യമുണ്ടെങ്കിൽ, അത് കോർപ്പറേറ്റ് ബോഡിക്ക് മേൽ ചുമത്തപ്പെടുമെന്നും, ഈ പശ്ചാത്തലത്തിലാണ് നെഗോഷ്യബിൾ ഇൻസ്ട്രുമെന്റ്സ് നിയമത്തിലെ 141-ാം വകുപ്പ് മനസ്സിലാക്കേണ്ടതെന്നും കോടതി നിരീക്ഷിച്ചു. അത്തരം ഒരു നിലപാട്, നിയമപരമായ ഉദ്ദേശ്യം അതിനെ ഒരു സാങ്കൽപ്പിക കാര്യമാക്കി മാറ്റുന്നതുകൊണ്ടാണ്. ഇവിടെയും, "അൾട്ടർ ഈഗോ" എന്ന തത്വം ഒരു ദിശയിൽ മാത്രമാണ് പ്രയോഗിച്ചത്, അതായത്, ബിസിനസ്സ് നയിക്കുന്ന ഒരു കൂട്ടം ആളുകൾക്ക് ക്രിമിനൽ ഉദ്ദേശ്യമുണ്ടെങ്കിൽ, അത് കോർപ്പറേറ്റ് ബോഡിക്ക് മേൽ ചുമത്തപ്പെടും, തിരിച്ചല്ല. അല്ലാത്തപക്ഷം, കമ്പനി ചെയ്തതോ കമ്പനിക്ക് വേണ്ടി ചെയ്തതോ ആയ പ്രവൃത്തികൾക്ക് അത്തരം വ്യക്തി ഉത്തരവാദിയായിരുന്നുവെന്ന്, ഡയറക്ടർക്കോ കമ്പനിയുടെ നിയന്ത്രണത്തിലും മാനേജ്മെന്റിലുമുള്ള മറ്റേതെങ്കിലും വ്യക്തിക്കോ ഒരു പ്രത്യേക പ്രവൃത്തി ആരോപിക്കപ്പെടണം."

43. എസ്.എം.എസ് ഫാർമസ്യൂട്ടിക്കൽസ് **v.** നീത ഭല്ല[30] കേസിൽ, 1881-ലെ നെഗോഷ്യബിൾ ഇൻസ്ട്രുമെന്റ്സ് നിയമത്തിന്റെ 141-ാം വകുപ്പിലെ വ്യവസ്ഥകൾ വ്യാഖ്യാനിക്കുമ്പോൾ, ഒരു കമ്പനിയുടെ മാനേജിംഗ് ഡയറക്ടറുടെയോ ജോയിന്റ് മാനേജിംഗ് ഡയറക്ടറുടെയോ സ്ഥാനം വ്യതിരിക്തമാണെന്ന് മൂന്ന് ജഡ്ജി ബെഞ്ച് നിരീക്ഷിച്ചു. കാരണം, ആ സ്ഥാനങ്ങൾ വഹിക്കുന്ന വ്യക്തികൾ ബിസിനസ്സ്

30 (2005) 8 എസ്.സി.സി 89

നടത്തുന്നതിന് ചുമതലയുള്ളവരും ഉത്തരവാദിത്തമുള്ളവരുമാണ്. മാനേജിംഗ് ഡയറക്ടറും ജോയിന്റ് മാനേജിംഗ് ഡയറക്ടറും കമ്പനിയുടെ ക്രിമിനൽ പ്രവൃത്തിക്ക് ഉത്തരവാദികളാണെന്ന പൊതുവായ അനുമാനം ഉണ്ടെങ്കിലും, കുറ്റം നടന്ന സമയത്ത് കമ്പനിയുടെ നടത്തിപ്പിന് ഉത്തരവാദിയായിരുന്നില്ലെങ്കിൽ ഡയറക്ടറെ ഉത്തരവാദിയാക്കില്ലെന്നും നിരീക്ഷിച്ചു. കോടതി ഇനിപ്പറയുന്നത് നിരീക്ഷിച്ചു:

> "9. ഒരു കമ്പനിയിലെ മാനേജിംഗ് ഡയറക്ടറുടെയോ ജോയിന്റ് മാനേജിംഗ് ഡയറക്ടറുടെയോ സ്ഥാനം വ്യത്യസ്തമായിരിക്കാം. ഈ വ്യക്തികൾ, അവരുടെ പദവി സൂചിപ്പിക്കുന്നത് പോലെ, ഒരു കമ്പനിയുടെ ചുമതലയുള്ളവരും കമ്പനിയുടെ ബിസിനസ്സ് നടത്തുന്നതിന് ഉത്തരവാദിത്തപ്പെട്ടവരുമാണ്. ബാധ്യതയിൽ നിന്ന് രക്ഷപ്പെടാൻ അത്തരം വ്യക്തികൾക്ക് 141(1) വകുപ്പിലെ വ്യവസ്ഥയുടെ പരിധിയിൽ വരണം, അതായത്, കുറ്റം നടന്ന സമയത്ത് തങ്ങൾക്ക് കുറ്റത്തെക്കുറിച്ച് അറിവില്ലായിരുന്നുവെന്നോ അല്ലെങ്കിൽ അത്തരം കുറ്റം തടയുന്നതിന് തങ്ങൾ എല്ലാ ശ്രദ്ധയും പുലർത്തിയിരുന്നുവെന്നോ അവർ തെളിയിക്കേണ്ടതുണ്ട്.
>
> [...]
>
> കമ്പനിയുമായി ബന്ധപ്പെട്ട എല്ലാ വ്യക്തികളും ഈ വ്യവസ്ഥയുടെ പരിധിയിൽ വരില്ല. കുറ്റം നടന്ന സമയത്ത് കമ്പനിയുടെ ബിസിനസ്സ് നടത്തുന്നതിന് ചുമതലയുള്ളവരും ഉത്തരവാദിത്തമുള്ളവരുമായ വ്യക്തികൾക്ക് മാത്രമേ ക്രിമിനൽ നടപടിക്ക് ബാധ്യതയുണ്ടായിരിക്കൂ. ഇതിൽ നിന്ന് മനസ്സിലാകുന്നത്, ഒരു കമ്പനിയുടെ ഡയറക്ടർക്ക്, പ്രസക്തമായ സമയത്ത് കമ്പനിയുടെ ബിസിനസ്സ് നടത്തുന്നതിന് ചുമതലയോ ഉത്തരവാദിത്തമോ ഇല്ലെങ്കിൽ, ഈ വ്യവസ്ഥ പ്രകാരം ബാധ്യതയുണ്ടായിരിക്കില്ല. ബാധ്യത ഉണ്ടാകുന്നത്, കുറ്റം നടന്ന പ്രസക്തമായ

സമയത്ത് കമ്പനിയുടെ ബിസിനസ്സ് നടത്തുന്നതിന് ചുമതലയുള്ളവരും ഉത്തരവാദിത്തമുള്ളവരുമായിരുന്നതിനാലാണ്, അല്ലാതെ ഒരു കമ്പനിയിൽ കേവലം ഒരു പദവിയോ ഓഫീസോ വഹിക്കുന്നതിനാലല്ല. നേരെമറിച്ച്, ഒരു കമ്പനിയിൽ ഏതെങ്കിലും പദവിയോ സ്ഥാനമോ ഇല്ലാത്ത ഒരു വ്യക്തിക്ക്, പ്രസക്തമായ സമയത്ത് ഒരു കമ്പനിയുടെ ബിസിനസ്സ് നടത്തുന്നതിന് ചുമതലയുള്ളവനും ഉത്തരവാദിത്തമുള്ളവനുമായിരിക്കുക എന്ന പ്രധാന ആവശ്യം തൃപ്തിപ്പെടുത്തുകയാണെങ്കിൽ, ബാധ്യതയുണ്ടായിരിക്കാം."

(ഊന്നൽ നൽകിയിരിക്കുന്നു)

ഇതേ തത്വം മൈനുദ്ദീൻ അബ്ദുൾ സത്താർ ഷെയ്ഖ് **v.** വിജയ് ഡി സാൽവി[31] എന്ന കേസിൽ രണ്ട് ജഡ്ജിമാരുടെ ബെഞ്ച് പിന്തുടർന്നു:

"12. കമ്പനിയുടെ കാര്യങ്ങളുടെ ചുമതലയുള്ളതും ഉത്തരവാദിത്തമുള്ളതുമായ വ്യക്തി പ്രതിയായിരുന്നു എന്ന് പരാതിയിൽ അപ്പീൽവാദി വാദം ഉന്നയിച്ചിട്ടില്ലെന്ന് എതിർകക്ഷി വാദിച്ചു. എന്നിരുന്നാലും, എതിർകക്ഷി മെസ്സേഴ്സ് സാൽവി ഇൻഫ്രാസ്ട്രക്ചർ (പി) ലിമിറ്റഡിന്റെ മാനേജിംഗ് ഡയറക്ടറും മെസ്സേഴ്സ് സാൽവി ബിൽഡേഴ്സ് ആൻഡ് ഡെവലപ്പേഴ്സിന്റെ സോൾ പ്രൊപ്രൈറ്ററുമായിരുന്നതിനാൽ, ഈ വിഷയത്തിൽ ഒരു പ്രത്യേക വാദത്തിന്റെ ആവശ്യമില്ല. ഈ കോടതി നാഷണൽ സ്മോൾ ഇൻഡസ്ട്രീസ് കോർപ്പറേഷൻ ലിമിറ്റഡ് *v.* ഹർമീത് സിംഗ് പെയ്ന്റൽ [(2010) 3 എസ്.സി.സി 330 : (2010) 1 എസ്.സി.സി (സിവിൽ) 677 : (2010) 2 എസ്.സി.സി (ക്രിമിനൽ) 1113] കേസിൽ താഴെ പറയുന്നവ വിധിച്ചു: (എസ്.സി.സി 346-ാം താൾ, 39-ാം ഖണ്ഡിക)

31 (2015) 9 എസ്.സി.സി 622

"39. (v) പ്രതി ഒരു മാനേജിംഗ് ഡയറക്ടറോ ജോയിന്റ് മാനേജിംഗ് ഡയറക്ടറോ ആണെങ്കിൽ, പരാതിയിൽ ഒരു പ്രത്യേക വാദം ഉന്നയിക്കേണ്ട ആവശ്യമില്ല, അവരുടെ പദവി കാരണം അവർക്ക് നടപടികൾ നേരിടാൻ ബാധ്യതയുണ്ട്."

44.കമ്പനി ചെയ്ത കുറ്റത്തിന് മാനേജിംഗ് ഡയറക്ടറെയോ ഒരു ഡയറക്ടറെയോ പ്രതിചേർക്കണമോ എന്ന് നിർണ്ണയിക്കാനുള്ള മാനദണ്ഡം, നെഗോഷ്യബിൾ ഇൻസ്ട്രുമെന്റ്സ് നിയമത്തിലെ 141-ാം വകുപ്പിലെ വ്യവസ്ഥകൾ പാലിച്ചിട്ടുണ്ടോ എന്ന് കണ്ടെത്തുക എന്നതാണ്. അതായത്, കുറ്റം നടന്ന സമയത്ത് വ്യക്തി കമ്പനിയുടെ കാര്യങ്ങളുടെ ചുമതലയുള്ളതും ഉത്തരവാദിത്തമുള്ളതുമായിരുന്നോ എന്ന് പരിശോധിക്കണം. എന്നിരുന്നാലും, എം.എം.ഡി.ആർ നിയമത്തിലെ 141-ാം വകുപ്പിൽ വ്യവസ്ഥ ചെയ്തിട്ടുള്ള നിബന്ധനകൾ പാലിച്ചിട്ടുണ്ടോ എന്ന് നിർണ്ണയിക്കുന്നത് ഒരു വിചാരണയുടെ വിഷയമാണ്. അവർക്കെതിരെ പ്രഥമദൃഷ്ട്യാ കേസ് സ്ഥാപിക്കാൻ പരാതിയിൽ മതിയായ ആരോപണങ്ങളുണ്ട്. വിചാരണ ഘട്ടത്തിൽ മാത്രമേ അവർക്ക് 141-ാം വകുപ്പിലെ വ്യവസ്ഥയെ ആശ്രയിക്കാൻ കഴിയൂ, നടപടികൾ പുറപ്പെടുവിക്കുന്ന ഘട്ടത്തിൽ അല്ല.

45. ഈ കേസിൽ, അപ്പീൽവാദികളുടെ ഭാഗത്തുനിന്ന് ഉന്നയിക്കപ്പെട്ട പ്രധാന വെല്ലുവിളികൾ എല്ലാം വിചാരണയിൽ ഉന്നയിക്കേണ്ട പ്രതിരോധ വിഷയങ്ങളാണെന്ന് വ്യക്തമാണ്. മജിസ്ട്രേറ്റ് തന്റെ വിവേചനാധികാരം വിനിയോഗിച്ചതിനാൽ, ഹൈക്കോടതിക്ക് അതിന്റെ വിവേചനാധികാരം മാറ്റിസ്ഥാപിക്കാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. ഹൈക്കോടതി വളരെ ശ്രദ്ധാപൂർവം പരിഗണിച്ച ഒരു വിധിയിൽ, അപ്പീൽവാദികളുടെ വാദങ്ങൾ വിശകലനം ചെയ്യുകയും ന്യായീകരിക്കാവുന്ന കാരണങ്ങളാൽ അവയ്ക്ക് കഴമ്പില്ലെന്ന് നിഗമനത്തിലെത്തുകയും ചെയ്തു.

46. മുകളിൽ പറഞ്ഞ കാരണങ്ങളാൽ, അപ്പീലുകൾക്ക് കഴമ്പില്ലെന്ന് നിഗമനത്തിലേക്ക് ഈ കോടതി എത്തുന്നു. അപ്പീലുകൾ തള്ളുന്നു.

47. തീർപ്പാക്കാത്ത അപേക്ഷകൾ, എന്തെങ്കിലുമുണ്ടെങ്കിൽ, തീർപ്പാക്കി.

അങ്കിത് ഗ്യാൻ അപ്പീലുകൾ തള്ളി.